

Våldskartläggning 2021

En övergripande lägesbild över våldet i Umeå.

Ett underlag för det fortsatta arbetet framåt mot ett Umeå fritt från våld.

Förord

Att få leva ett liv fritt från våld är en grundläggande mänsklig rättighet och en av samhällets viktigaste uppgifter att säkra.

Syftet med rapporten är att ge en övergripande lägesbild över våldet i Umeå kommun med ambitionen att mäta våld i alla dess former. Kartläggningen handlar om att mäta förekomst, frekvens och allvarlighetsgrad av våldet. Kartläggningen ger däremot inte en heltäckande bild, då mörkertalet när det gäller att mäta våld är som vi alla vet stort.

För att nå det jämställdhetspolitiska målet om att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv behöver det våldsförebyggande arbetet prioriteras. Att mäns våld mot kvinnor ska upphöra är en prioriterad fråga såväl för den nationella jämställdhetspolitiken som för Umeå kommun och jämställdhetsarbetet lokalt har under lång tid bedrivits på ett strategiskt och banbrytande sätt.

Forskning och erfarenheter visar att våldets konsekvenser i form av mänskligt lidande och samhällskostnader är enorma. Att arbeta våldsförebyggande med en bred ansats om att hela kommunen ska uppmärksamma och arbeta våldsförebyggande kräver samarbete och att flera olika perspektiv och kunskapstraditioner länkas samman till en helhet med en gemensam vision – att Umeå ska bli fritt från våld.

Rapporten tar sin utgångspunkt i Umeå kommuns folkhälsoundersökningar Jämlika liv 20 och Unga 20. I dialog med Socialtjänsten, Polismyndigheten, Centrum mot våld, Brottsofferjouren Umeåregionen, Länsstyrelsen, Region Västerbotten, Umeå universitet, Brottsförebyggande rådet, Stadsmissionen samt Kvinno- och tjejjouren i Umeå har underlaget sedan kompletterats med övrigt material.

Vi vill rikta ett varmt tack till alla som bidragit med inspel till kartläggningen och ett särskilt tack till Centrum mot vålds medarbetare som bidragit till att autentiska berättelser och citat finns att läsa.

Rapporten är framtagen av Övergripande planering och är en del i arbetet med Umeå kommuns handlingsplan mot våld som antogs av kommunfullmäktige 2020.

Välkommen att ta del av läsningen

Malin Lagervall,
chef på Övergripande planering

Innehållsförteckning

Förord.....	2
Innehållsförteckning.....	3
1. Sammanfattning.....	5
2. Disposition.....	8
3. Om rapporten	8
3.1 Umeå kommuns handlingsplan mot våld.....	8
3.2 Syfte.....	8
3.3 Våldsdefinition	9
3.4 Våldspyramiden.....	9
3.5 Metod	10
3.6 Avgränsningar.....	10
4. Anmäld brottslighet.....	11
5. Våldets arenor	11
5.1 Våld i nära relation	11
5.2 Våld i offentlig miljö.....	24
5.3 Hot och våld på arbetsplatsen	29
5.4 Institutionellt våld.....	30
6. Kategorier av våld.....	31
6.1 Fysiskt våld.....	31
6.2 Psykiskt våld.....	33
6.3 Sexuellt våld.....	38
6.4 Ekonomiskt våld	43
6.5 Materiellt våld	43
6.6 Våld mot barn.....	43
6.7 Försummelse	50
6.8 Våld mellan ungdomar	52
6.9 Våld mot personer med funktionsnedsättning	53
6.10 Våld mot äldre	56
6.11 Våld mot djur	58
6.12 Rasism och hatbrott	58
6.13 Hedersrelaterat våld och förtryck	62
6.14 Våldsbejakande extremism	68

7. Våldets konsekvenser	70
7.1 Kostnader – Hur mycket kan våldet kosta?	70
7.2 Våldets konsekvenser för hälsan	70
8. Alkohol och narkotika i relation till våld	76
9. Avslutande reflektioner	79
10. Referenslista	80
11. Bilagor	81
Bilaga 1 Socioekonomiska typområden	81
Bilaga 2 Hjälp och stöd när du upplevt våld i nära relationer	84

Besök vår hemsida: www.umea.se/statistik

Projektledare:

Seth Åberg

processledare, Övergripande planering

seth.berg@umea.se

telefon 090-16 11 96

Ulrika Granskog

processledare, Övergripande planering

ulrika.granskog@umea.se

telefon 090-16 17 12

Analys och text:

Minette Backman

kriminolog

minette.backman@hotmail.com

1. Sammanfattning

• Våld i nära relation

Våld i nära relationer är ett allvarligt samhällsproblem som orsakar mycket lidande för de som blir utsatta. Mörkertalet är stort och det finns flera anledningar till att många våldsoffer inte anmäler övergreppen de blivit utsatta för. Resultat från Jämlika liv 20 visar att bland de som utsatts för fysiskt våld under det senaste året (1,2 procent), uppger 13 procent att våldet skedde i hemmet. Vidare svarar totalt 12 procent att de har bevittnat våld mellan familjemedlemmar.

Socialtjänsten rapporterar att antalet aktualiseringar* gällande våld inom familjen har ökat markant mellan 2018–2020.

• Våld i offentlig miljö

Förekomsten av våld i offentlig miljö är relativt låg i Umeå. Trots detta väljer mer än var tredje kvinna, närmare 40 procent, att ibland eller ofta avstå från att gå ut på grund av rädsla för att bli rånad, överfallen eller på annat sätt ofredad.

• Hot och våld på arbetsplatsen

Bland de som utsatts för fysiskt våld under det senaste året (1,2 procent), uppger 17 procent att våldet skedde på arbetsplatsen eller i skolan. Vidare svarar 42 procent att de vid något tillfälle känt sig orättvist behandlade av en arbetskamrat och 36 procent upplever att de någon gång har känt sig orättvist behandlade av en arbetsgivare.

* Aktualisering handlar om att Socialtjänsten tar emot en ansökan, anmälan eller information på annat sätt och att i samband med det gör en omedelbar skyddsbedömning.

- **Fysiskt våld**

Det är drygt 1 procent bland både kvinnorna och männen i Umeå som uppger att de blivit utsatta för fysiskt våld under det senaste året.

- **Psykiskt våld**

3 procent av kvinnorna och 2 procent av männen uppger att de under det senaste året har blivit utsatta för någon form av psykiskt övergrepp. Den här typen av våldsatthet är vanligast bland den yngre befolkningen mellan 16–24 år.

- **Sexuellt våld**

Fler kvinnor än män drabbas av sexuellt våld, både sexuella ofredanden och sexuellt tvång, och det är den yngre befolkningen som utsätts i högre utsträckning.

- **Ekonomiskt, materiellt och institutionellt våld**

I dagsläget saknas det material för att kunna göra en lägesbild över det ekonomiska, materiella och institutionella våldet i Umeå.

- **Våld mot barn**

Närmare hälften (48 procent) av ungdomarna i Umeå svarar att de någon gång eller flertalet gånger har blivit utsatta för hot, utfrysning eller trakasserier i skolan eller på fritiden. 8 procent uppger en regelbunden utsatthet för våld och den vanligaste platsen att bli utsatt på är skolan.

- **Försummelse**

Ungdomarna i Umeå som uppger att de inte har någon som bryr sig om dem svarar i högre utsträckning att de hamnat i bråk under de senaste 3 månaderna.

- **Våld mellan ungdomar**

5 procent av ungdomarna som svarar att de utsatts för hot, utfrysning eller trakasserier (48 procent) uppger att det skedde hos en kompis.

- **Våld mot personer med funktionsnedsättning**

Personer med någon form av funktionsnedsättning löper större risk att utsättas för våld än övriga befolkningen. Ungdomarna i Umeå som har nedsatt hörsel, nedsatt rörelseförmåga eller diabetes är de ungdomar som i högst grad uppger en regelbunden utsatthet för hot, utfrysning eller trakasserier. Dessa ungdomar anger skolan och internet som de vanligaste platserna att utsättas för hot, utfrysning eller trakasserier på.

- **Våld mot äldre**

Den äldre befolkningen i Umeå rapporterar generellt sett en relativt låg utsatthet för våld. Två kategorier utmärker sig emellertid vilka är utsattheten för allvarliga brott för mer än 12 månader sedan samt utsattheten för psykiska övergrepp för mer än 12 månader sedan. Brottsofferjouren Umeåregionen uppger att de under 2019 såg en trend i form av ett ökat antal brott mot äldre.

• Våld mot djur

Vid 36 kontroller i Umeå kommun fanns det under 2019 avvikelser från djurskyddslagstiftningens krav, av olika allvarlighetsgrad. 8 av dessa kontroller resulterade i omedelbart omhändertagande av djur.

• Rasism och hatbrott

Av befolkningen i Umeå svarar totalt 5 procent att de anser att det är ganska dåligt eller mycket dåligt att män och kvinnor har lika rättigheter. Vidare anger 11 procent att det är ganska dåligt eller mycket dåligt att alla människor har lika rättigheter oavsett bakgrund.

Majoriteten av ungdomarna i Umeå anser att alla människor är lika mycket värda oavsett kön, könsidentitet, religion, sexualitet, funktionsnedsättning eller var man kommer ifrån. Det är totalt 7 procent som svarar att de endast håller med till liten del, att de inte håller med alls eller att de inte bryr sig om allas lika värde.

• Hedersrelaterat våld och förtryck

Inom familjer som praktiserar hedersnormer är oskuldskravet centralt och resultat från Unga 20 visar att ungdomar som är födda utanför Sverige eller som har minst en förälder som är född utrikes, i högre grad upplever att det finns förväntningar från familj och släkt om att vänta med sex tills giftermål, jämfört med ungdomar födda i Sverige. Ungdomar med utländsk bakgrund uppger även i högre grad att de inte alls eller endast i liten mån får bestämma över flertalet aspekter av sitt liv, exempelvis vem de ska vara tillsammans med, vilken religion de ska ha eller vilka fritidsaktiviteter de ska delta i, jämfört med ungdomar som är födda i Sverige.

• Våldsbejakande extremism

Det finns våldsbejakande extremism i Umeå men under 2020 var aktiviteten relativt sett låg i alla tre miljöer. Konsultationsforum mot våldsbejakande extremism uppmärksammade däremot nya former av radikaliserings under 2020 vilka dels är den så kallade incel-miljön men även frågor som rör klimat- och djurrätt observerades.

• Våldets konsekvenser

Våldet medför både mänskligt lidande för enskilda individer och stora kostnader för samhället. Kartläggningen visar att gruppen som bevittnat våld mellan familjemedlemmar svarar att de har besvär med ångslan, oro och ångest i högre utsträckning än den totala befolkningen. Det är även vanligare att man någon gång fått diagnosen depression av läkare om man utsatts för våld.

• Alkohol och narkotika i relation till våld

Ungdomar som hamnat i bråk uppger i högre grad att de regelbundet konsumerar alkohol och att de någon gång använt narkotika, jämfört med ungdomar som aldrig hamnat i bråk.

2. Disposition

Kartläggningen tar sin början i de arenor där våld förekommer och därefter följer de olika kategorierna av våld. Varje kapitel inleds med statistik från Polismyndigheten om sådan finns och sedan följer resultat från Umeå kommuns folkhälsoundersökningar Jämlika liv 20 och Unga 20. Därefter presenteras statistik från Socialtjänsten, Centrum mot våld samt övriga källor. Flertalet av kapitlen avslutas med nationell statistik som finns på området. I slutet av rapporten presenteras två fördjupningar, våldets konsekvenser i form av samhällskostnader samt konsekvenser för hälsan och alkohol och narkotika i relation till våld.

3. Om rapporten

Att få leva ett liv fritt från våld är en grundläggande mänsklig rättighet och en av samhällets viktigaste uppgifter att säkra. Den här rapporten ger en övergripande lägesbild över våldet i Umeå kommun och utgör därmed ett centralt underlag i det fortsatta arbetet framåt mot ett Umeå fritt från våld.

Våldskartläggningen har en deskriptiv ansats med utgångspunkt i Umeå kommuns folkhälsoundersökningar Jämlika liv 20 och Unga 20 som sedan kompletterats med nationell och lokal data från verksamheter i Umeå som arbetar inom våldsområdet. Den deskriptiva ansatsen innebär att rapport-skrivarna gjort minimal tolkning av materialet och att det är upp till läsaren att göra egna reflektioner och tolkningar. I kapitel 9 återfinns dock en mindre reflektion av rapportskrivarna kring framtida behov, förbättringsområden och begränsningar utifrån den data som finns idag.

3.1 Umeå kommuns handlingsplan mot våld

Individ- och familjenämnden i Umeå kommun gav i oktober 2016 förvaltningen i uppdrag att ta fram en kommunövergripande handlingsplan mot våld. Detta med anledning av nämndens önskan om att Umeå kommuns verksamheter och kommunföretagen ska arbeta tillsammans mot våld i större utsträckning. I december 2016 beslutade nämnden att handlingsplanen skulle tas fram med hjälp av en referensgrupp bestående av kompetenser från olika verksamhetsområden inom kommunen. Det finns stora vinster i att tillsammans arbeta förebyggande och agera mot våldet. Ökad samverkan och erfarenhetsutbyte mellan verksamheter inom kommunen skulle innebära att tillgängliga resurser nyttjas i större utsträckning än idag vad gäller kunskap, nätverk, kontakter och information.

I Umeå kommuns handlingsplan mot våld tas ett helhetsgrepp mot våldsbrotten i Umeå kommun. Handlingsplanen beskriver målsättningarna med det kommungemensamma arbetet och innehåller en plan med prioriterade områden gällande det som ska genomföras under perioden 2020–2022. Arbetet har sin utgångspunkt i kommunens mål kring social hållbarhet och jämställdhet samt det redan pågående arbetet mot våld inom olika våldsområden. Kommunens verksamheter ska ta en aktiv roll i utvecklingsarbetet och tillsammans utarbeta en långsiktig strategi för att förebygga och minska alla typer av våld.

[Umeå kommuns handlingsplan mot våld finns att läsa på umea.se.](https://www.umea.se/om-umea-kommun/handlingsplaner/handlingsplan-mot-vald)

3.2 Syfte

Syftet med rapporten är att få en övergripande lägesbild över våldet i Umeå kommun och ambitionen är att mäta våld i alla dess former utifrån den definition som presenterats nedan. Kartläggningen handlar om att mäta förekomst, frekvens och allvarsgrad av våldet.

Arbetet resulterar i denna rapport men eftersom kartläggningen är en del av ett långsiktigt utvecklingsarbete mot våld i Umeå kommun är det minst lika viktigt att ge återkommande lägesbilder och kunskap om våldets omfattning.

3.3 Våldsdefinition

I handlingsplanen mot våld definierar Umeå kommun våld enligt följande:

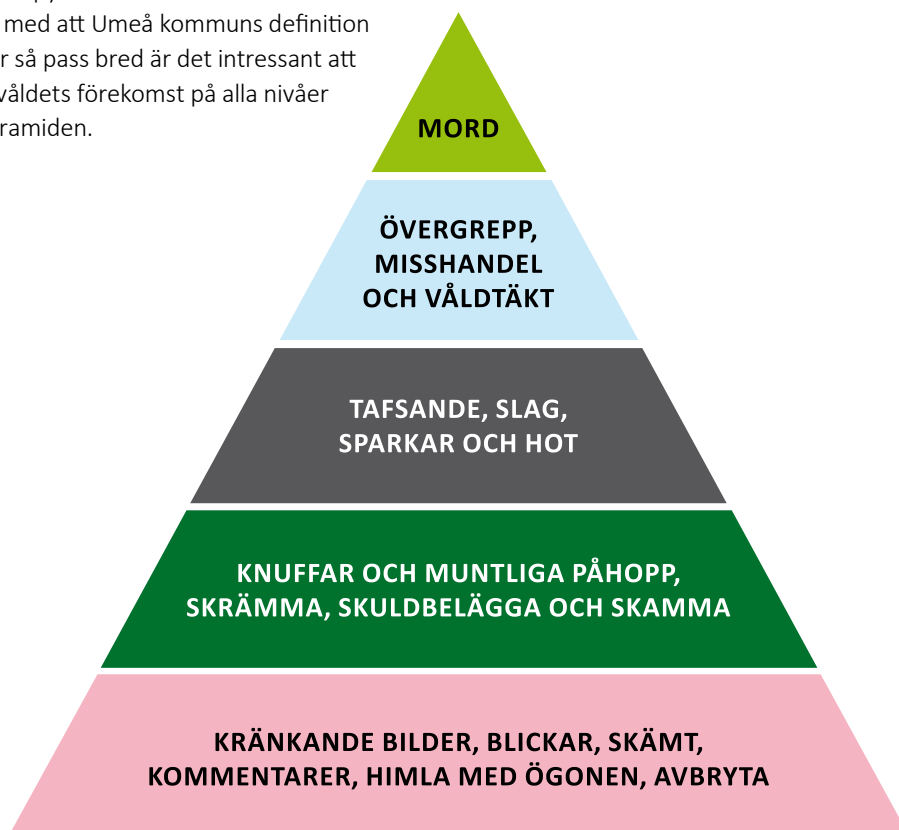
”Våld är varje handling som genom att den skadar, skrämmer eller kränker en annan person, får den personen att göra något mot sin vilja eller avstå från att göra något den vill.”

Per Isdal, Alternativ til Vold

3.4 Våldspyramiden

Våldspyramiden är en modell som används för att beskriva sambandet mellan lindrigt och grovt våld. Våld är inte endast fysiskt i form av slag och sparkar utan även elaka kommentarer och kränkande behandling är enligt definitionen våld. Pyramiden illustrerar hur det mindre allvarliga våldet förekommer i större utsträckning och legitimerar det grövre våldet. För att bekämpa det grövre våldet högre upp i pyramiden behöver vi agera tidigt och arbeta förebyggande mot våldet som förekommer längre ner i pyramiden.

I och med att Umeå kommuns definition av våld är så pass bred är det intressant att studera våldets förekomst på alla nivåer i våldspyramiden.

Våldspyramiden beskriver sambandet mellan lindrigt och grovt våld.

3.5 Metod

Kartläggningsarbetet är en del av ett långsiktigt utvecklingsarbete mot våld i Umeå kommun. Den handlingsplan mot våld som antogs av kommunfullmäktige i mars 2020 har en unikt bred ansats vilket har påverkat metodvalet för kartläggningen som består av två delar. Den första delen handlar om att göra en översyn av redan befintliga data som kopplar an mot de mål som omnämns i våldshandlingsplanen och sammanställa detta till en rapport. Den andra delen är att, utifrån del ett, förbättra redan befintlig datainsamling så att den på ett bättre sätt stämmer överens med de behov som finns för att följa målsättningarna.

Rapporten tar sin utgångspunkt i Umeå kommuns folkhälsoundersökningar Jämlika liv 20 och Unga 20. I dialog med Socialtjänsten, Polismyndigheten, Centrum mot våld, Brottsofferjouren Umeåregionen, Länsstyrelsen, Region Västerbotten, Umeå universitet, Brottsförebyggande rådet, Stadsmissionen samt Kvinno- och tjejjouren i Umeå har underlaget sedan kompletterats med övrigt material.

För att undersöka hur våldet i Umeå kommun ser ut i förhållande till hela riket har även nationella jämförelser gjorts. Detta med hjälp av statistik från Brottsförebyggande rådet, Statistiska centralbyrån, Nationellt centrum för kvinnofrid, Stiftelsen Allmänna Barnhuset med mera.

3.6 Avgränsningar

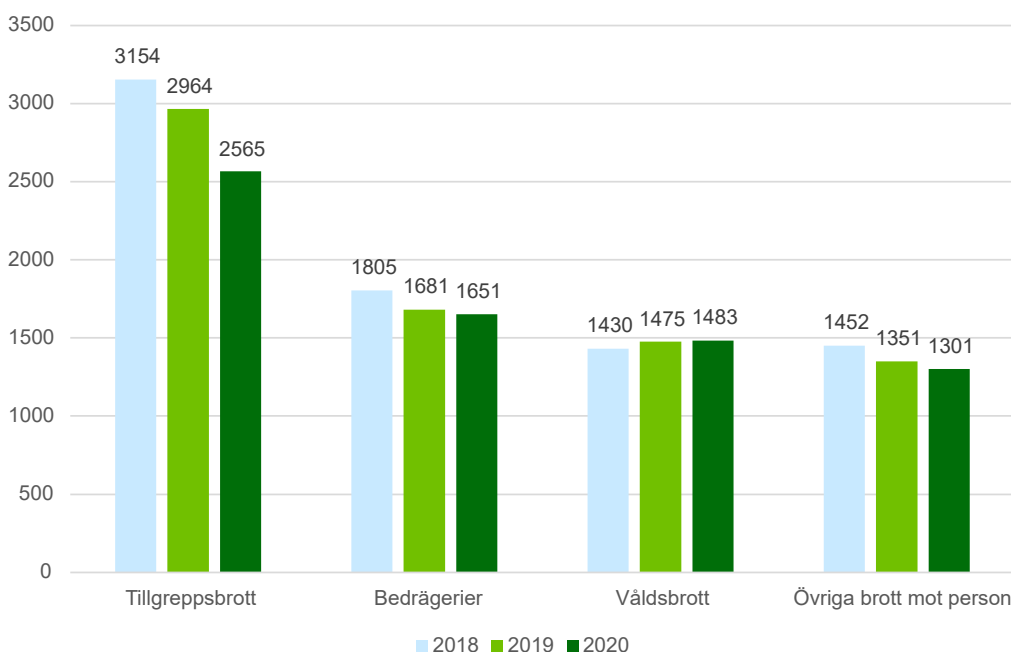
I Umeå kommuns handlingsplan mot våld nämns betydelsen av att mäta insatser, aktiviteter samt kunskapsnivå, vilket denna kartläggning inte mäter. Tyngdpunkten ligger istället på omfattningen och förekomsten av våld i Umeå. Där inget annat anges är det Umeå kommun som avses som geografisk avgränsning.

4. Anmäld brottslighet

Statistik från Polismyndigheten i Umeå visar att andelen anmälda tillgreppsbrott, bedrägerier samt övriga brott mot person har minskat sedan 2018. De anmälda våldsbrotten indikerar däremot en svag ökning under de senaste tre åren. Noterbart är att statistiken som presenteras visar de ärenden som Polismyndigheten tagit emot och registrerat, inte hur många brott som faktiskt har begåtts i Umeå kommun. Det är inte all brottslighet som kommer till polisens kännedom och mörkertalet kan vara mycket stort. Kriminalstatistiken ger således inte en komplett bild över hur utbrett våldet egentligen är och mörkertalet varierar mellan olika typer av brott.

Figur 1. Anmälda brott i Umeå kommun 2018–2020

Datakälla: Polismyndigheten i Umeå

5. Våldets arenor

Umeå kommun antar en bred definition av våld som inkluderar både lindrigt och mer allvarligt våld. Detta innebär att det som definieras som våld återfinns mer eller mindre överallt i vårt samhälle. Nedan följer en beskrivning av de arenor där våldet förekommer och därefter presenteras de olika kategorierna av våld.

5.1 Våld i nära relation

Begreppet våld i nära relation kännetecknas av att offer och förövare har en nära förbindelse till varandra. I vissa fall talas det om våld i nära relationer i termer av partnerrelationer, men i denna kartläggning har ingen sådan avgränsning gjorts. Våld i nära relation definieras här som alla typer av våld som förekommer mellan närstående, där närstående avser partner, före detta partner, förälder, annan familjemedlem, släkting eller nära vän.

Många gånger består våld i nära relation av ett systematiskt förtryck där våldsutövaren brukar en kombination av olika våldshandlingar i syfte att utöva makt och kontroll över den utsatta personen i fråga. Det kan handla om försummelse, fysiskt, psykiskt, sexuellt, materiellt och/eller ekonomiskt våld. Både kvinnor och män utsätts för våld i nära relation, men kvinnor drabbas i högre utsträckning än män för upprepat och mer allvarligt våld av en manlig våldsutövare. Mäns våld mot kvinnor är ett stort samhällsproblem och ett allvarligt jämställdhetsproblem. Sveriges jämställdhetspolitik har sex delmål varav ett är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Det handlar om att kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet. Delmålet omfattar alla yttringar av fysiskt och psykiskt, inklusive sexualiserat, våld och hot om våld som riktas mot kvinnor och flickor. Att mäns våld mot kvinnor ska upphöra är en prioriterad fråga såväl för den nationella jämställdhetspolitiken som för Umeå kommun och det lokala jämställdhetsarbetet har under lång tid bedrivits på ett banbrytande sätt. Det pågår ett strategiskt arbete inom hela kommunen där grunden är en förståelse för att mäns våld mot kvinnor minskar i en värld där alla ses som lika värda, och där makt och privilegier synliggörs och utmanas.

Mörkertal och anmälningsbenägenhet

I den här rapporten presenteras bland annat kriminalstatistik från Polismyndigheten. När det handlar om den typen av statistik är det viktigt att ha i åtanke att antalet brott som kommer till rättsväsendets kännedom inte kan likställas med den faktiska brottsligheten i samhället. Relationen mellan antalet anmälda brott och antalet faktiska brott kallas för mörkertal och varierar mellan olika brottstyper. Brott som ofta anmäls och registreras som ett resultat av polisens och andra myndigheters insatser kallas vanligtvis för spanings- och ingripandebrott, där prostitution och människohandel är exempel på detta. För att få kännedom om den faktiska brottsligheten gällande spanings- och ingripandebrott är anmälningsstatistiken ett sämre mått att gå efter, då antalet brott som kommer till rättsväsendets vetskap till stor del beror på hur mycket resurser som läggs ned.

Vad gäller våld i nära relationer är mörkertalet mycket stort. Det finns många faktorer som kan påverka anmälningsbenägenheten och försvåra möjligheten för ett våldsoffer att lämna relationen. Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK, u.å.) redogör för att våldsutövningen kan liknas vid en process där personen som utsätts tvingas anpassa sig till en vardag som präglas av våld. Anpassningen leder i sin tur till en isolering och ett ökat beroende av våldsutövaren. I vissa fall förekommer det perioder utan våld vilket många gånger bygger upp förhoppningar om att relationen ska förbättras och att övergreppen ska upphöra.

Brottsförebyggande rådet (2014) har genomfört en kartläggning om brott i nära relationer som visar att majoriteten av brotten som begåtts i en nära relation inte anmäls till polisen. Totalt svarade knappt 8 procent av de som utsätts för våld i en nära relation under 2012 att de haft någon form av kontakt med polisen och knappt 4 procent svarade att de gjort en polisanmälan.

[Till dig som upplever eller upplevt våld i nära relation finns det stöd och hjälp att få, se bilaga 2.](#)

Anna gör sig fri!

STORY 1

En vältränad, leende och hårt arbetande pappa med en liten dotter. Så stilig och så utomordentligt charmig och tillmötesgående på internet. Allt gick så fort, vi sågs och vi kände en stark dragning till varandra. Han flyttade till mig inom ett år och lämnade kvar sin dotter. Han ville att vi och barnen skulle ha veckomys också på onsdagar, han ville ha lite mysdricka — alltså alkohol, men eftersom jag inte dricker så kändes det konstigt. Han förändrades, han kom med gliringar ena stunden och i den andra stunden berömde han mig och älskade mig oerhört högt. När jag protesterade, skyllde han på sin barn-dom, som var så fruktansvärt svår att jag fick sår i mitt hjärta och tyckte synd om honom.

Vi köpte ett hus. Han ville bo på landet enskilt, nu började han dricka mer folköl, jag trodde inte man kunde ha alkoholproblem med 3,5 procentig öl. Han skötte ju sitt jobb, var så omtyckt, generös, rolig och kunnig. Men han hade en sida som bara jag fick se, en sida som kom när vi stängt dörren. Det kom som en chock då han satte sig gränsle över min mage, tog stryptag och satte kniven mot min hals:

”Nu ska du få känna på hur det är att dö. Om du säger något till någon så kommer alla att tro att du ljuger. Du är inget att ha, du är orsaken till allt, ingen gillar dig, inte ens dina barn”.

Efter det var jag rädd jämt! Jag levde med en man som ville döda mig och var onykter, samtidigt som han bad om förlåtelse, gav familjen dyra gåvor och lovade att det aldrig skulle hända igen.

Snart blev jag med barn. Då ökade misshandeln. Han sparkade mig i magen när jag var i 8:e månaden, tog stryptag, tvingade mig till olika saker, tog kontroll över ekonomin, mina barn, ja allt. Mina barn bevitnade våldsamheter, men jag tog dem till sin far för att skydda dem. Jag kontaktade mobila teamet, min vårdcentral, en präst och socialjouren, för jag inte mätte bra.

Jag berättade vid flera tillfällen att jag fick stryk hemma och att jag fått fly med mina barn och inte haft någonstans att ta vägen. Till slut vågade jag anförtro mig till en vän och vi kunde fly till henne, vilket vi behövde göra massor med gånger.

Jag visade min vän bevismaterial på telefon, och jag berättade om och om igen på behandlingshemmet och för socialtjänsten att det pågår våld i hemmet. Nu var det liv eller död det gällde. Jag ringde polisen som kom och hämtade mig och dumpade mig hos vän, som blivit allvarligt sjuk.

Efter det hörde ingen av myndigheterna av sig mer. Det blev inget polisförhör fast det fanns vittnen om den senaste miss-handeln och inte ens förhör den gången då han slog sönder min bil. Jag flydde ensam med min sex månaders baby i snön. Detta var i slutet på 1990-talet.

Han slutade dricka, och vi bodde isär i flera år, men vi blev tillsammans igen. Efter det att vi flyttat ihop tog han sig ett återfall och under det så puttade mig utför trappen. Vi köpte ett nytt hus och han lyckades vara ren i många år, men miss-handeln fortsatte. Till slut orkade jag inte mer jag ringde kvinnojouren, präst, kvinnolinjen och kvinnofridsmottagningen.

Jag fick tid på kvinnofridsmottagningen, där fick jag till slut hjälp med socialtjänst, samtal med en professionell och framför allt, att de trodde på mig. Ilskan jag kände emot myndigheter och min tro på att inte vilja leva längre började försvinna, så nu var det till att börja jobba med sig själv! Ta sig ur relationen, att stå upp mot människor som inte förstår. Hur många gånger har jag inte fått höra:

”Det trodde vi aldrig om honom, jaha är du en sån där, men varför gick du inte, det var väl bara...”

Nej, det är inte bara att lämna, han tog mina pengar, han hotade att döda mig. Det är svårt att se tecknen från början, som jag nu tidigt kan se när jag möter människor. Att få professionell hjälp är oerhört viktigt. Jag hade inte klarat att lämna honom utan att ha haft backup, redskap och kunskap.

Nu har det gått över fem år. Jag vaknar varje dag och är tacksam över att jag slipper vara orolig för mina barn. Jag är tacksam för mitt liv och att jag slipper sova på golvet, utan kan vakna i min egen säng, en otrolig frihet. Min man fick ingen konsekvens av sitt handlande, men jag har fått min frihet! Mina barn mår bra idag och det är tack vare mitt arbete med mig själv och att jag till slut fick modet att lämna eländet.

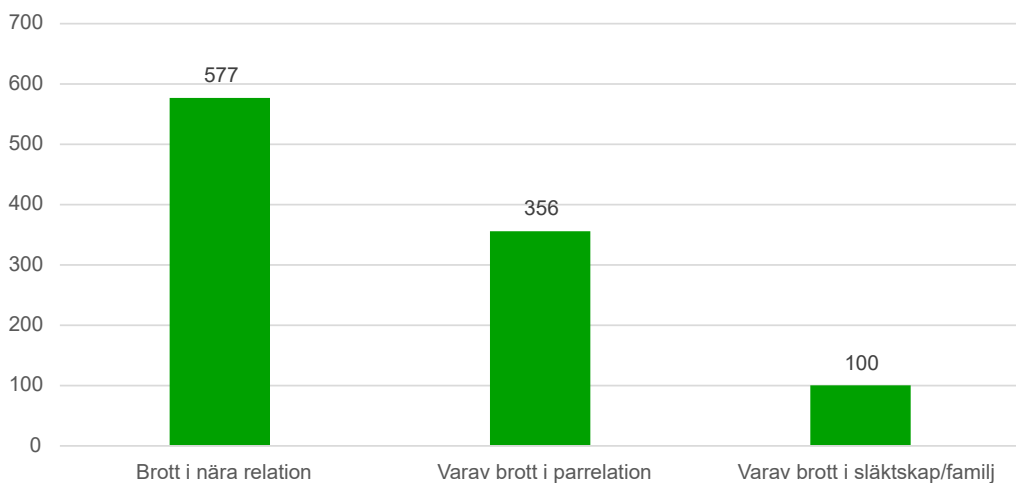
Som våldsutsatt är det allra viktigast att bli tagen på allvar och bli trodd och man behöver hjälp snabbt. Men är det bra att rycka upp barnen från sin skola, sitt hem och sin omgivning? Det kanske är mannen som ska tvingas flytta på sig? Låt barnen så långt som möjligt stanna kvar i sin normala miljö. Sen är det viktigt att man som våldsutsatt får ekonomiskt stöd, så att man inte tvingas gå tillbaka till den destruktiva relationen.

Och slutligen får vi inte glömma barnen som bevitnat våldet, de behöver få en kraftfull insats där de får bearbeta sina erfarenheter.

Kriminalstatistik

Statistik från Polismyndigheten visar att mer än hälften av antalet anmälda brott i nära relation under 2020 avser brott som begåtts i en parrelation.

Figur 2. Anmälda brott i nära relation 2020

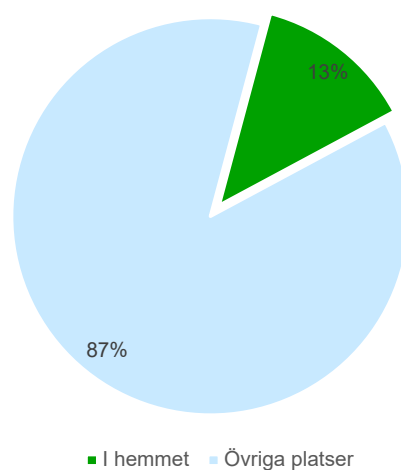

Datakälla: Polismyndigheten i Umeå

Jämlika liv 20

Bland de som utsatts för fysiskt våld under det senaste året (1,2 procent) uppger 13 procent att våldet skedde i hemmet.

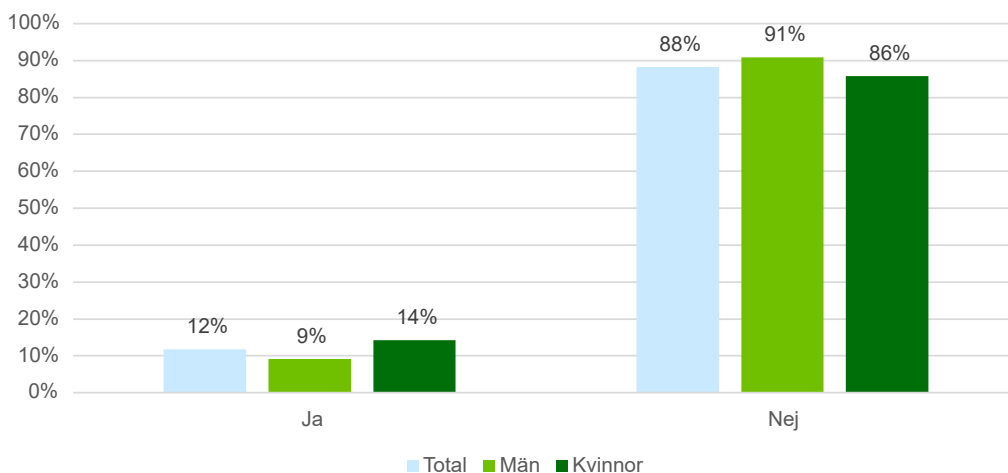
Figur 3. Har du blivit utsatt för fysiskt våld under de senaste 12 månaderna? Var hände det?

Datakälla: Jämlika liv 20

Totalt 12 procent av Umeås befolkning har bevittnat våld mellan familjemedlemmar. 14 procent av kvinnorna och 9 procent av männen uppger att de någon gång har bevittnat våld mellan medlemmar i den egna familjen.

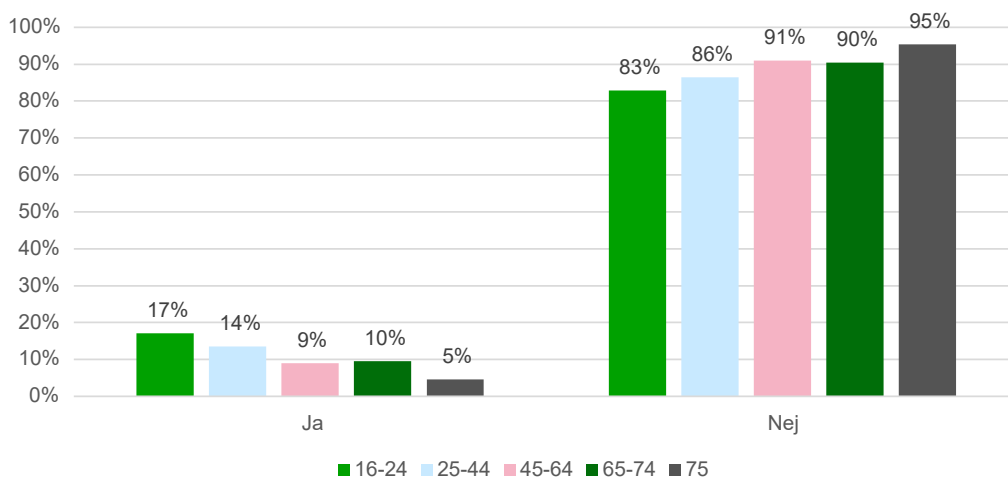
Figur 4. Har du någon gång bevittnat våld mellan familjemedlemmar? Efter kön.

Datakälla: Jämlika liv 20

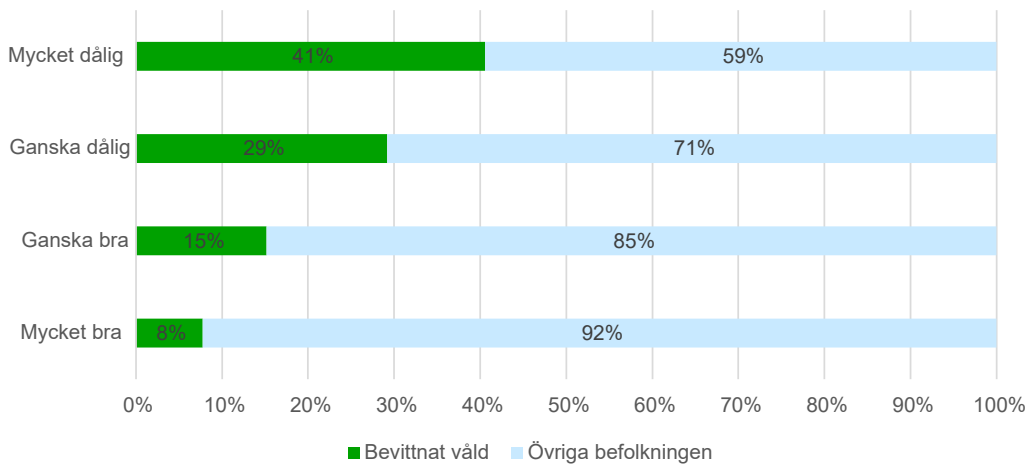
Andelen som bevittnat våld mellan familjemedlemmar är störst i de två yngsta ålderskategorierna. I den yngsta åldersindelningen har 17 procent bevittnat våld mellan familjemedlemmar och i ålderskategorin 25–44 år har 14 procent bevittnat våld mellan familjemedlemmar.

Figur 5. Har du någon gång bevittnat våld mellan familjemedlemmar? Efter ålder.

Datakälla: Jämlika liv 20

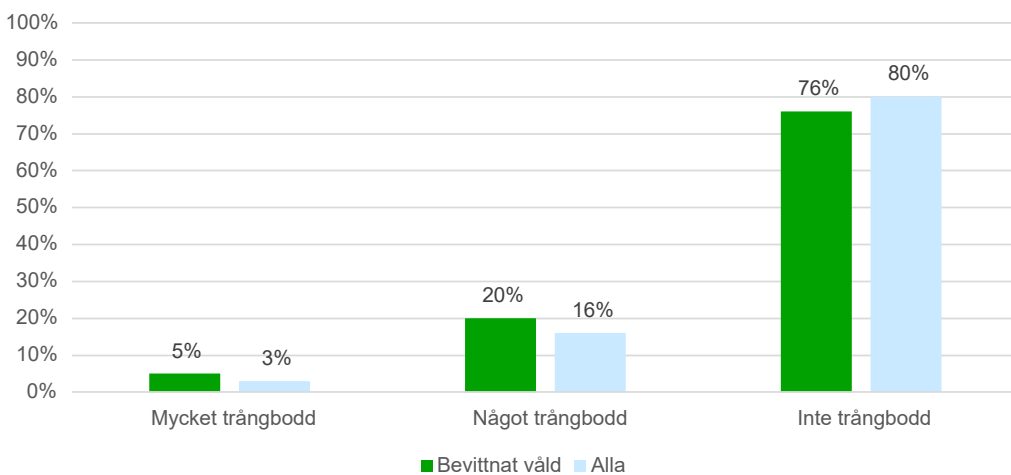
Bland de som uppger att de har en mycket dålig familjesituation har 41 procent bevittnat våld mellan familjemedlemmar. Vidare anger 29 procent av de som har en ganska dålig familjesituation att de har bevittnat våld mellan medlemmar i den egna familjen.

Datakälla: Jämlika liv 20

Gruppen som bevittnat våld mellan familjemedlemmar uppger i högre grad att hushållet är trångbott jämfört med den totala befolkningen. Av de som bevittnat våld svarar 25 procent att hushållet är något eller mycket trångbott. Motsvarande siffra för den totala befolkningen är 19 procent.

Figur 7. Upplever du att hushållet bor trångt? I kombination med bevittnat våld.

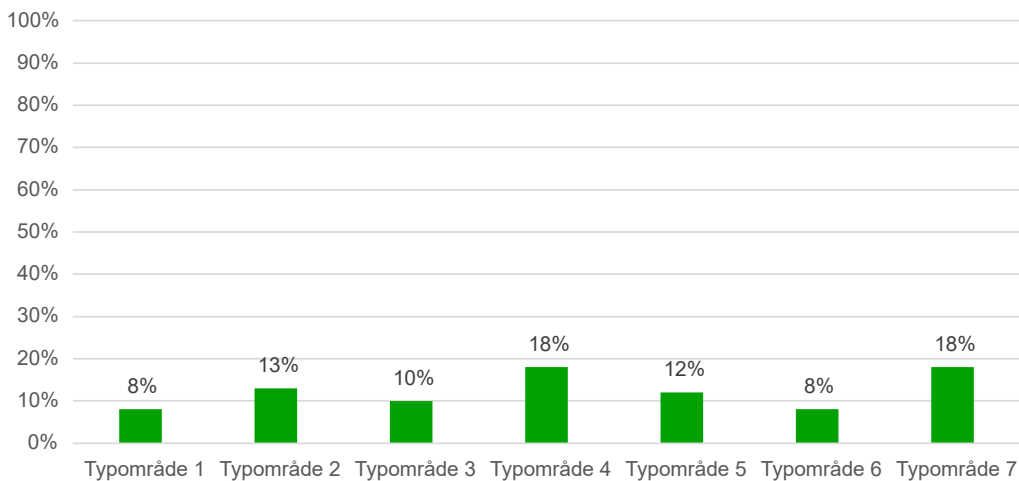
Datakälla: Jämlika liv 20

För att undersöka hur våldet förefaller geografiskt används socioekonomiska typområden. Områdena har grupperats efter en statistisk klusteranalysmetod och ger en möjlighet att analysera hur olika demografiska förutsättningar påverkar våldet i Umeå.

[För att se indelningen och en fullständig beskrivning över typområdena, se bilaga 1.](#)

Andelen som bevittnat våld mellan familjemedlemmar är störst i typområdena 4 och 7. Både typområde 4 och 7 kännetecknas av en stor andel unga samt låga hushållsinkomster ganska långt under kommunens genomsnittliga nivå. Vidare utgörs områdena av en stor andel ensamboende, en låg andel äldre och en stor andel utrikesfödda.

Figur 8. Bevittnat våld mellan familjemedlemmar. Efter typområden.

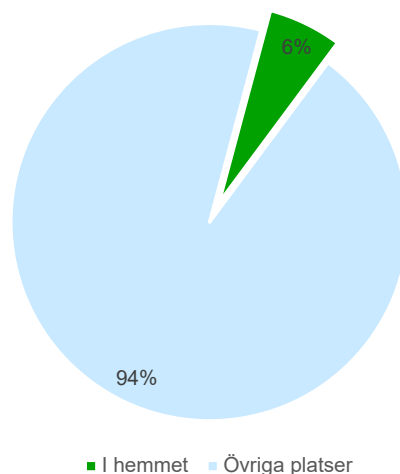

Datakälla: Jämlika liv 20

Unga 20

Bland ungdomarna som blivit utsatta för hot, utfrysning eller trakasserier (48 procent) uppger 6 procent att det skedde i hemmet.

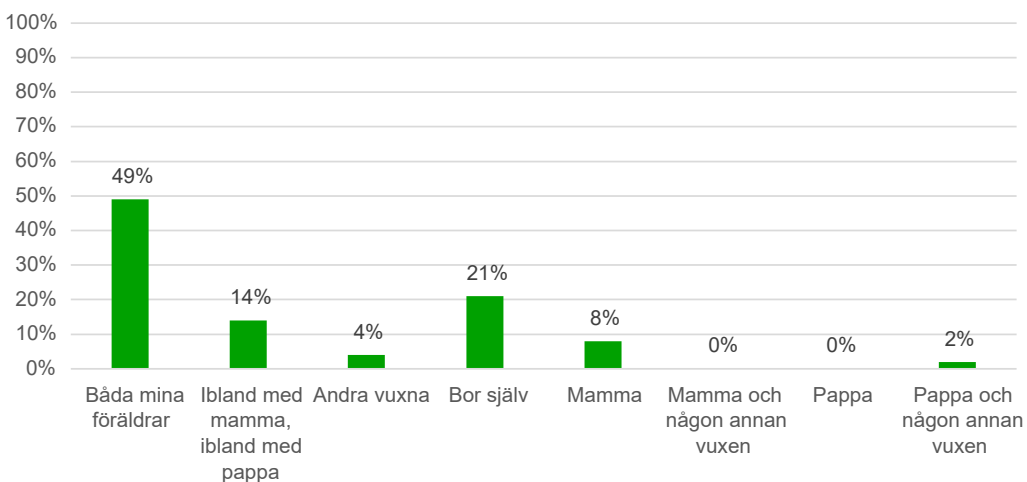
Figur 9. Har du blivit utsatt för hot, utfrysning eller trakasserier på skolan eller på fritiden? Vart hände det?

Datakälla: Unga 20

Familjekonstellationen bland ungdomarna som blivit utsatta för hot, utfrysning eller trakasserier i hemmet ser olika ut, men majoriteten av ungdomarna bor med båda sina föräldrar.

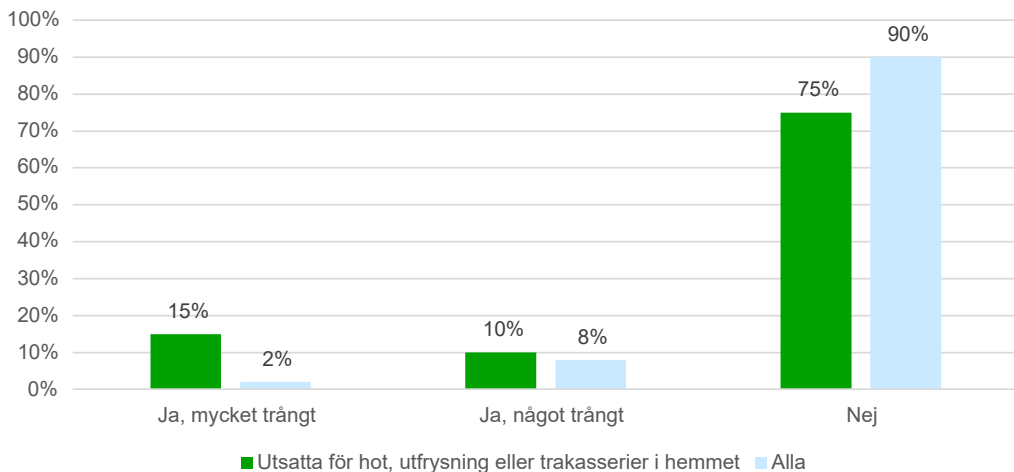
Figur 10. Familjekonstellation bland de som blivit utsatta för hot, utfrysning eller trakasserier i hemmet.

Datakälla: Unga 20

Ungdomarna som utsatts för hot, utfrysning eller trakasserier i hemmet uppger i högre grad att hushållet är trångbott jämfört med alla ungdomar. 25 procent av de som blivit utsatta i hemmet svarar att familjen bor något eller mycket trångt. Motsvarande siffra för alla ungdomar är 10 procent.

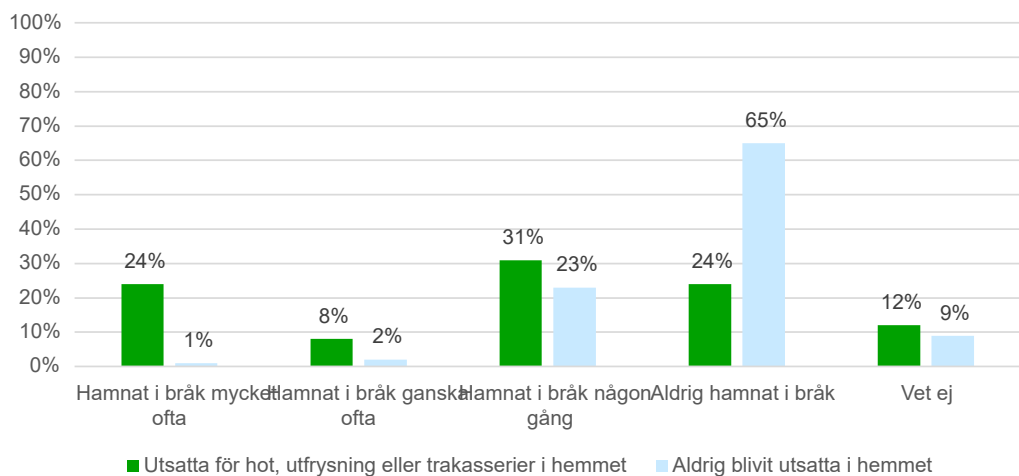
Figur 11. Trångboddhet. I kombination med hot, utfrysning eller trakasserier i hemmet.

Datakälla: Unga 20

I jämförelse med ungdomarna som aldrig blivit utsatta för hot, utfrysning eller trakasserier i hemmet, tenderar ungdomarna som blivit utsatta att hamna i bråk oftare. Totalt uppger 32 procent av ungdomarna som utsatts för hot, utfrysning eller trakasserier i hemmet att de hamnat i bråk mycket ofta eller ganska ofta under de senaste tre månaderna. Motsvarande siffra för resterande ungdomar är 3 procent.

Figur 12. Har du hamnat i bråk någon gång under de senaste tre månaderna? I kombination med utsatthet för hot, utfrysning eller trakasserier i hemmet.

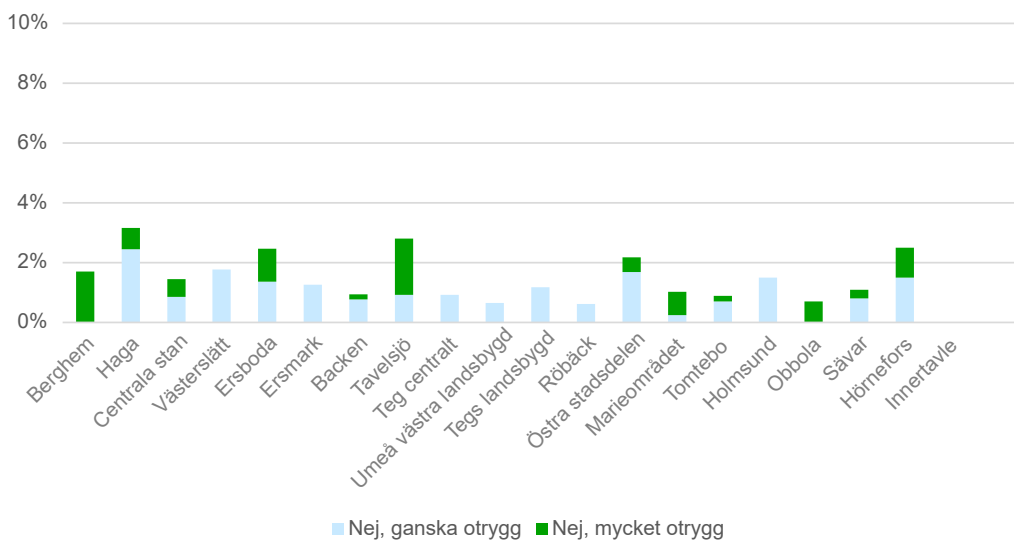

Datakälla: Unga 20

Tryggheten i hemmet varierar mellan olika områden i Umeå. Mest otrygga känner sig ungdomar som bor på Haga (även Sandbacka ingår). Där svarar drygt 3 procent att de känner sig otrygga i sitt hem.

Observera att skalan på y-axeln inte uppgår till 100 procent.

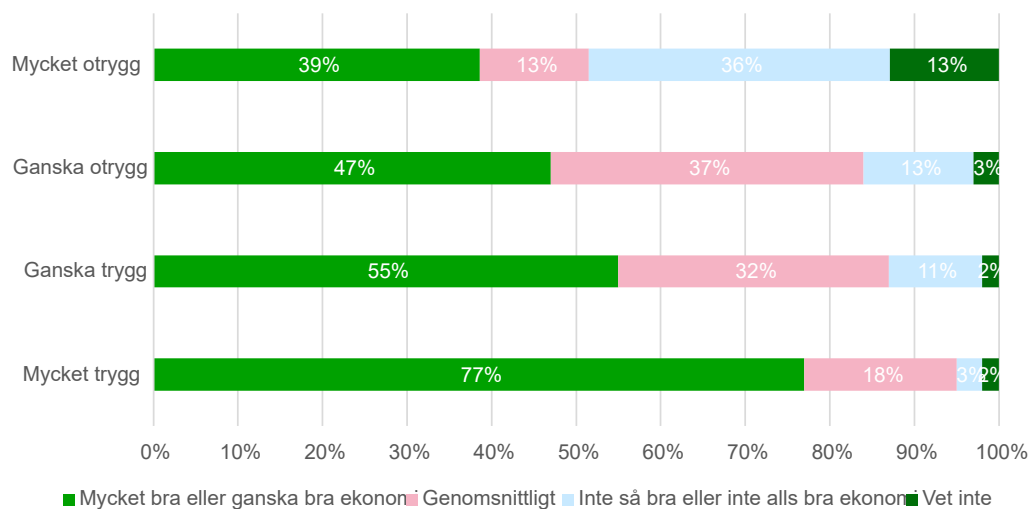
Figur 13. Känner du dig trygg när du är i ditt hem?

Datakälla: Unga 20

I hushåll där ungdomarna känner sig otrygga ser familjens ekonomiska situation sämre ut jämfört med hushåll där ungdomarna upplever större trygghet. Bland ungdomarna i Umeå som känner sig mycket otrygga i sitt hem svarar 36 procent att familjens ekonomi inte är bra. Motsvarande siffra för ungdomarna som känner sig mycket trygga i det egna hemmet är 3 procent.

Figur 14. Känner du dig trygg när du är i ditt hem? I kombination med familjens ekonomiska situation.

Datakälla: Unga 20

Socialtjänsten

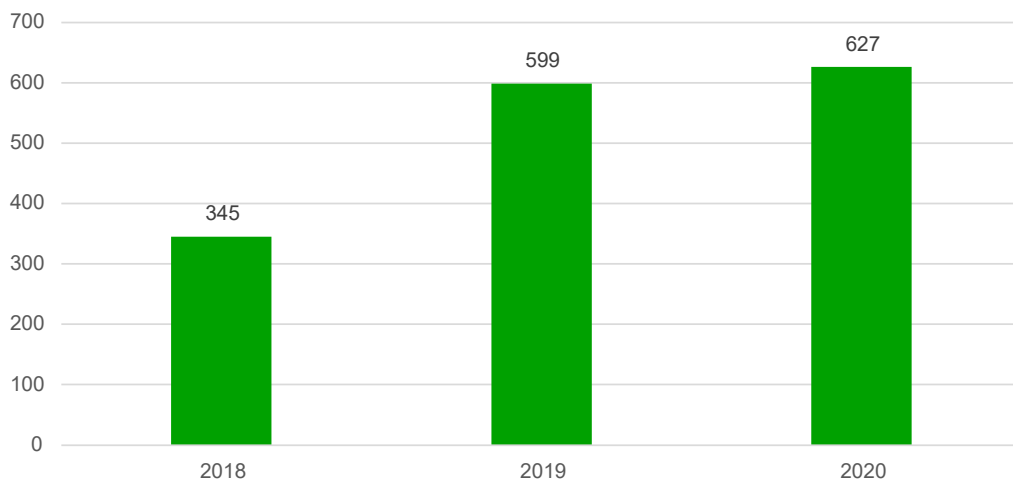
Antalet aktualiseringar* som registrerats inom de olika våldskategorierna, men materialet ger även en bild av allvarsnivåer samt hur många som söker hjälp och erhåller stöd för sin våldsutsatthet. Viktigt att notera är att det finns stora mörkertal och att antalet aktualiseringar inte kan likställas med hur vanligt förekommande våldet är. Mängd och kategorisering kan påverkas från år till år beroende på exempelvis ny lagsstiftning, förändringar i rapporteringssystem, prioriteringar och förutsättningar för att jobba med vissa våldstyper samt inflöden från andra samverkanspartner. Det händer även att det framkommer nya uppgifter under ärendets gång och att det upptäcks våld först efter registrering, vilket innebär att det kan finnas fler ärenden där våld förekommit än vad som visas i statistiken.

Socialtjänsten möter många människor som utsatts för våld och verksamheten har ett uppdrag som handlar om att upptäcka, erbjuda stöd och motverka våld. I uppdraget ingår även att ge våldsutövare adekvat hjälp och socialtjänstens data ger ett viktigt bidrag till lägesbilden om våld.

Antalet aktualiseringar som registrerats som våld inom familjen har ökat de senaste åren från 345 st år 2018 till 627 st år 2020. Aktualiseringarna avser barn under 18 år.

* Aktualisering handlar om att Socialtjänsten tar emot en ansökan, anmälan eller information på annat sätt och att i samband med det gör en omedelbar skyddsbedömning.

Figur 15. Aktualiseringar gällande våld inom familjen.

Datakälla: Socialtjänsten i Umeå

Centrum mot våld

Mottagningen för våldsutsatta vuxna

Målet med mottagningen för våldsutsatta är att erbjuda personer utsatta för våld i nära relation rådgivning, motivationsarbete, socialt stöd och behandlingsinsatser. Mottagningen för våldsutsatta utgör ett komplement till andra myndigheter och är en erbjudandeverksamhet som inte kräver ett myndighetsbeslut.

- Antal ärenden under 2020: 158 st
- Gruppverksamhet: 2 pågående grupper under året

Mottagningen för våldsutövare

Målet med mottagningen för våldsutövare är att erbjuda stöd, individuellt eller i grupp, till personer som vill ändra sitt beteende. En del av verksamheten utgörs av KAST med inriktning mot sexköpare. Mottagningen för våldsutövare är en erbjudandeverksamhet och kräver inte ett myndighetsbeslut.

- Antal ärenden under 2020: 54 st
- Gruppverksamhet: 24 tillfällen med 6 personer per tillfälle

Kvinno- och tjejjouren i Umeå

I sitt arbete möter Kvinno- och tjejjouren i Umeå kvinnor, tjejer och barn som blivit utsatta för alla typer av våld. Det handlar om allt ifrån hot om våld till grovt fysiskt och sexuellt våld. Kvinno- och tjejjouren erbjuder stöd och skydd i form av boende, samtal och juridisk rådgivning, men arbetar även opinionsbildande och förebyggande mot våldet.

Kvinno- och tjejjouren i Umeå uppger att de i genomsnitt har kontakt med 350–400 kvinnor och barn varje år. År 2019 var det exakta antalet 442 personer och 2020 var antalet 405 personer.

Stadsmissionen i Umeå

Umeå kommun behöver i framtiden samarbeta med idéburen sektor för att klara kommande samhällsutmaningar. Av den anledningen har ett IOP-avtal, ett idéburet offentligt partnerskap, ingåtts med Umeå stadsmission för perioden 2021–2025 i syfte att förbättra livsvillkoren för de mest utsatta individerna i kommunen. I dialog med direktorn för Umeå stadsmission beskrivs IOP-avtalet omfatta all basverksamhet: öppet hus och kök, akutboende, skyddat boende för våldsutsatta kvinnor med en huvudsaklig nisch mot kvinnor i aktivt missbruk samt Kumulus som riktar sig till barn och unga som har eller har haft en familjemedlem i fängelse, häkte eller frivård.

Direktorn beskriver att Stadsmissionen upplever ett ökat söktryck och att fler människor i behov av stöd och hjälp söker sig till Stadsmissionens verksamheter i Umeå. När det gäller våldsutsatthet är det främst på det skyddade boendet för våldsutsatta kvinnor och akutboendet som det uppmärksammats tydligast.

Stadsmissionens skyddade boende för våldsutsatta kvinnor har 5 platser med ca 80 procent beläggning under perioden januari–maj 2021, vilket är en stor ökning jämfört med tidigare år. Även på öppet hus och akutboendet möter verksamheterna delvis en annan målgrupp med unga vuxna, beroende av droger, kriminalitet och ibland även kopplingar till gängkriminalitet. Stadsmissionen har ett nära samarbete med polisen för att förhindra den utvecklingen. På Pingstkyrkans härbärge för EU migranter (ej formellt kopplat till Umeå stadsmission) ser man även kopplingar till människohandel och prostitution.

Umeå stadsmission har planer på utveckling och kommer under 2021 att utreda och kartlägga behov för målgruppen barn och unga i kommunen, samt utreda möjligheten att starta ett skyddat boende med barnrättsperspektiv enligt den modell Stadsmissionen i Linköping arbetat fram.

Brottsofferjouren Umeåregionen

Brottsofferjouren bedriver en ideell stödverksamhet för brottsoffer, medräknat personer som blivit utsatta för våld. Syftet är att verka som stöd till brottsdrabbade i direkt anslutning till brottet och genom rättsprocessens olika faser. Detta görs genom att stödpersoner eller anställda vid Brottsofferjouren hjälper den drabbade med stödsamtal, kontakter med polis, myndigheter, försäkringsbolag med mera.

Brottsofferjouren rapporterar att det under 2019 var 500 personer som sökte stöd hos dem, vilket är en ökning med 31,5 procent jämfört med föregående år. 387 av dessa ärenden avsåg personer från Umeå. Bland de sökande var 41 procent män och 59 procent kvinnor. I huvuddelen, 88 procent av de som sökte stöd, skedde första kontakten via polisen och övriga ärenden inkom via egen kontakt direkt med jouren. De vanligast förekommande brottstyperna som de ser i verksamheten är misshandel, våldtäkt, ofredande och ekonomisk brottslighet. Brottsofferjouren rapporterar att de under 2019 observerade en trend i form av ett ökat antal brott mot äldre.

Under 2020 gav Brottsofferjouren stöd till 329 personer, varav 272 av dessa var från Umeå. Antalet personer som efterfrågat stöd har minskat jämfört med 2019, vilket Brottsofferjouren uppger främst beror på att polisens förmedling av ärenden har minskat.

Klara drabbades av eftervåld

STORY 2

Jag bor idag tillsammans med min sambo och vårt gemensamma barn och med mina två barn från ett tidigare äktenskap. Under perioder har jag mått dåligt utan att riktigt förstå varför. Jag har gått ner i arbetstid för att orka med och jag har vid två tillfällen varit sjukskriven.

Vid det andra sjukskrivningstillfället, när jag träffade min läkare så fick jag frågan om jag blivit utsatt för våld. Spontant sa jag nej, jag var ju inte utsatt av min sambo och i mitt förra förhållande hade jag aldrig blivit slagen. Vad menar du med våld, fick jag ändå ur mig? Läkaren frågade om jag någon gång känt mig hotad eller skrämmd? Eller om jag tvingats till att göra något mot min vilja? Efter läkarbesöket cirkulerande frågan i tankarna. Utsatt för våld? Jag lämnade ju min exman för över sju år sedan. Min sambo är inte som min exman.

Till en början efter skilsmässan hade jag svårt att få tag på en lägenhet. Vi hade skyhöga lån för min exman hade ett enormt intresse för bilar och det hände ett par gånger att vi överbelånade huset för att kunna betala för bilarna. För honom var det en självklarhet att han skulle få köra den bil han ville. Det var ändå han som tjänade mest pengar. Åtminstone under tiden han var arbetsför, han kunde ju inte rå för att han inte fick behålla sitt arbete när det sades upp personal och han kunde inte heller rå för att han hamnade i en depression. Jag erbjöd mig flera gånger att ta ett extrajobb men det var aldrig aktuellt. Vem skulle då ta hand om barnen på kvällarna och helgerna?

Min exman började dricka lite mer under sin depression och kunde vid tillfällen bli arg utan uppenbar anledning. Hans irritation skyllde han dels på att han var trött, dels på att han tyckte att det var mitt fel att "barnen skrek så förbannat på kvällarna, för att inte tala om deras bordsskick!". Barnen betedde sig värre än grisar, tyckte han, och om inte jag skulle skärpa mig så "skulle han minsann visa vart skåpet skulle stå. Inga fler grisar runt hans köksbord!".

Han var mest hård i tonen och blicken när han druckit. När han nyktrade till så bad han ofta om ursäkt. Han kunde ge de varmaste av kramar och titta mig djupt i ögonen och bedyra sin kärlek till mig. Vid flera tillfällen sa han att:

"Du aldrig får lämna mig, för då vet jag inte vart jag skulle ta vägen. Mest troligt skulle jag inte orka leva mer. Du och barnen är allt för mig!"

Ekonomi blev allt tuffare och till slut blev det svårt att betala alla räkningar. Det var då han blev riktigt arg. Vi satt

tillsammans med barnen vid köksbordet när jag sa att vi alla behövde tänka lite på våra utgifter eftersom det var lite skalt med pengar.

"Det var då själva fan. Är du så jävla oduglig så att du inte kan dra in de pengar som behövs för att vi ska kunna leva drägligt. Ska allt hänga på mig? Du skulle aldrig klara dig själv, inte en sekund, hör du det? Din jävla sopa!"

Jag försökte le mot barnen för att försäkra dem att det inte var så farligt. Att jag inte blev så ledsen över pappas ord. Att han egentligen bara var orolig och ville väl. Då reste han sig med ett ryck så att stolen for bakåt. "Titta på mig när jag pratar med dig" skrek han, sen drog han sin arm över bordet och rev ner allt på golvet. Tallrikar och glas gick sönder. Mjölken ut över väggarna och både barnen och jag satt som förstelnade men han slog oss aldrig.

Kanske är ändå så att tiden med min exman påverkat mig mer än vad jag trott? När jag träffade min nuvarande sambo så löste sig det mesta. Ekonomi blev stabilare, jag behövde inte längre fundera över alkohol och humörsvingningar och det var ingen som hotade att ta sitt liv när det blev jobbigt.

Jag bestämde mig ändå att efter några dagar att kontakta Centrum mot våld. Ganska snabbt fick jag insikt i att jag nog drabbats av det som kallas för eftervåld. Redan under första samtalet förstod jag att jag varit utsatt för psykiskt, ekonomiskt, materiellt och latent våld. Jag förstod:

- att våld handlar om makt och kontroll
- att det alltid den som utövar våld som bär ansvaret för våldet
- att våldet oftast utförs systematiskt över tid och i hemmet där ingen annan ser
- att den som våldsutsatt över tid bryts ner och hamnar i en normaliseringsprocess, där våldsutövarens syn på mig som utsatt till slut internaliseras och jag började sakta att tro mer på honom än på mig själv.

Jag erbjöds också delta i en grupp med andra kvinnor som varit med om liknande händelser. Starka, fina kvinnor som också fastnat i en våldsutövares grepp i situationer som jag aldrig skulle önska min värsta fiende. Samtidigt kände jag en stor tacksamhet över att jag inte längre var själv.

Nationell statistik

Brottsförebyggande rådet (2020) rapporterar att närmare en femtedel av de anmälda misshandelsbrotten under 2019 rörde misshandel i nära relation där våldsutövaren var en nuvarande eller tidigare partner.

I en befolkningsstudie gjord av Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK, 2014) uppgav 20 procent av kvinnorna och 8 procent av männen att de som vuxna hade utsatts för upprepat och systematiskt psykiskt våld av en nuvarande eller tidigare partner.

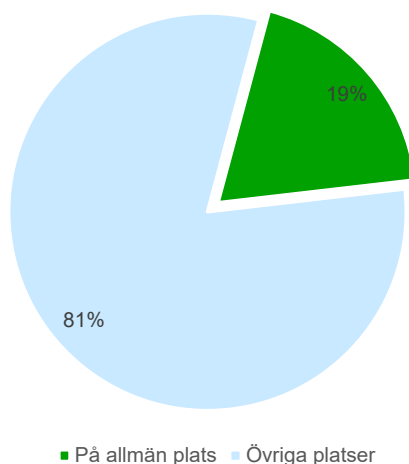
5.2 Våld i offentlig miljö

Jämlika liv 20

Bland de som svarar att de utsatts för fysiskt våld under de senaste 12 månaderna (1,2 procent), uppger 19 procent att det skedde på allmän plats.

Figur 16. Har du blivit utsatt för fysiskt våld under de senaste 12 månaderna? Vart hände det?

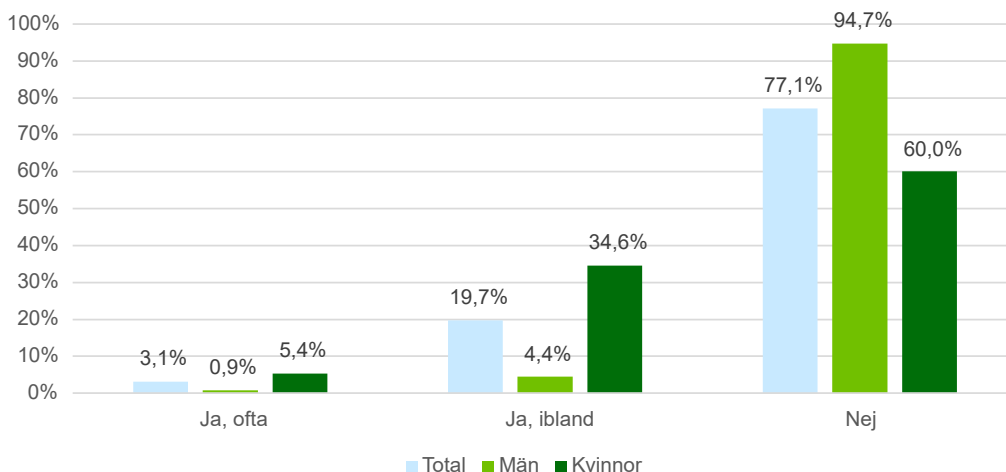

Dataälla: Jämlika liv 20

Mer än var tredje kvinna, eller cirka 40 procent, väljer ibland eller ofta att avstå från att gå ut ensam av rädsla för att bli rånad, överfallen eller på annat sätt ofredad. Cirka 5 procent av männen uppger samma svar. Siffrorna ligger i nivå med riksgenomsnittet.

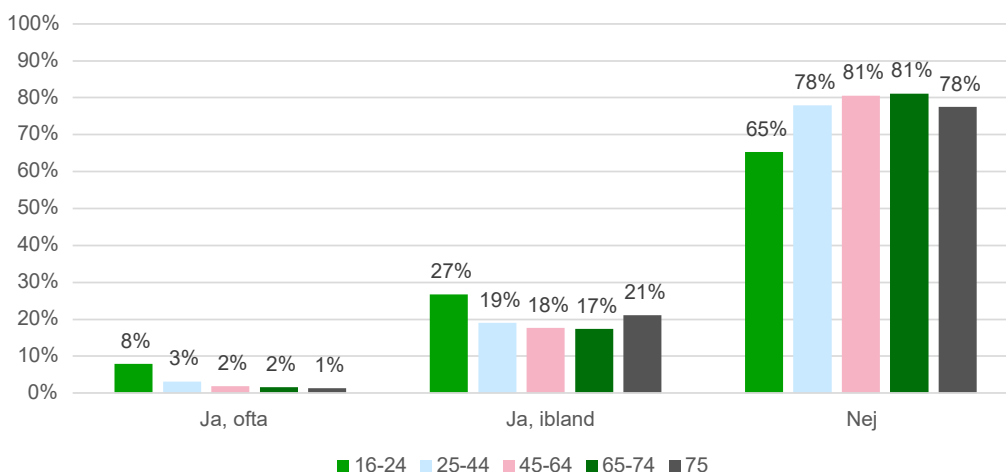
Figur 17. Händer det att du avstår från att gå ut ensam av rädsla för att bli rånad, överfallen eller på annat sätt ofredad? Efter kön.

Datakälla: Jämlika liv 20

Det är främst bland den yngre delen av befolkningen som personer ofta avstår från att gå ut ensamma på kvällen på grund av rädsla för överfall. 8 procent av 16–24 åringar och 3 procent av 25–44 åringar avstår ofta från att röra sig utomhus av rädsla för att bli våldsutsatta.

Figur 18. Händer det att du avstår från att gå ut ensam av rädsla för att bli rånad, överfallen eller på annat sätt ofredad? Efter ålder.

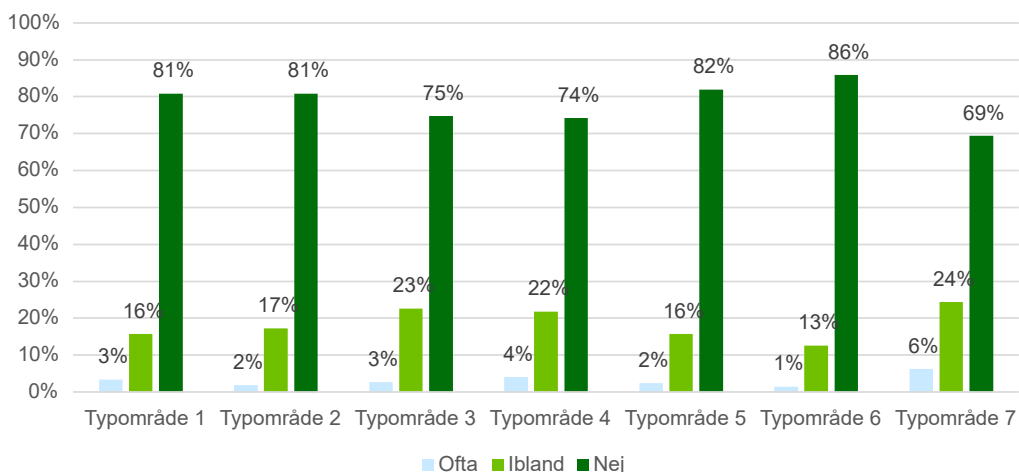

Datakälla: Jämlika liv 20

Rädslan för att gå ut ensam är störst i typområde 7, tätt följt av typområde 3 och 4. I typområde 7 uppger 6 procent att de ofta avstår från att gå ut ensam och 24 procent att de ibland avstår från att gå ut ensam på grund av rädsla för att bli rånad, överfallen eller på annat sätt ofredad. När svaren redovisas efter kön framkommer det att det finns stora skillnader mellan kvinnor respektive mäns rädsla för att gå ut. Mer än hälften av kvinnorna (53 procent) i typområde 7 svarar att de ibland eller ofta avstår från att gå ut. Motsvarande siffra för männen i typområde 7 är 6 procent.

[För att se indelningen och en fullständig beskrivning över typområdena, se bilaga 1.](#)

Figur 19. Händer det att du avstår från att gå ut ensam av rädsla för att bli rånad, överfallen eller på annat sätt ofredad? Efter typområden.

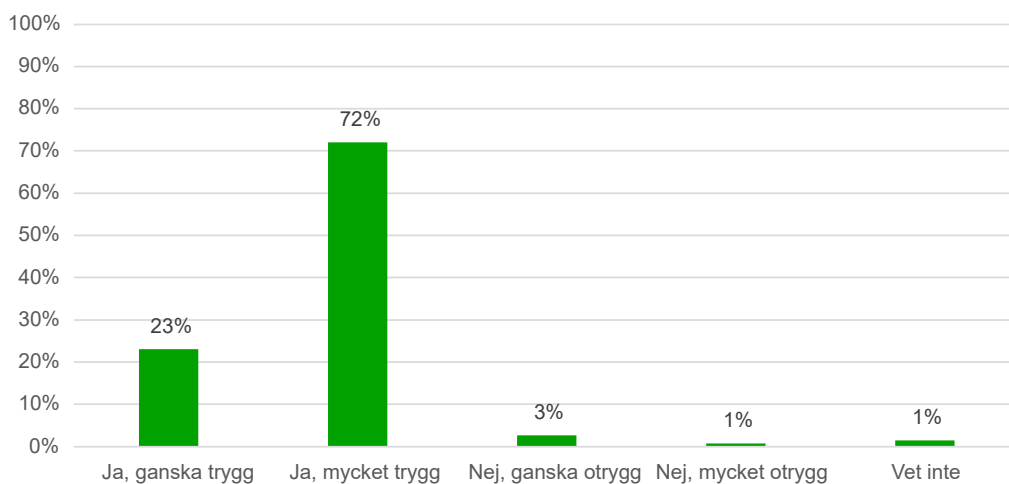

Datakälla: Jämlika liv 20

Unga 20

Majoriteten av ungdomarna i Umeå svarar att de känner sig trygga i området där de bor. Det är däremot 4 procent som uppger att de känner sig ganska otrygga eller mycket otrygga i sitt bostadsområde.

Figur 20. Känner du dig i trygg i området där du bor?

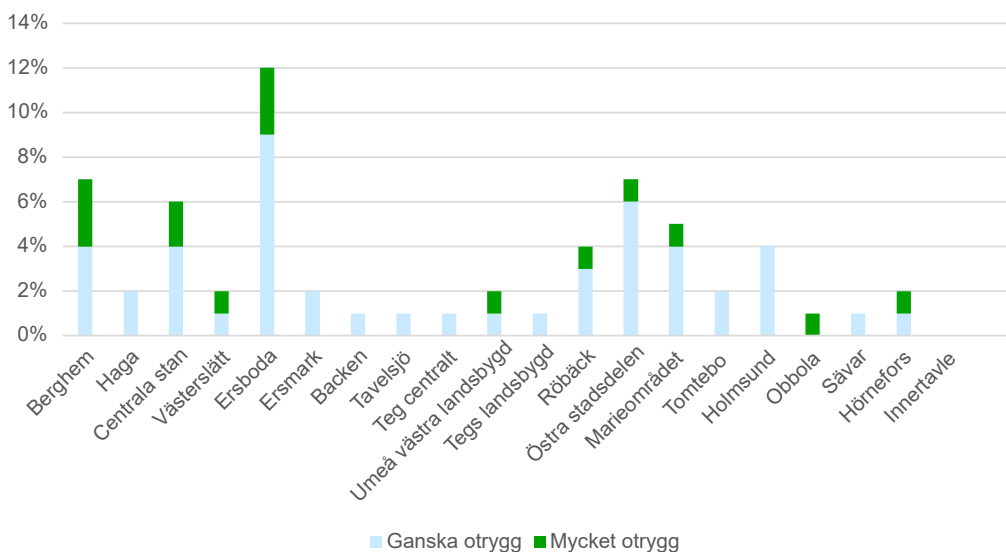

Datakälla: Unga 20

Tryggheten i det egna bostadsområdet varierar med drygt 10 procentenheter mellan olika områden i Umeå. Ersboda är den stadsdel där klart flest ungdomar svarar att de känner sig otrygga, följt av Berghem och Östra stadsdelen.

Observera att skalan på y-axeln inte uppgår till 100 procent.

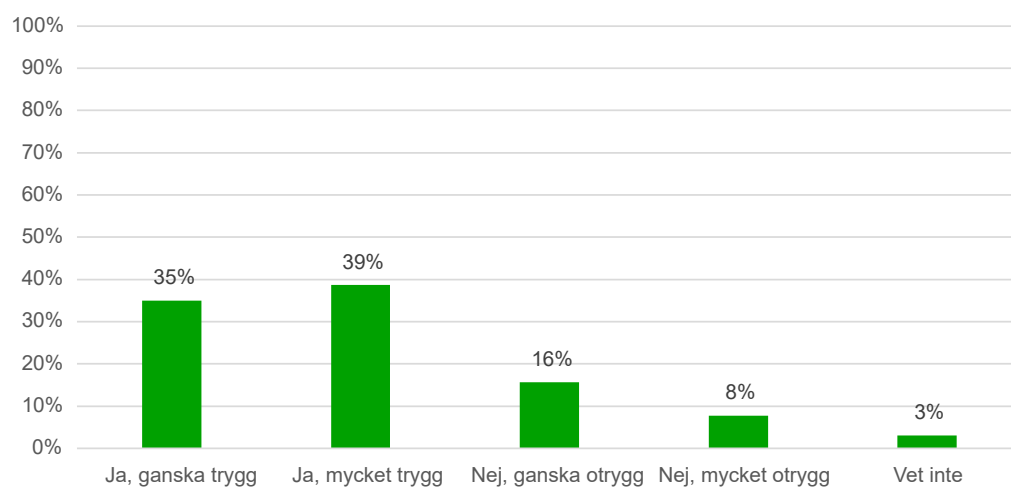
Figur 21. Känner du dig i trygg i området där du bor? Efter geografiska områden.

Datakälla: Unga 20

Likt tryggheten i det egna bostadsområdet känner sig majoriteten av ungdomarna mer eller mindre trygga när de går hem ensamma på kvällarna. Däremot upplever cirka en fjärdedel (24 procent) av Umeås ungdomar en känsla av otrygghet när de går själva på kvällarna.

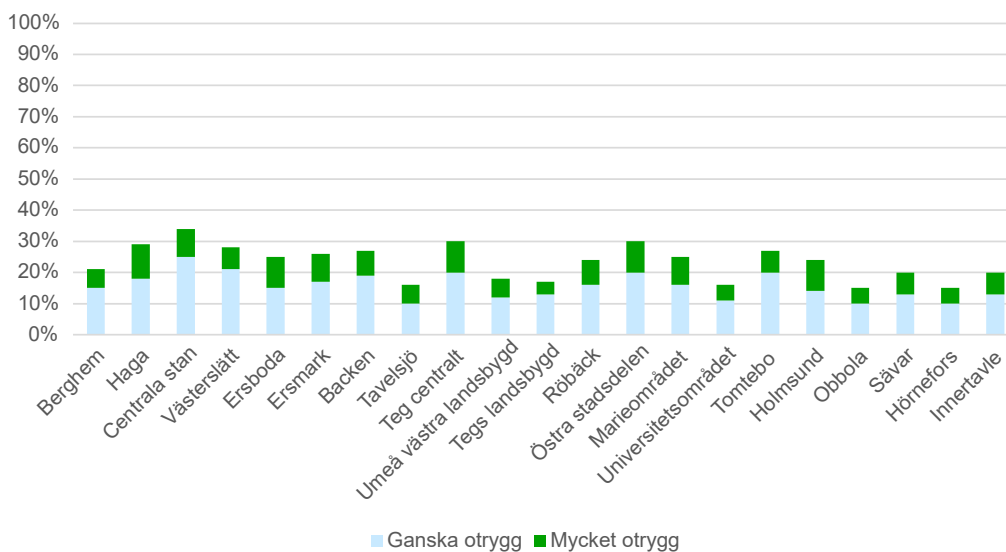
Figur 22. Känner du dig trygg om du går hem ensam på kvällen?

Datakälla: Unga 20

Otryggheten varierar mellan olika områden i Umeå. Mest otrygga känner sig ungdomar i centrala stan, där drygt 30 procent uppger att de känner sig ganska eller mycket otrygga när de går hem ensam på kvällarna.

Figur 23. Känner du dig trygg om du går hem ensam på kvällen?

Datakälla: Unga 20

Våldsbrotten i Umeå

2017 genomfördes en kartläggning av våldsbrottsligheten i Umeå kommun med tyngdpunkt vid brottslighet och trygghet i offentlig miljö (Utredningar och rapporter från Övergripande planering 1).

Sammanfattningsvis visar den rapporten följande:

- Misshandel är det vanligaste anmälda våldsbrottet, ca 80 procent av alla våldsbrott består av misshandelsbrott. De flesta som utsätts för misshandel är män där förövaren är en man.
- Västerbotten har den lägsta otryggheten i Sverige, enligt genomsnitt från NTU 2016.
- Västerbotten är det län i Sverige med den näst lägsta förekomsten av våldsbrott, enligt genomsnitt från NTU 2016.
- Västerbotten är det län i Sverige där förtroendet för rättsväsendet är högst, enligt genomsnitt från NTU 2016.
- Centrala staden är det område i Umeå där flest anmälda våldsbrott förekommer.
- Ersboda/Ersmark och Östra stadsdelen ligger på ett riksgenomsnitt gällande anmälda våldsbrott.

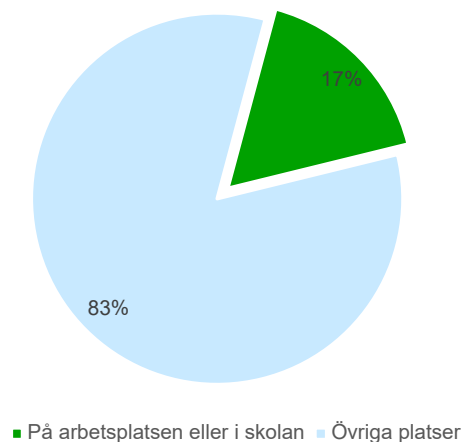
5.3 Hot och våld på arbetsplatsen

Jämlika liv 20

Bland de som blivit utsatta för fysiskt våld under de senaste 12 månaderna (1,2 procent), uppger 17 procent att våldet skedde på arbetsplatsen eller i skolan. Vidare svarar 42 procent att de vid något tillfälle känt sig orättvist behandlade av en arbetskamrat och 36 procent upplever att de någon gång har känt sig orättvist behandlade av en arbetsgivare.

Figur 24. Har du blivit utsatt för fysiskt våld under de senaste 12 månaderna? Vart hände det?

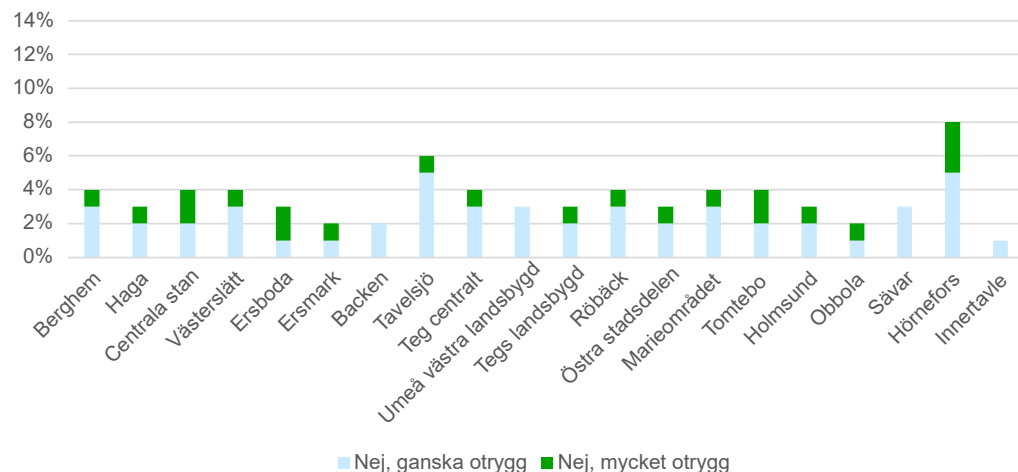
Datakälla: Jämlika liv 20

Unga 20

Totalt 3 procent av ungdomarna i Umeå känner sig ganska eller mycket otrygga i skolan. Mest otrygga känner sig ungdomar i byar utanför Umeå: Hörnefors och Tavelsjö. I Hörnefors uppger 8 procent av ungdomarna att de känner sig ganska eller mycket otrygga i skolan och i Tavelsjö är motsvarande siffra 6 procent.

Observera att skalan på y-axeln ej uppgår till 100 procent.

Figur 25. Känner du dig trygg i skolan? Efter geografiska områden.

Datakälla: Unga 20

Nationell statistik

Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC) 2016–2017 visar att 5 procent av förvärvsarbetande i åldern 16–64 år har blivit utsatta för hot eller våld på arbetsplatsen under de senaste 12 månaderna. Kvinnor

drabbas i högre utsträckning än män, 6 respektive 4 procent, och vård och omsorg är den bransch där flest uppger att de blivit utsatta för hot eller våld. Andelen där är 12 procent.

5.4 Institutionellt våld

Institutionellt våld handlar om det våld en person kan utsättas för i mötet med en institution. Det har varit svårt att hitta en övergripande definition, men Barnombudsmannen beskriver att det kan handla om exempelvis våld i form av användning av kränkande och ibland olagliga tvångsåtgärder inom rättsväsendet, psykiatrin och den sociala ungdomsvården.

I rapporten *Om barn med funktionsnedsättning i Sverige och deras utsatthet för våld och kränkningar* från 2016 av Carl Göran Svedin, Linda Jonsson och Åsa Landberg, beskrivs problemet med mätningar av institutionellt våld. De har i sin litteratursökning inte funnit någon artikel eller rapport som belyser förekomsten av tvångsåtgärder mot barn med funktionsnedsättning och ingen svensk forskning på området har kunnat hittas.

I dagsläget saknas material för att kunna göra en lägesbild över institutionellt våld i Umeå kommun. Trots bristen på tillgängliga data är det en mycket viktig arena att arbeta med i strävan mot att förhindra våld.

6. Kategorier av våld

6.1 Fysiskt våld

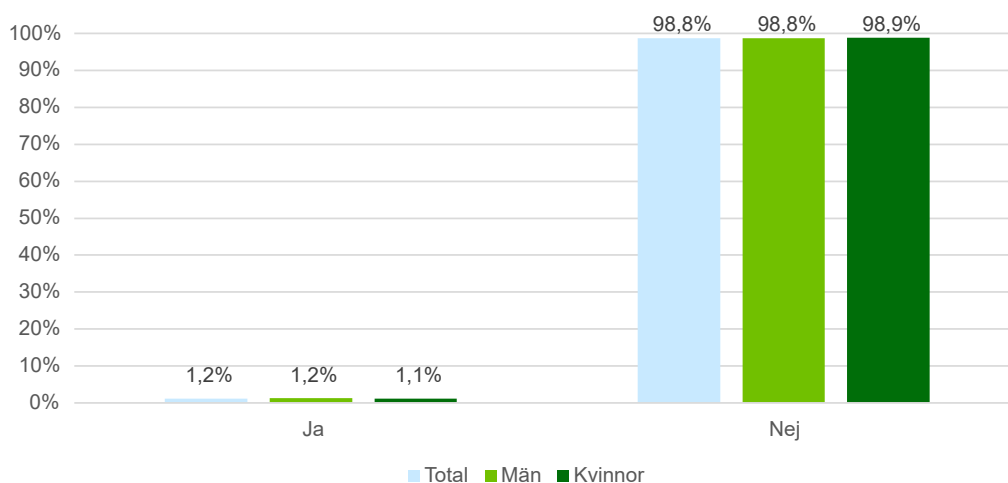
Fysiskt våld innebär att våldsutövaren utsätter offret för kroppsligt våld. Det kan exempelvis handla om fasthållning, knuffar, slag och/eller sparkar.

Jämlika liv 20

Drygt 1 procent bland både kvinnor och män i Umeå uppger att de utsatts för fysiskt våld under det senaste året.

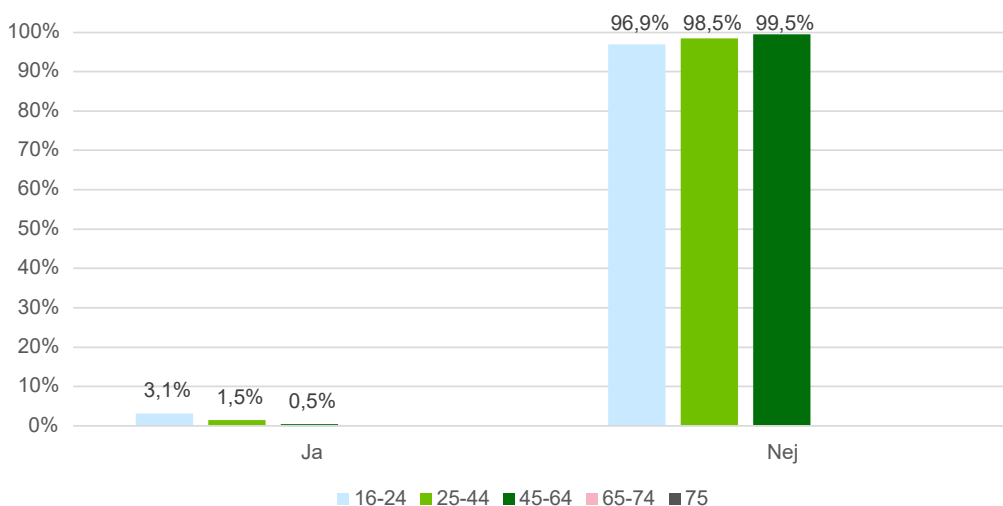
Figur 26. Har du blivit utsatt för fysiskt våld under de senaste 12 månaderna? Efter kön.

Datakälla: Jämlika liv 20

Merparten av de som utsatts för fysiskt våld återfinns inom ålderskategorin 16–24 år. Bland dessa är det 3,1 procent som uppger att de blivit utsatta för fysiskt våld under det senaste året.

Figur 27. Har du blivit utsatt för fysiskt våld under de senaste 12 månaderna? Efter ålder.

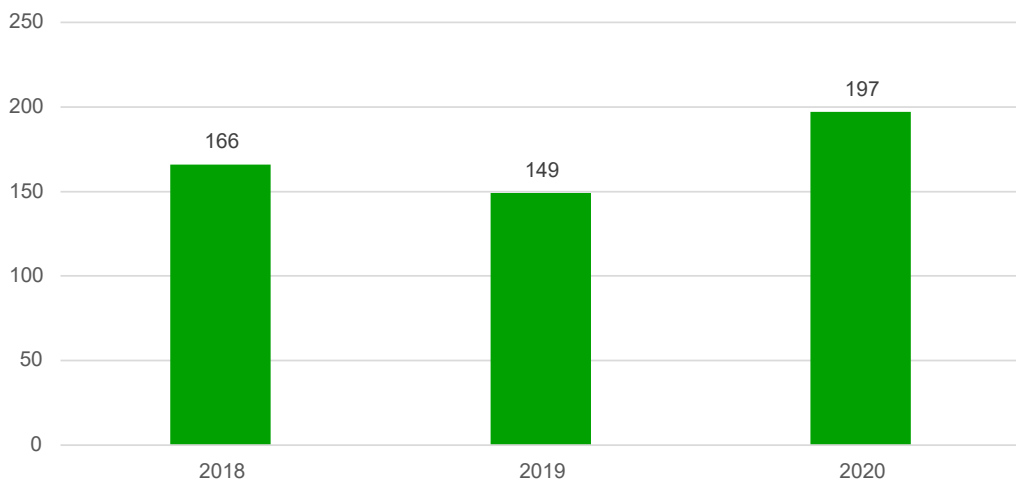

Datakälla: Jämlika liv 20

Socialtjänsten

Antalet aktualiseringar som registrerats som fysiska övergrepp har varierat under de tre senaste åren. 2018 hade socialtjänsten 166 st registrerade aktualiseringar gällande fysiska övergrepp och under 2020 var antalet 197 st. Aktualiseringarna avser barn under 18 år.

Figur 28. Aktualiseringar gällande fysiska övergrepp.

Datakälla: Socialtjänsten i Umeå

Nationell statistik

I Brottsförebyggande rådets Nationella trygghetsundersökning (2020) uppger 3,6 procent av befolkningen (16–84 år) att de blivit utsatta för fysiskt våld under 2019. Bland män är andelen 4,6 procent och bland kvinnor är

andelen 2,7 procent. NTU visar att störst andel utsatta för fysiskt våld under 2019 är män mellan 16–24 år, där andelen är 12,2 procent. Motsvarande siffra för kvinnor i ålderskategorin 16–24 år är 6,4 procent.

6.2 Psykiskt våld

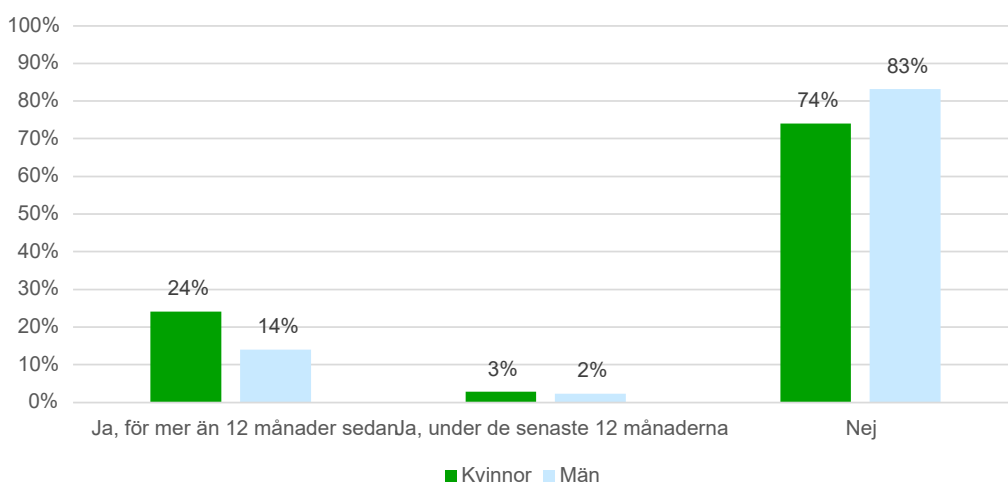
Psykiskt våld kan ta sig många olika uttryck. Det kan handla om verbala kränkningar, hot och förödmjukelser eller kontroll och isolering av olika slag.

Jämlika liv 20

3 procent av kvinnorna och 2 procent av männen uppger att de under de senaste 12 månaderna har blivit utsatta för någon form av psykiskt övergrepp.

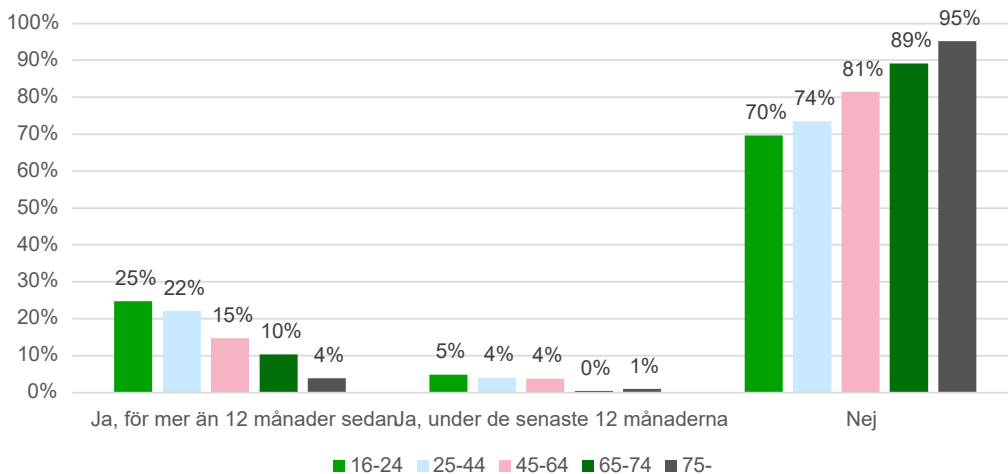
Figur 29. Har du någon gång blivit utsatt för någon form av psykiskt övergrepp t.ex. trakasserad, kontrollerad, hotad, fått saker förstörda, inte fått insyn i ekonomin eller annat? Efter kön.

Datakälla: Jämlika liv 20

När svaren redovisas efter ålder framgår det att denna typ av våldsutsatthet är mest förekommande bland den yngre befolkningen i Umeå. Totalt 30 procent av personerna mellan 16–24 år uppger att de någon gång har utsatts för psykiska övergrepp. Därefter minskar andelen ju äldre ålderskategori som redovisas.

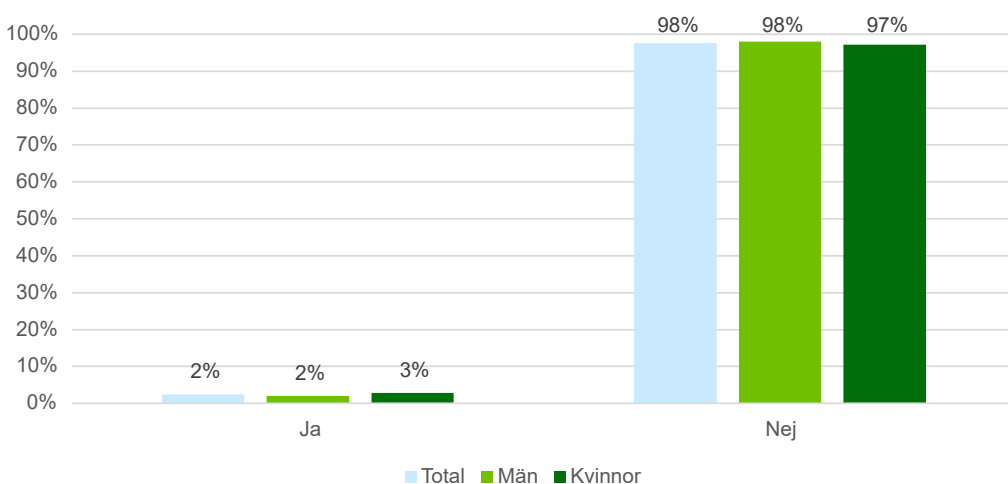
Figur 30. Har du någon gång blivit utsatt för någon form av psykiskt övergrepp t.ex. trakasserad, kontrollerad, hotad, fått saker förstörda, inte fått insyn i ekonomin eller annat? Efter ålder.

Datakälla: Jämlika liv 20

3 procent av kvinnorna och 2 procent av männen i Umeå uppger att de har blivit utsatta för hot om våld under det senaste året.

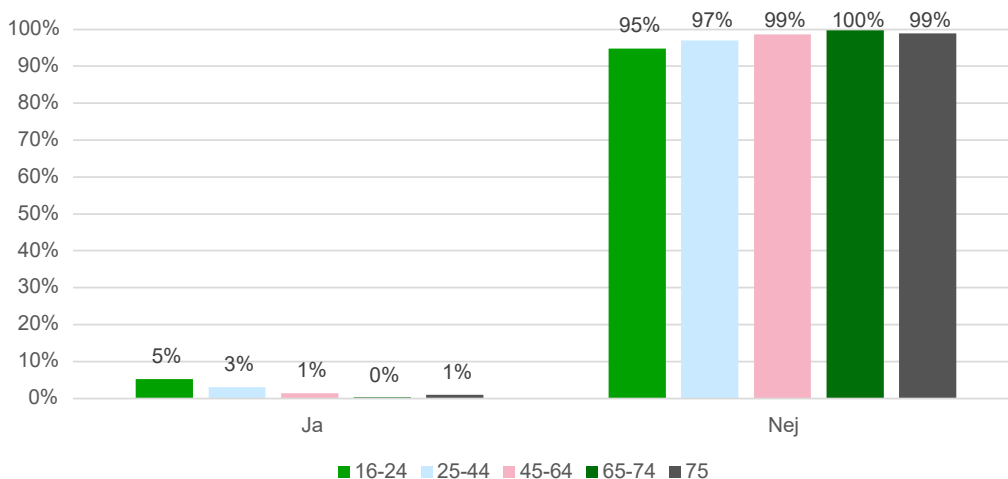
Figur 31. Har du blivit utsatt för hot om våld så att du blev rädd under de senaste 12 månaderna? Efter kön.

Datakälla: Jämlika liv 20

Det är den yngsta ålderskategorin 16–24 år som i högst grad rapporterar att de utsatts för hot om våld under det senaste året. Där är andelen 5 procent.

Figur 32. Har du blivit utsatt för hot om våld så att du blev rädd under de senaste 12 månaderna? Efter ålder.

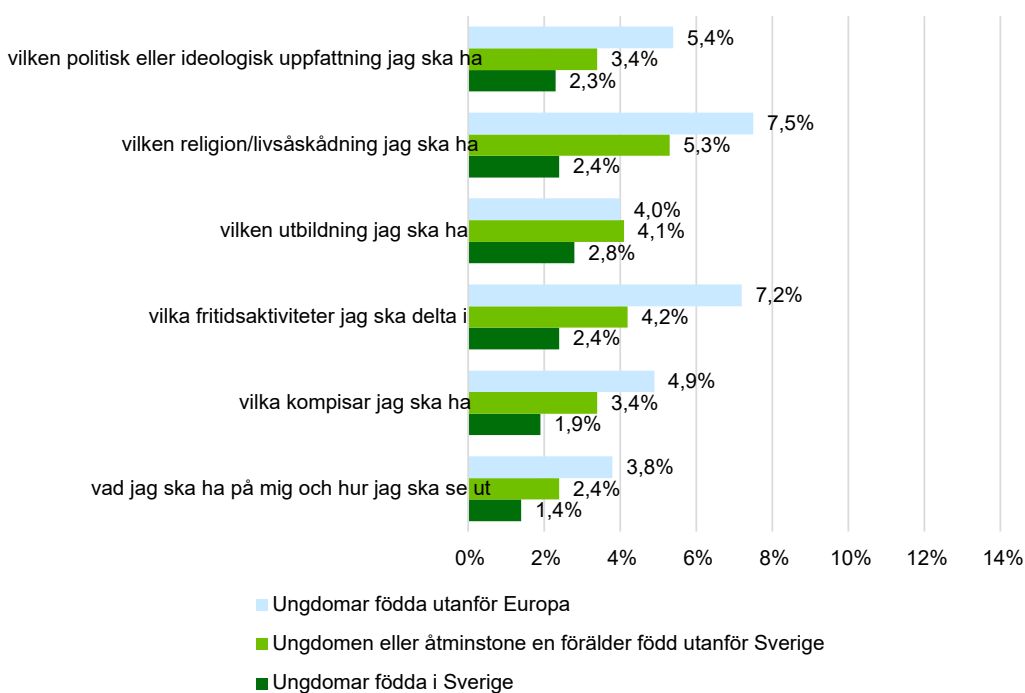
Datakälla: Jämlika liv 20

Unga 20

Ungdomarna som är födda utanför Europa eller med minst en förälder född utanför Sverige uppger i högre grad att de inte alls eller endast i liten mån får bestämma över flertalet aspekter av sitt liv. Det som dessa ungdomar upplever att de har minst bestämmanderätt över är vilken religion de ska ha och vilka fritidsaktiviteter de ska delta i. 7,5 procent av ungdomarna födda utanför Europa och 5,3 procent av ungdomarna som själva är födda utanför Sverige eller har minst en förälder som är född utanför Sverige, svarar att de knappt eller inte alls får bestämma vilken religion de ska ha.

När det gäller ungdomarna med svensk bakgrund uppgår andelen som inte får bestämma helt själva till mellan 1–3 procent. Ungdomar födda i Sverige anser sig ha minst möjlighet att själv bestämma över vilken utbildning de ska ha.

Figur 33. Jag får "nej, bara lite" eller "nej, inte alls" bestämma...

Datakälla: Jämlika liv 20

Tecken på tystnadskultur

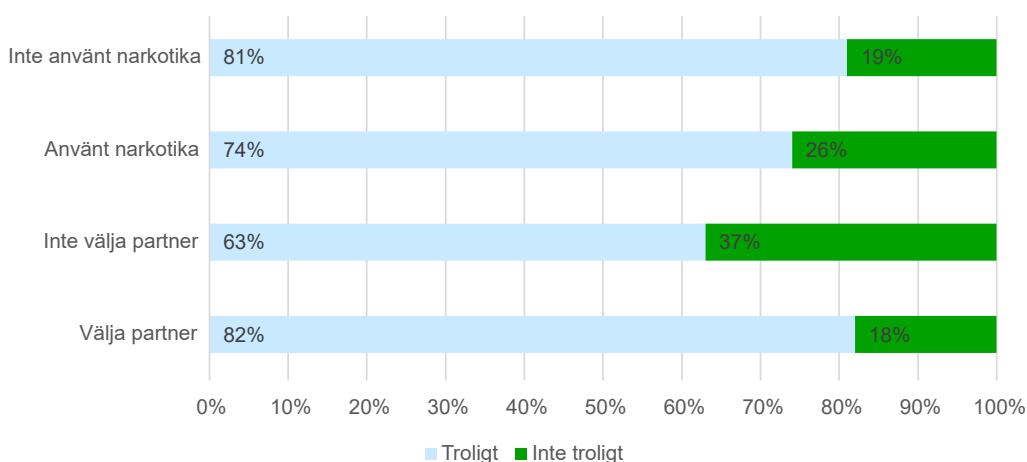
I Unga 20 illustrerades ett scenario med en våldshändelse utomhus. De två nästkommande frågorna handlar om man är beredd att agera vid ett våldsbrott. Ovilja att agera kan tyda på ett underliggande hot eller att man är rädd för att själv drabbas om man ingriper.

Scenario:

"Tänk dig att du är utomhus och ser hur någon knuffar omkull en man och tar hans mobiltelefon. Hur troligt är det att du..."

Ungdomar som använt narkotika och ungdomar som inte själv får välja partner är mindre benägna att ringa polisen jämfört med resterande. 26 procent av ungdomarna som använt narkotika svarar att de troligtvis inte skulle ringa polisen jämfört med 19 procent i gruppen som inte använt narkotika. Bland ungdomarna som inte får välja partner uppger 37 procent att de inte skulle ringa polisen. Motsvarande siffra bland de som är fria att själva välja partner är 18 procent.

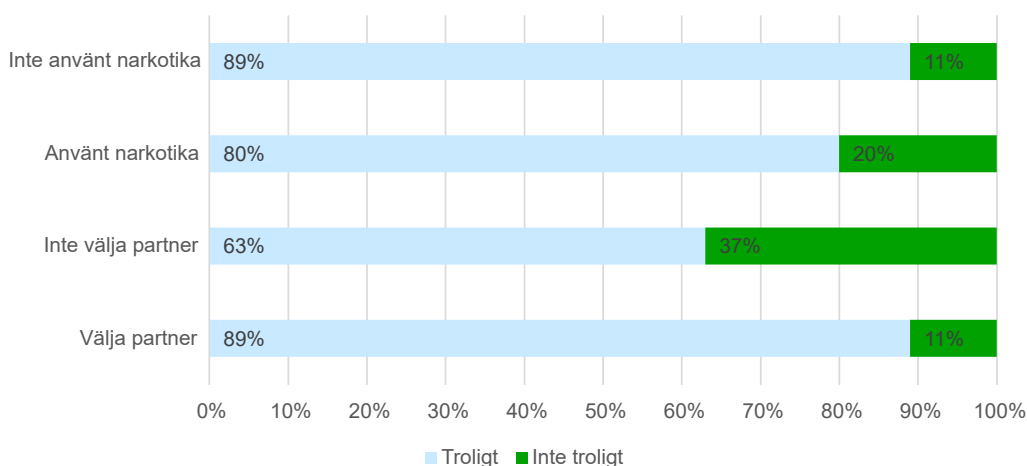
Figur 34. Tänk dig att du är utomhus och ser hur någon knuffar omkull en man och tar hans mobiltelefon. Hur troligt är det att du skulle ringa polisen?

Datakälla: Unga 20

Likt föregående fråga är det mindre sannolikt att ungdomar som använt narkotika och ungdomar som inte själv får välja partner skulle peka ut personen som gjort det för polisen.

Figur 35. Hur troligt är det att du skulle vara villig att peka ut personen?

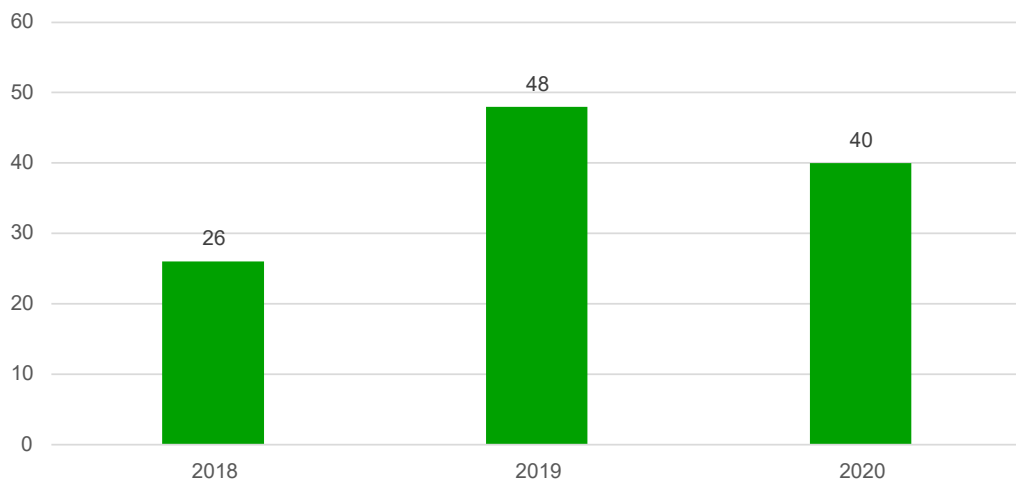

Datakälla: Unga 20

Socialtjänsten

Antalet aktualiseringar som registrerats som psykiska övergrepp gick upp mellan 2018 och 2019 för att sedan minska under 2020. Aktualiseringarna avser barn under 18 år.

Figur 36. Aktualiseringar gällande psykiska övergrepp.

Datakälla: Socialtjänsten i Umeå

Nationell statistik

I Brottsförebyggande rådets Nationella trygghetsundersökning (2020) uppger 9,2 procent av befolkningen (16–84 år) att de blivit utsatta för hot under 2019. Av männen är det 9,5 procent som uppger att de blivit utsatta för hot och bland kvinnorna är andelen 8,9 procent. NTU visar att störst andel utsatta för hot 2019 är män mellan 16–19 år, där andelen är 16,7 procent.

Motsvarande siffra för kvinnor i ålderskategorin 16–19 år är 13,6 procent. Gemensamt för både kvinnor och män är att andelen utsatta för hot under 2019 är störst i den yngsta ålderskategorin och sedan minskar andelen ju äldre ålderskategori som studeras.

6.3 Sexuellt våld

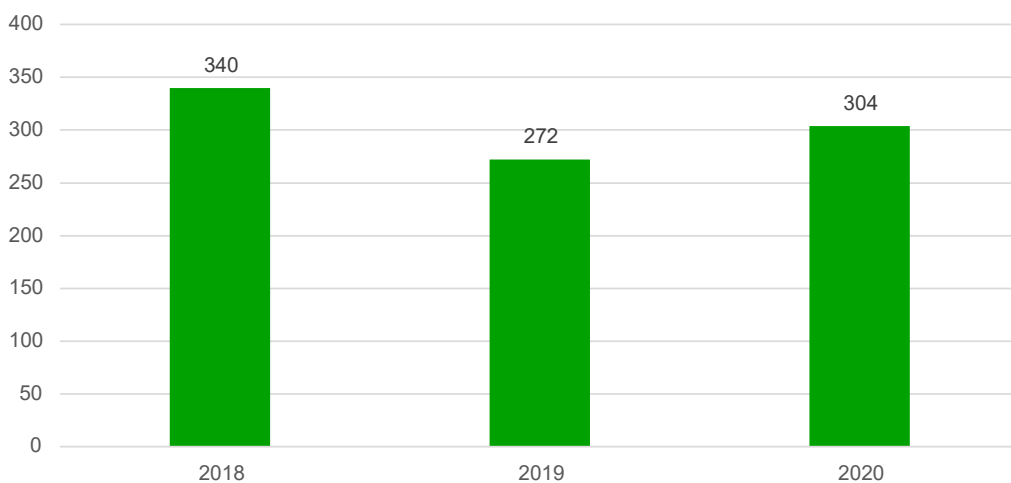
Sexuellt våld är ett samlingsbegrepp som innefattar flera olika typer av handlingar. Det kan exempelvis handla om obehagliga sexuella förslag via telefon eller på internet, sexuella övergrepp eller våldtäkt. När den utsatta personen inte kan eller vågar säga nej till en sexuell handling är det också en fråga om sexuell våld. Gemensamt för alla typer av våld med sexuell karaktär är att det är både psykiskt och fysiskt kränkande för individen som blir utsatt utan att ha gett sitt samtycke.

Kriminalstatistik

Polismyndigheten i Umeå rapporterar att antalet anmälda sexualbrott har varierat mellan 340 och 304 st mellan 2018–2020.

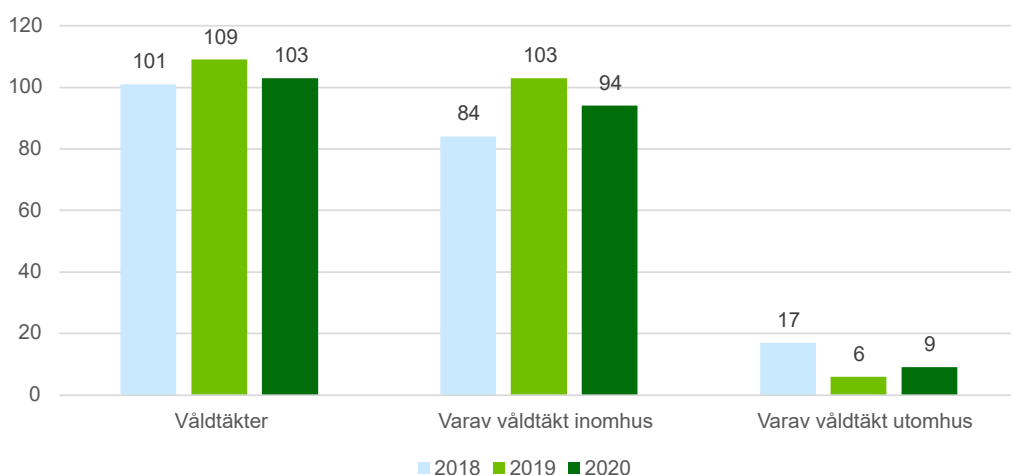
Figur 37. Anmälda sexualbrott.

Datakälla: Polismyndigheten i Umeå

Statistik från Polismyndigheten visar att majoriteten av antalet anmälda våldtäkter under de tre senaste åren har skett inomhus. Det är endast en mindre del, närmare 9 procent, av det totala antalet anmälda våldtäkter som inträffade utomhus under 2020.

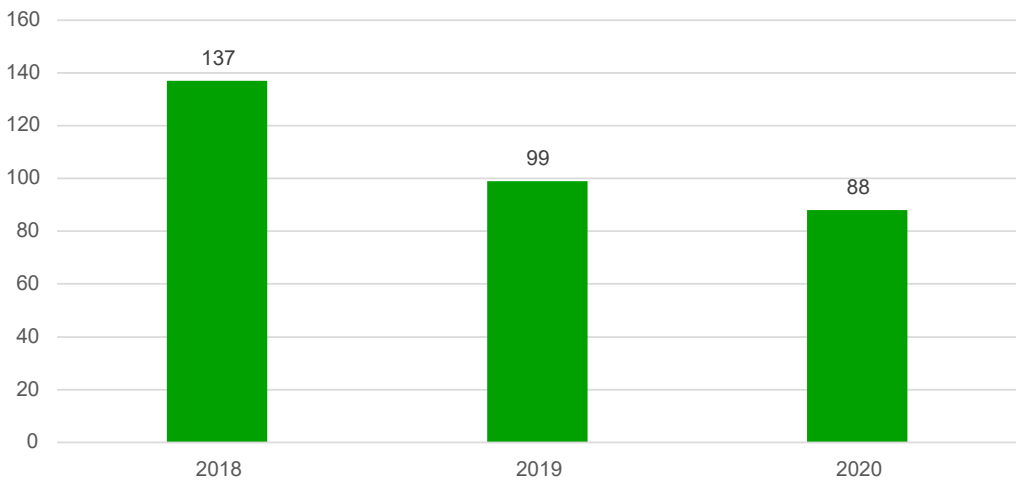
Figur 38. Anmälda våldtäkter.

Datakälla: Polismyndigheten i Umeå

Antalet anmälda sexualbrott mot barn har minskat från 137 st till 88 st sedan 2018.

Figur 39. Anmälda sexualbrott mot barn.

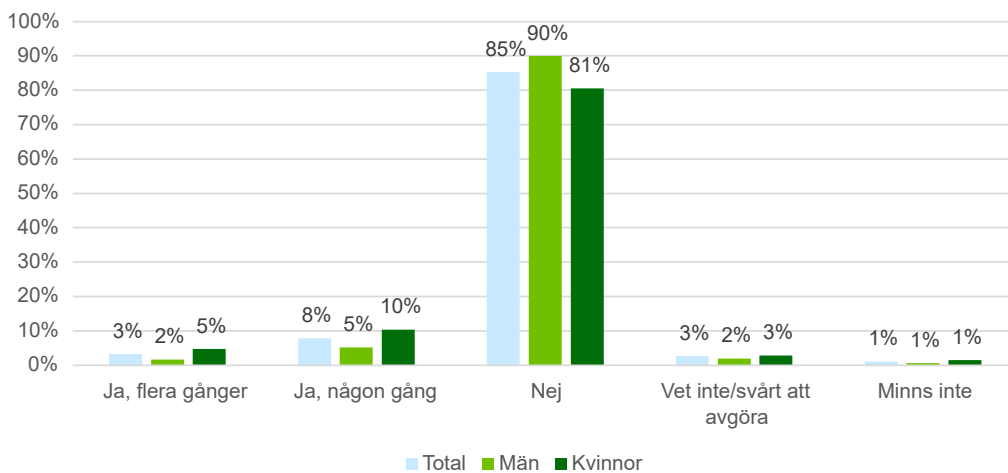

Datakälla: Polismyndigheten i Umeå

Jämlika liv 20

10 procent av kvinnorna i Umeå svarar att de blivit sexuellt ofredade någon gång och 5 procent svarar att de utsatts vid upprepade tillfällen. 8 procent av männen uppger att de blivit utsatta någon gång och 2 procent svarar att de utsatts flera gånger.

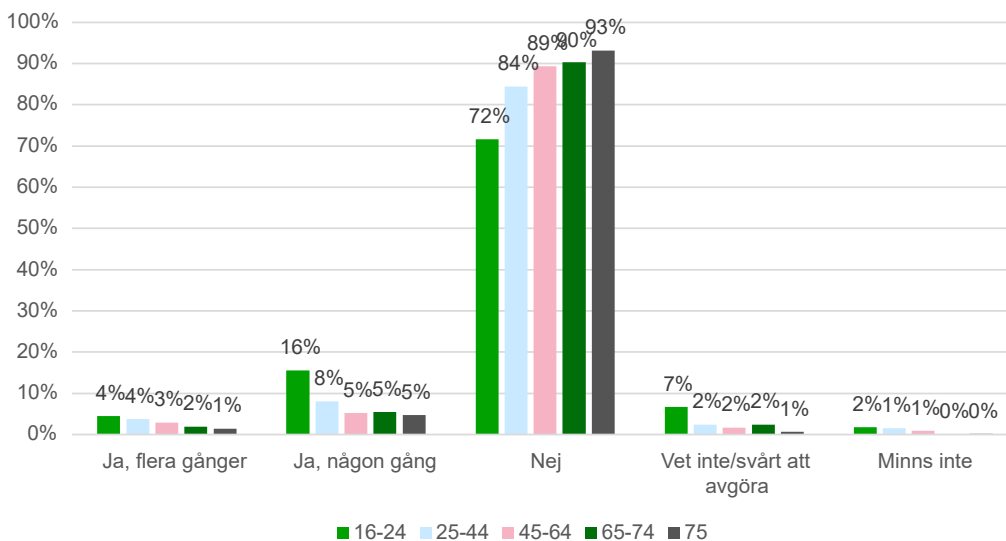
Figur 40. Har du fått ovälkomna sexuella förslag eller blivit sexuellt ofredad per telefon eller på internet under de senaste 12 månaderna? Efter kön.

Datakälla: Jämlika liv 20

Svaren visar att det är vanligare att ha blivit sexuellt ofredad bland de yngre ålderskategorierna. 20 procent av personerna mellan 16–24 år, och 12 procent av personerna mellan 25–44 år har upplevt sig bli ofredad någon gång eller flertalet gånger under det senaste året.

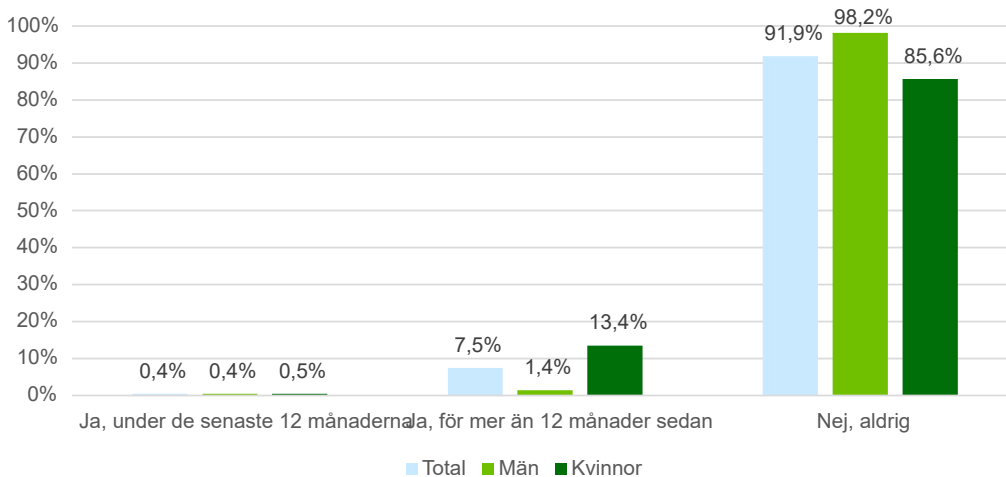
Figur 41. Har du fått ovälkomna sexuella förslag eller blivit sexuellt ofredad per telefon eller på internet under de senaste 12 månaderna? Efter ålder.

Datakälla: Jämlika liv 20

Hela 13 procent, eller ca 6 600 kvinnor, och 1 procent, eller ungefär 500 män, uppger att de utsatts för sexuellt våld eller tvång för mer än 12 månader sedan. Närmare en halv procent, eller ungefär 500 personer, bland både kvinnor och män har utsatts för detta under det senaste året.

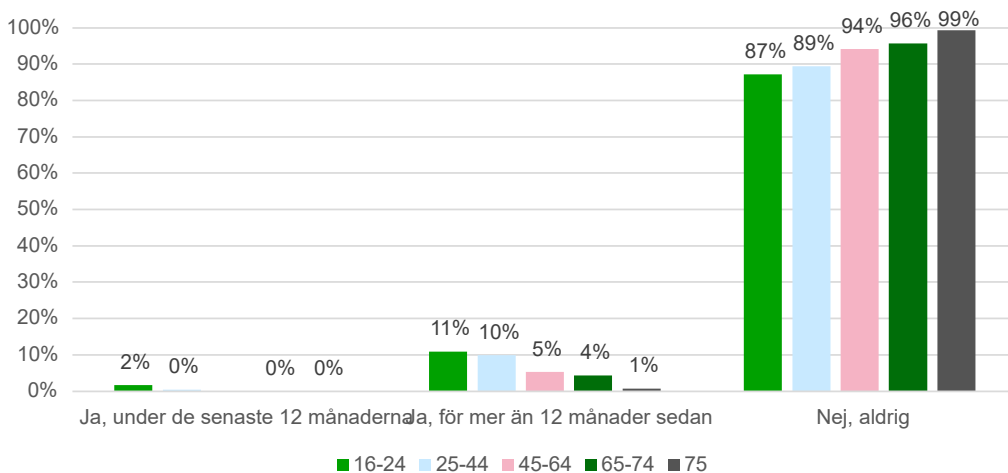
Figur 42. Har du någon gång blivit utsatt för någon form av sexuellt våld eller tvång? Efter kön.

Datakälla: Jämlika liv 20

Det är endast den yngsta ålderskategorin 16–24 år som uppger att de har utsatts för sexuellt våld eller tvång under det senaste året. Andelen där är 2 procent.

Figur 43. Har du någon gång blivit utsatt för någon form av sexuellt våld eller tvång? Efter ålder.

Datakälla: Jämlika liv 20

Köp av sexuella tjänster

Inom våldskategorin köp av sexuella tjänster uppger 0,5 procent av Umeås befolkning i Jämlika liv 20 att de givit ersättning mot sex. Siffrorna är behäftade med osäkerhet på grund av frågans karaktär, men i absoluta tal kan det betyda att upp till 500 individer i Umeå kommun har givit ersättning mot sex under de senaste tre åren. Hälften av de som köper sex är enligt enkätsvaren män, men antalet som uppger att de köper sex är få, och svaren går inte att bryta ner på kön och få säkra skattningar

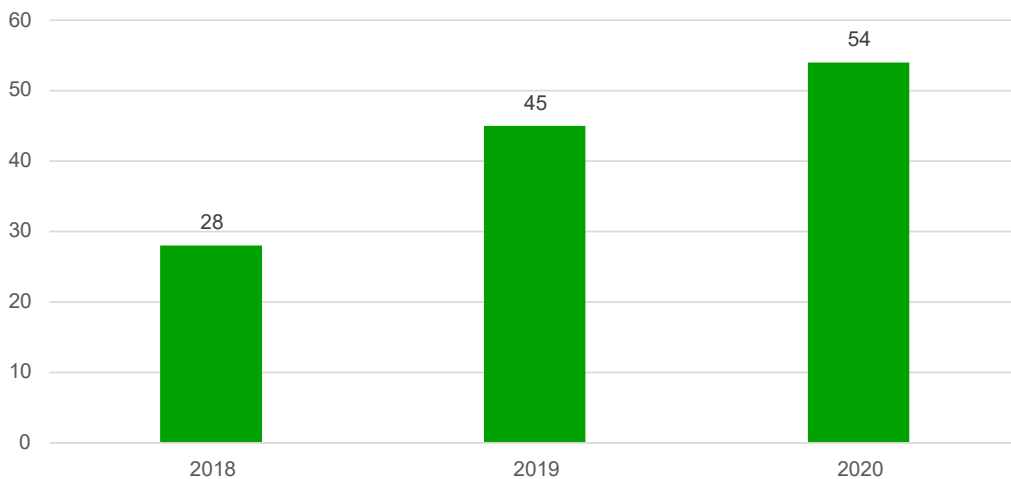
Vidare svarar 0,3 procent att de har tagit emot ersättning för sex och utsatts för denna våldstyp. Siffrorna är även i detta fall behäftade med osäkerhet på grund av frågans karaktär, men i absoluta tal kan det betyda att upp till 300 individer i Umeå kommun har tagit emot ersättning för sex under de senaste tre åren. Svaren indikerar vidare att det främst handlar om unga personer. Majoriteten av de som säljer sex är enligt enkätsvaren kvinnor, men antalet som uppger att de säljer sex är få, och svaren går inte att bryta ner på kön och få säkra skattningar.

Socialtjänsten

Antalet aktualiseringar gällande sexuella övergrepp mot barn under 18 år har ökat de senaste åren från 28 st 2018 till 54 st 2020.

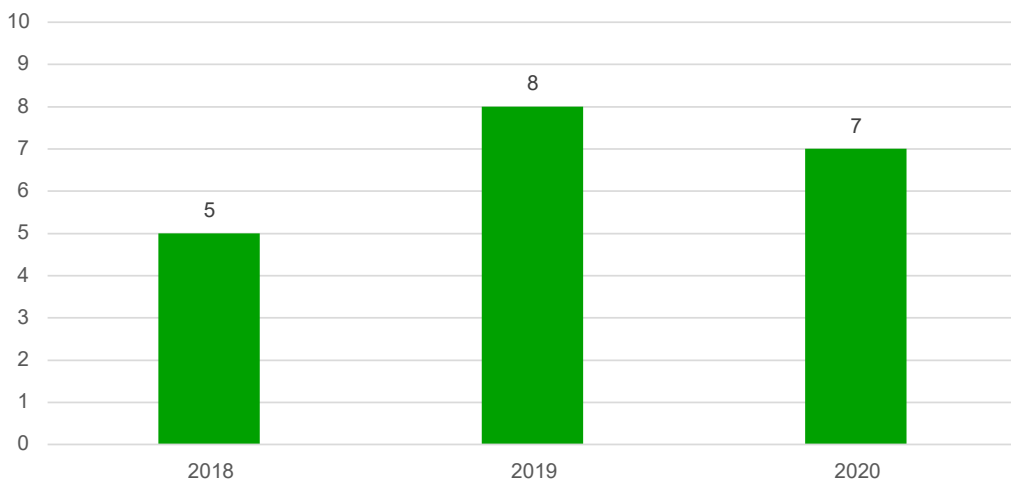
Figur 44. Aktualiseringar gällande sexuella övergrepp.

Datakälla: Socialtjänsten i Umeå

Antalet aktualiseringar gällande sexuell exploatering är relativt få till antalet och har legat på en likartad nivå de senaste tre åren.

Figur 45. Aktualiseringar gällande sexuell exploatering.

Datakälla: Socialtjänsten i Umeå

Centrum mot våld

Prostitution, människohandel och arbetskraftsexploatering

Inom ramen för mottagningen för våldsutsatta erbjuds även stöd till personer som utsatts för prostitution eller människohandel för sexuella ändamål. Under 2020 har arbetet för att motverka arbetskraftsexploatering fortsatt.

- Antal individärenden under 2020: 57 st (varav 8 barn)
- Antal utbildningar och konsultationer under 2020: 39 st

Nationell statistik

Brottsförebyggande rådets Nationella trygghetsundersökning (2020) visar att 5,6 procent av befolkningen (16–84 år) uppger att de blivit utsatta för sexualbrott under 2019. I NTU omfattar begreppet alla brott av sexuell karaktär, exempelvis kränkande kommentarer i tal eller skrift, tafsande, ofredande eller tvingande till sexuell handling. Bland kvinnor uppger 9,4 procent att de blivit utsatta för sexualbrott år 2019 och bland män är andelen 1,4 procent. NTU visar att störst andel utsatta för sexualbrott är kvinnor mellan 20–24 år, där andelen är 31,6 procent.

Motsvarande siffra för män i ålderskategorin 20–24 år är 4,3 procent.

NTU visar även att rapporterad utsatthet för sexualbrott ökar med ortens storlek. En jämförelse mellan boende i storstadsregioner och boende i mindre städer eller på landsbygden visar att andelen utsatta personer i storstadsregioner är större: 6,2 procent respektive 4,5 procent.

6.4 Ekonomiskt våld

Våld kan även uttryckas i form av ekonomiskt våld mot en närstående. Genom att kontrollera gemensamma tillgångar eller komma med hotelser som rör ekonomin utsätter våldsutövaren offret för våld av ekonomisk karaktär. Våldet och förtrycket skapar ett begränsat handlingsutrymme för den utsatta personen i fråga och bidrar till en isolering som många gånger försvårar möjligheten till att lämna relationen.

6.5 Materiellt våld

Materiellt våld handlar om att möbler eller personliga tillhörigheter avsiktligt slås sönder eller förstörs. Det är en fråga om materiell skadegörelse. Genom att kontrollera ekonomi och materiella tillgångar kan våldsutövaren öka isoleringen och utsattheten vilket många gånger försvårar möjligheten för den våldsutsatta personen att lämna relationen.

6.6 Våld mot barn

Våld mot barn avser alla typer av våld som involverar barn under 18 år. Begreppet innefattar inte enbart våld som riktas mot barnet direkt, utan även bevittnat våld mellan närstående är en form av våld som drabbar barn.

”Barn ska skyddas mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, inklusive sexuella övergrepp, medan barnet är i föräldrarnas eller den ena förälderns, vårdnadshavarens eller annan persons vård”.

FN:s barnkonvention artikel 19

Barnfridsbrott

I Brottsförebyggande rådets kartläggning (2014) av brott i nära relation uppgav totalt en tredjedel av kvinnorna (närmare 33 procent) och drygt en fjärdedel av männen (27 procent) som utsatts för någon form av brott i en nära relation under 2012 att det fanns barn boende i hushållet. Baserat på dessa siffror uppskattar Brottsförebyggande rådet att minst 150 000 barn lever i hem där det förekommer våld, vilket beskrivs som en trolig minimiuppskattning.

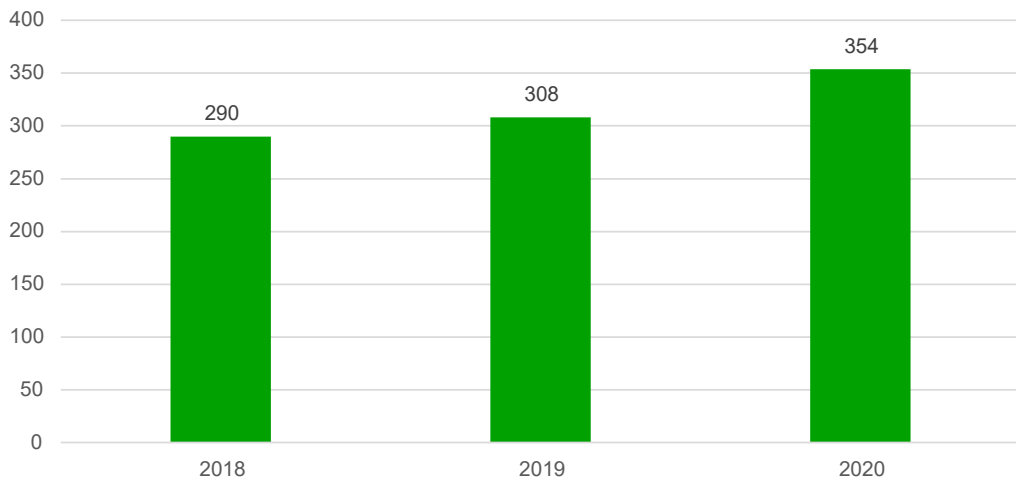
I den senaste nationella kartläggningen av våld mot barn (Jernbro & Janson, 2017) svarade 14 procent av eleverna att de varit med om att en förälder eller motsvarande utövat psykiskt eller fysiskt våld mot den andra föräldern. Att uppleva eller bevittna våld som barn eller ungdom kan ge svåra konsekvenser och leda till fysisk och psykisk ohälsa, både på kort och på lång sikt. Studier visar även att barn som upplever våld i hemmet löper större risk att under sin barndom själv utsättas för våld, sexuella övergrepp eller bristande omsorg, jämfört med andra barn. Mot bakgrund av detta la regeringen fram ett lagrådsförslag om ett särskilt barnfridsbrott i syfte att stärka det straffrättsliga skyddet för barn som bevittnat våld. Från och med 1 juli 2021 är det således straffbart att låta ett barn bevittna vissa brottsliga gärningar, så som vålds- och sexualbrott i en nära relation, där exempelvis en förälder utövar våld mot en annan förälder. Straffskalan är fängelse i upp till 2 år. Är brottet grovt döms förövaren för grovt barnfridsbrott där straffet är fängelse i lägst 9 månader och högst 4 år. Lagändringen innebär även att barn som bevittnat våld i nära relation har rätt till skadestånd, istället för den tidigare brottskadeersättningen.

Kriminalstatistik

Statistik från Polismyndigheten visar att antalet anmälda våldsbrott mot barn har ökat med drygt 60 st sedan 2018. År 2018 var antalet anmälda våldsbrott 290 st och år 2020 anmäldes 354 våldsbrott mot barn.

Figur 46. Anmälda våldsbrott mot barn.

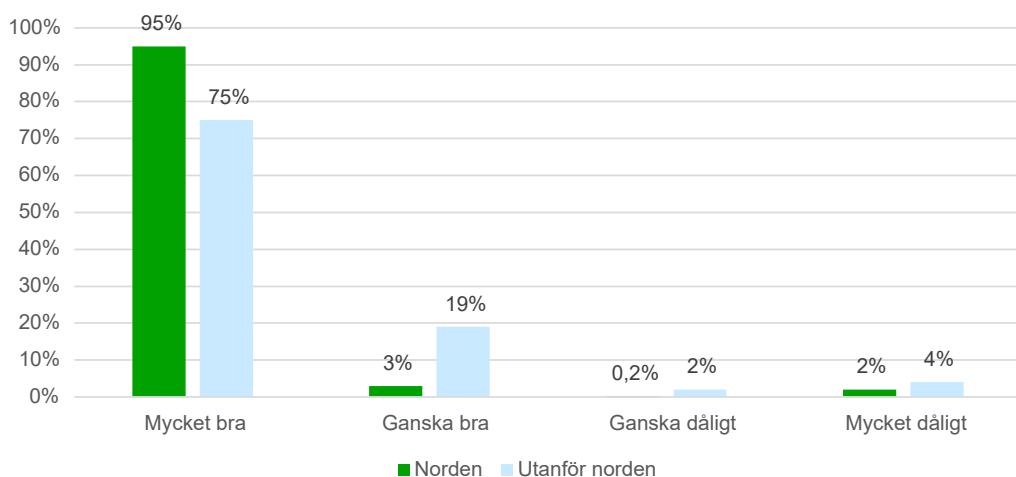

Datakälla: Polismyndigheten i Umeå

Jämlika liv 20

År 1979 skrevs lagen mot barnaga in i föräldrabalken och Sverige var därmed det första landet i världen att kriminalisera kroppslig bestraffning och annan kränkande behandling mot barn. I Umeå ställer sig majoriteten av befolkningen positiva till att det inte är tillåtet att uppfostra barn med våld i Sverige. 98 procent av medborgarna födda i Norden svarar att det är bra att barnaga är förbjudet och 94 procent av medborgarna födda utanför Norden uppger samma svar. Det finns en andel på 4 procent bland medborgarna födda utanför Norden som anser att det är mycket dåligt att det inte är tillåtet att uppfostra med våld i Sverige. Motsvarande siffra för medborgarna födda i Norden är 2 procent.

Figur 47. Attityder till att uppfostra med våld inte är tillåtet i Sverige.

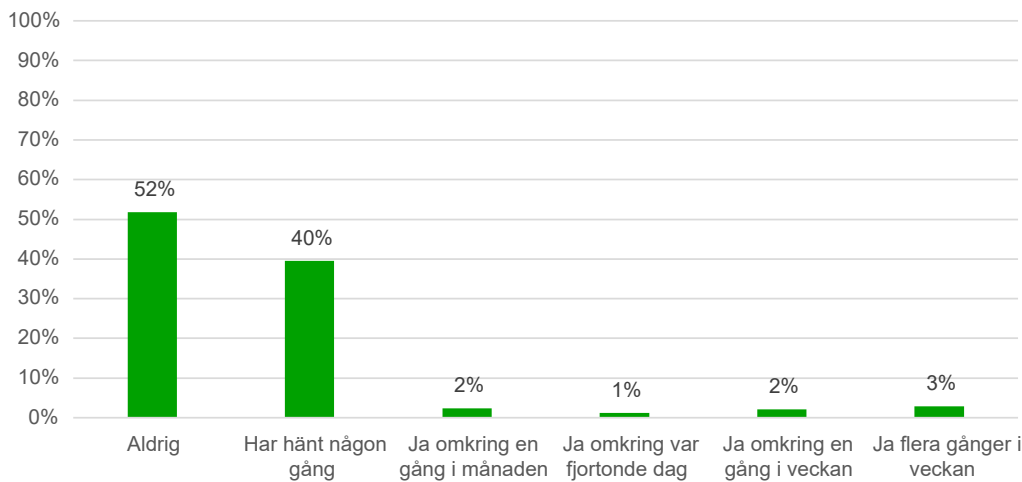

Datakälla: Jämlika liv 20

Unga 20

Totalt uppger närmare hälften (48 procent) av ungdomarna i Umeå att de någon gång eller flertalet gånger har blivit utsatta för hot, utfrysning eller trakasserier i skolan eller på fritiden. Bland dessa är det 8 procent som svarar att de blivit utsatta regelbundet.

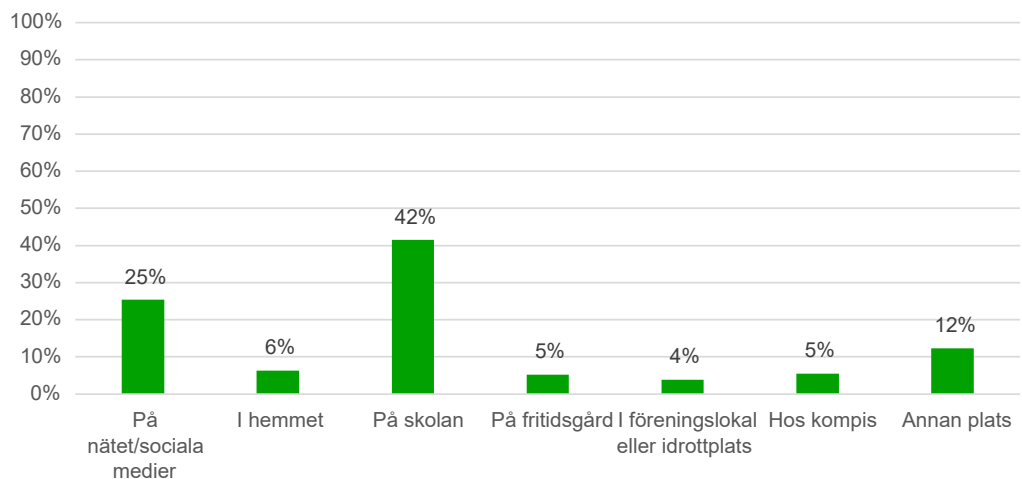
Figur 48. Har du blivit utsatt för hot, utfrysning eller trakasserier på skolan eller på fritiden?

Datakälla: Unga 20

Skolan är den vanligaste platsen att utsättas för hot, utfrysning eller trakasserier på. Bland de som blivit utsatta svarar 42 procent att det inträffade på skolan och 25 procent uppger att det skedde på internet.

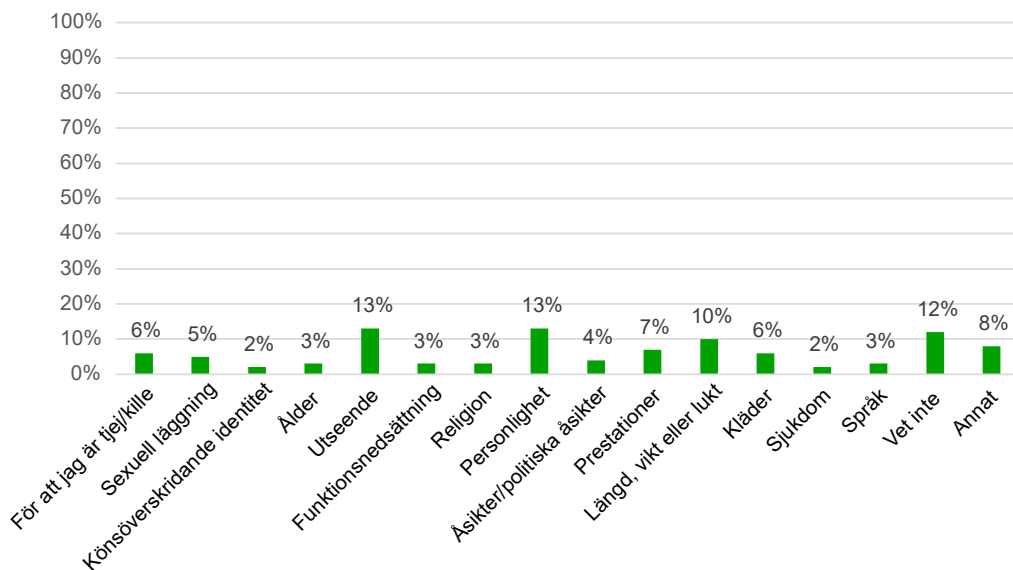
Figur 49. Vart hände det?

Datakälla: Unga 20

Ungdomarna i Umeå uppger personlighet och utseende som de vanligaste orsakerna till hot, utfrysning eller trakasserier.

Figur 50. Anledningar till hot, utfrysning eller trakasserier.

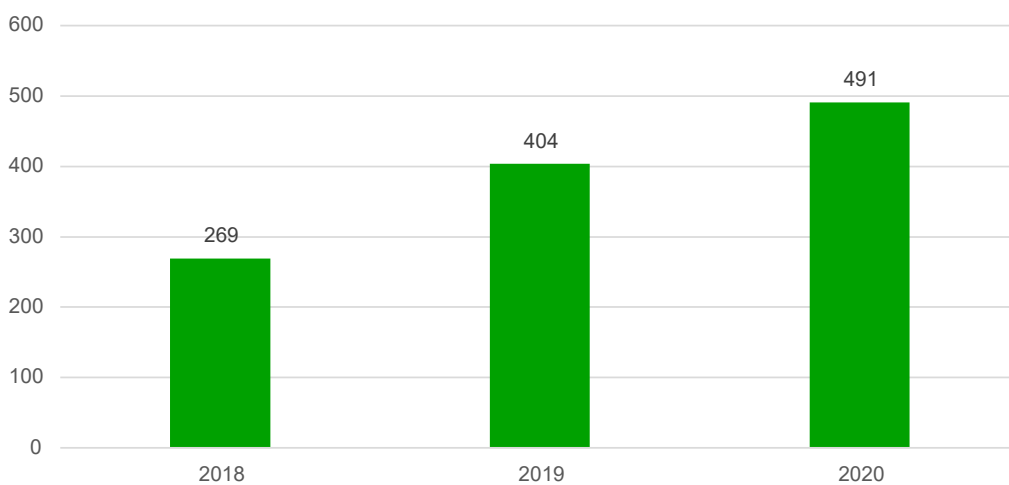

Datakälla: Unga 20

Socialtjänsten

Antalet aktualiseringar som registrerats som fysisk och psykisk vanvård har ökat de senaste åren från 269 st 2018 till 491 st 2020. Aktualiseringarna avser barn under 18 år.

Figur 51. Aktualiseringar gällande fysisk och psykisk vanvård.

Datakälla: Unga 20

Centrum mot våld

Mottagningen för våldsutsatta barn

Trappan är en verksamhet som ingår i mottagningen för våldsutsatta. Målet med Trappan är att ge barn som upplevt våld i nära relationer möjlighet att bearbeta och dela smärtsamma upplevelser för att skapa förutsättningar för en god hälsa och utveckling. Stödet erbjuds både individuellt och i grupp. Trappan är idag en erbjudandeverksamhet och kräver inte ett myndighetsbeslut.

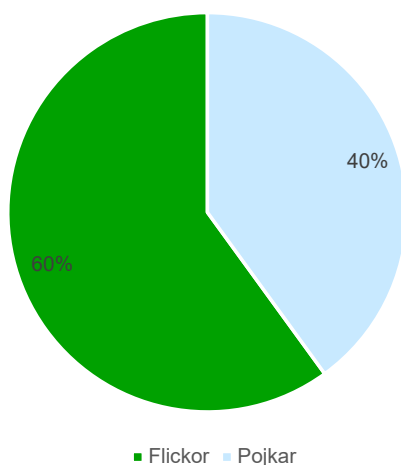
- Antal ärenden under 2020: 43 st

Barnahus

En del av Centrum mot våld är Barnahus. Målet med Barnahus är att genom myndighetssamarbete på ett och samma ställe planera för utredningsarbete gällande våldsutsatta barn. Detta för att barn som är utsatta för brott enligt 3, 4 och 6 kap BrB samt lag (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor ska få rätt stöd och skyddsinsatser, erhålla krisstöd samt optimerade förutsättningar för en eventuell juridisk brottmålsprocess (polisanmälan, förhör och skadedokumentation). Samverkan inom Barnahus sker mellan Polismyndigheten, Kommunen, Åklagarkammaren, region Västerbotten och Rättsmedicin.

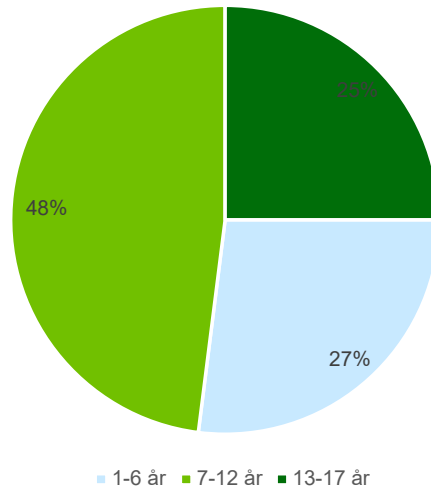
Under 2020 hade Barnahus 96 ärenden varav 9 var från kranskommuner (Nordmaling, Robertsfors och Vindeln). Antalet barn under 2020 var 13 st fler än föregående år. I huvudsak rörde ärendena misshandel. Nio fall hade brottsmisstanken sexuella övergrepp och några få fall gällde sexuellt ofredande varav ett i kombination med misshandel. Enstaka fall rörde misstänkt könsstympning, förberedelse till äktenskapsbrott samt grov fridskränkning (psykiskt våld under hela uppväxten). Könsfördelningen visar att det var fler flickor än pojkar i kontakt med Barnahus under 2020.

Figur 52. Könsfördelningen 2020.

Datakälla: Barnahus, Centrum mot våld

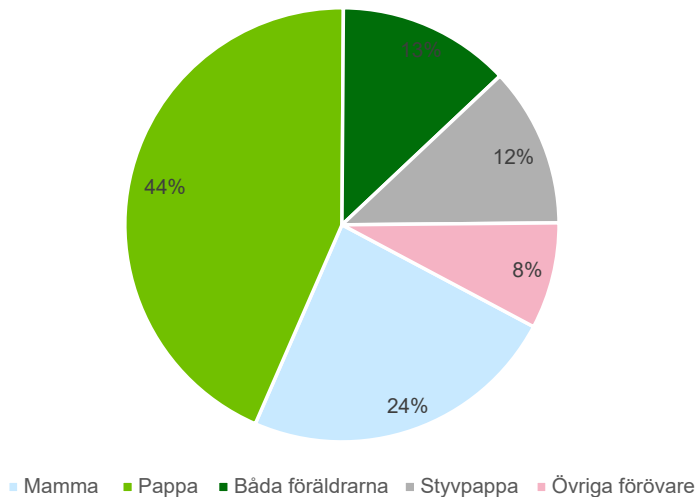
Åldersfördelningen visar att närmare hälften (48 procent) av ärendena gällde barn mellan 7–12 år.

Datakälla: Barnahus, Centrum mot våld

Diagrammet över misstänkta förövare visar att i närmare hälften av ärendena var pappan den misstänka förövaren. Därefter kommer mamma, båda föräldrarna och styvpappa. Övriga förövare avser bror, stymamma, mamma och bror samt före detta/tidigare pojkvän.

Figur 54. Misstänkta förövare 2020.

Datakälla: Barnahus, Centrum mot våld

Nationell statistik

Brottsförebyggande rådet redovisar att det 2019 anmäldes sammanlagt 25 500 misshandelsbrott mot barn under 18 år, vilket är en ökning på 6 procent jämfört med året innan. Av det totala antalet anmälda misshandelsbrott under 2019 uppgick barnmisshandel till 30 procent av dessa. Brottsförebyggande rådet uppger att anmälda misshandelsbrott mot barn totalt sett har ökat med 32 procent (+6 240 brott) mellan 2010 och 2019.

Forskarna Carolina Jernbro och Staffan Janson har, för Stiftelsen Allmänna Barnhuset på uppdrag av regeringen, kartlagt skolelevers erfarenheter av våld. I studien, som genomfördes under 2016, fick drygt 4 700 elever i årskurs nio i grundskolan samt i årskurs två på gymnasiet

svara på enkätfrågor om utsatthet för våld under uppväxten. Undersökningen visade att nästan 11 procent av samtliga elever rapporterade att de utsatts för allvarigare former av fysisk barnmisshandel, varav 5 procent hade utsatts vid flera tillfällen. Vidare redogjorde Jernbro och Janson för att 14 procent av eleverna hade upplevt fysiskt och/eller psykiskt våld i hemmet mellan föräldrarna.

Allvarigare former av barnmisshandel avser: blivit kraftigt slagen med hand eller knytnäve, blivit sparkad, blivit bränd eller skållad med het vätska, blivit klämd över strupen/halsen, blivit slagen med käpp, skärp, linjal eller annat tillhygge samt blivit hotad eller skadad med kniv eller skjutvapen.

6.7 Försummelse

Försummelse är en form av våld som kan drabba människor och barn som är i behov av vardaglig vård och omsorg. När en person medvetet försvårar vardagen för en individ i en utsatt position genom exempelvis felaktig medicinering, bristande hygien, näringsfattig kost eller otillräcklig uppsyn är det en fråga om försummelse.

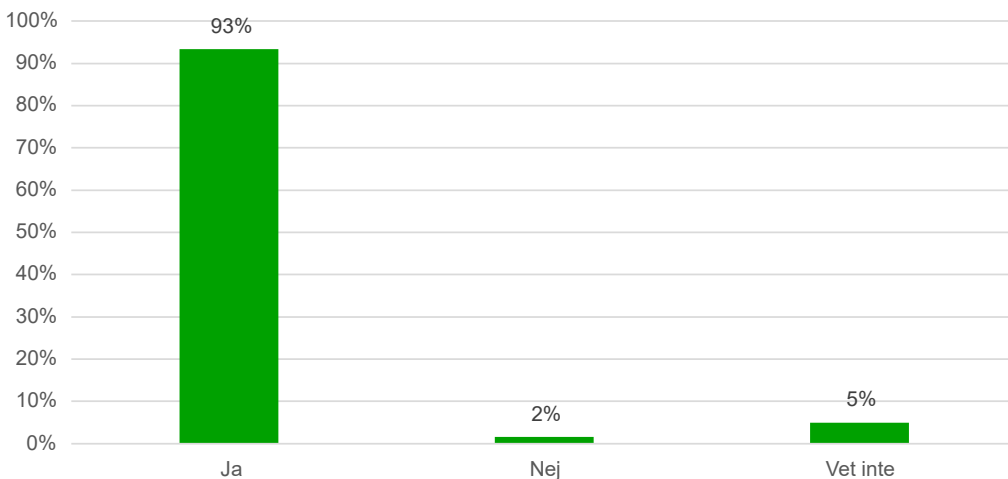
”Försummelse är att inte tillgodose barnets utveckling på alla områden: hälsa, utbildning, känslomässig utveckling, näring, bostad och trygga levnadsvillkor, inom ramen för familjens eller vårdnadshavarnas resurser och därigenom skada eller löpa stor risk att skada barnets hälsa eller fysiska, mentala, andliga, moraliska eller sociala utveckling. Detta omfattar otillräcklig tillsyn och att inte skydda barn från skada i största möjliga mån. Att överge ett barn är också försummelse.”

WHO:s definition av försummelse

Unga 20

När barn inte får kärlek, omsorg eller bekräftelse är det en fråga om försummelse. I Umeå uppger totalt 2 procent av ungdomarna att de inte har någon som bryr sig om dem.

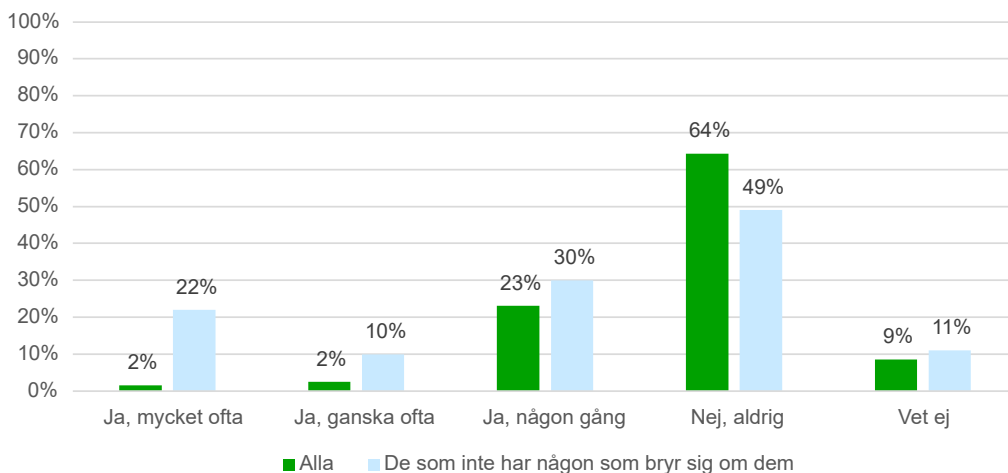
Figur 55. Har du någon/några som bryr sig om dig?

Datakälla: Barnahus, Centrum mot våld

Ungdomarna som uppger att de inte har någon som bryr sig om dem anger i högre utsträckning att de hamnat i bråk under de senaste 3 månaderna. 22 procent av dessa svarar att de hamnat i bråk mycket ofta och 10 procent anger att det har hänt ganska ofta.

Figur 56. Hur ofta har du hamnat i bråk under de senaste 3 månaderna?

Datakälla: Unga 20

6.8 Våld mellan ungdomar

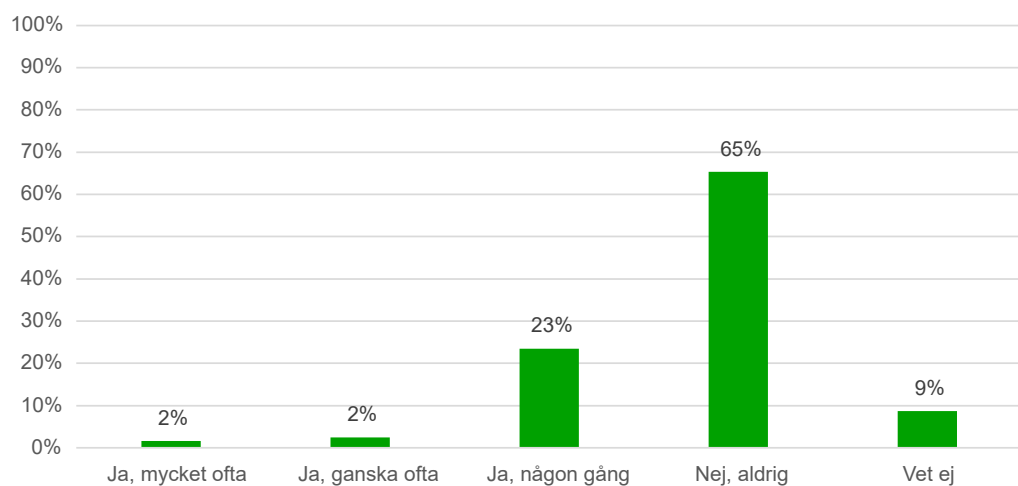
Unga 20

Ambitionen är att mäta våld som sker mellan ungdomar och inte endast våld med unga som förövare eller unga som utsatta. Det är våldet ungdomar emellan som är det centrala i det här avsnittet men vi kan inte med säkerhet säga att de nedan redovisade mätningarna enbart innefattar just situationer som uppstått mellan unga.

Totalt 27 procent av ungdomarna i Umeå svarar att de hamnat i bråk under de senaste tre månaderna. Viktigt att poängtera är att dessa bråk inte behöver ha skett ungdomar emellan, men vi antar att en del av bråken inträffat mellan unga.

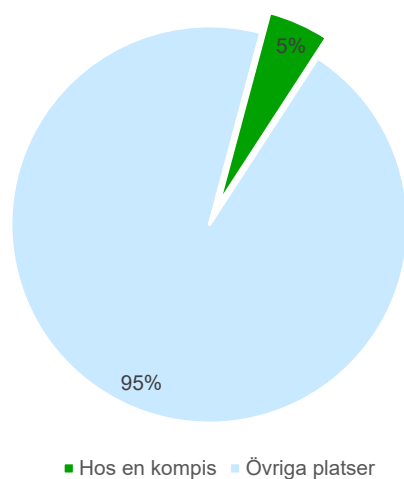
Figur 57. Har du hamnat i bråk någon gång under de senaste tre månaderna?

Datakälla: Unga 20

5 procent av ungdomarna som svarar att de utsatts för hot, utfrysning eller trakasserier (48 procent) uppger att det skedde hos en kompis.

Figur 58. Har du blivit utsatt för hot, utfrysning eller trakasserier på skolan eller på fritiden?

Datakälla: Unga 20

Nationell statistik

I regeringens strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (Skr 2016/17:10) betonas vikten av att rikta större uppmärksamhet mot flickors och yngre kvinnors utsatthet för våld, då det är en grupp som är särskilt utsatta för relationsvåld. Brottförebyggande rådet (2018) har gjort en rapport om brott i nära relationer bland unga där de lyfter fem viktiga slutsatser:

- Var femte ungdom har någon gång utsatts för brott i en nära relation.
- Merparten anmäler inte utan anser att händelsen var en småsak.
- Gärningspersonen är oftast i samma ålder och av motsatt kön.
- Utsattheten har varit relativt jämn över tid.

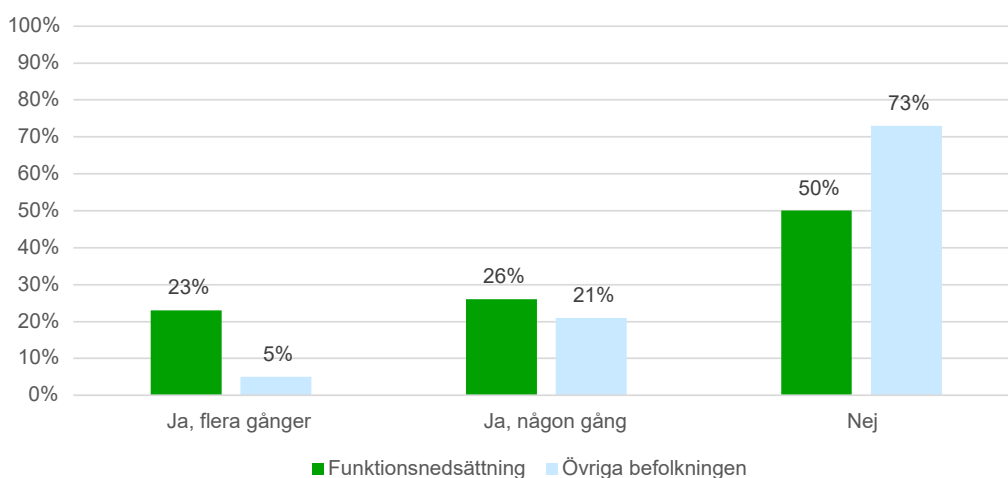
6.9 Våld mot personer med funktionsnedsättning

Jämlika liv 20

23 procent av personerna med svåra besvär av sin funktionsnedsättning svarar att de har blivit orättvist behandlade under de senaste 12 månaderna. Motsvarande siffra för övriga befolkningen är 5 procent.

Figur 59. Har du upplevt att du blivit orättvist behandlad under de senaste 12 månaderna?

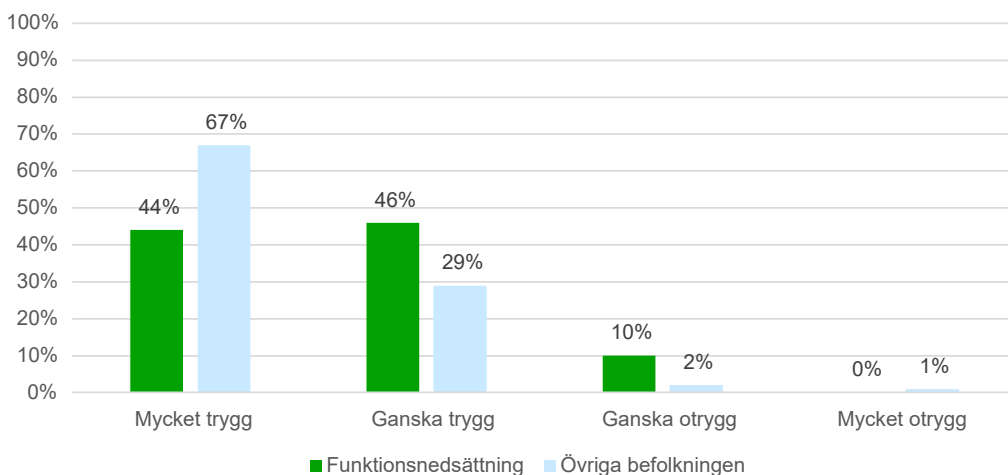

Datakälla: Jämlika liv 20

90 procent av personerna med funktionsnedsättning känner sig mycket trygga eller ganska trygga i sitt bostadsområde. Motsvarande siffra för den övriga befolkningen är 96 procent. 10 procent av personerna med svår funktionsnedsättning uppger att de känner sig ganska otrygga eller mycket otrygga jämfört med övriga befolkningen där andelen är 3 procent.

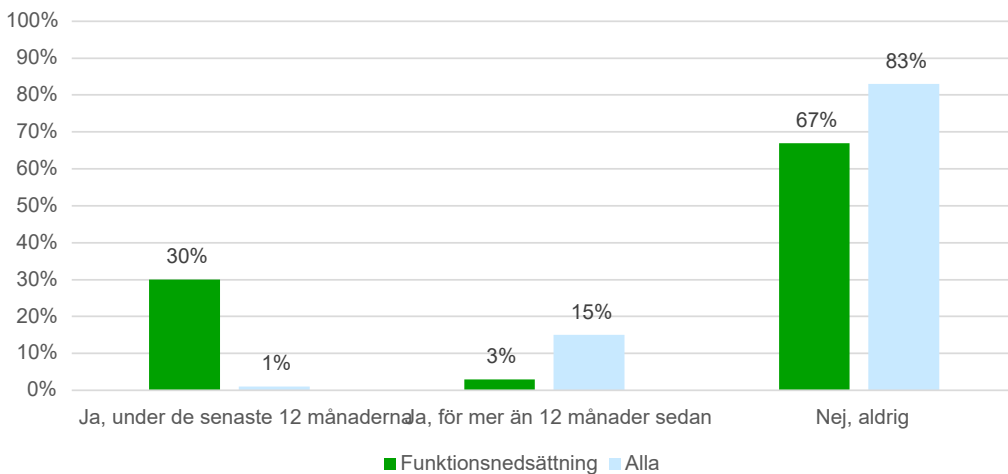
Figur 60. Funktionsnedsättning. Hur trygg eller otrygg känner du dig i ditt bostadsområde?

Datakälla: Jämlika liv 20

Personer med någon form av funktionsnedsättning rapporterar i högre grad en utsatthet för allvarliga brott under det senaste året jämfört med den totala befolkningen. Andelen personer med funktionsnedsättning som utsatts för ett allvarligt brott under det senaste året är 30 procent. Motsvarande siffra för den totala befolkningen är 1 procent.

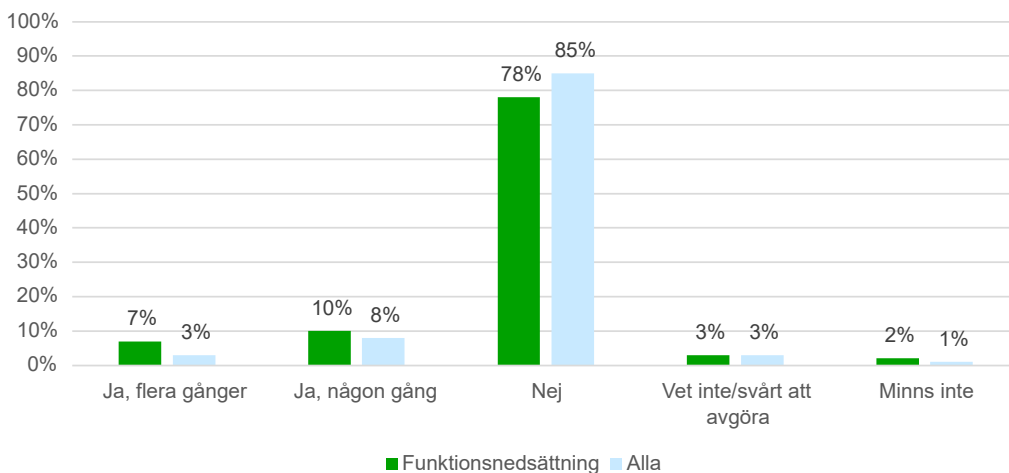
Figur 61. Funktionsnedsättning. Anser du att du någon gång blivit utsatt för ett allvarligt brott?

Datakälla: Jämlika liv 20

Likt utsattheten för allvarliga brott uppger personer med funktionsnedsättning en högre grad av utsatthet för sexuella ofredanden. 17 procent av personerna med funktionsnedsättning har fått utstå sexuella ofredanden. Motsvarande siffra för den totala befolkningen är 11 procent. Störst skillnader syns bland de som blivit utsatta flertalet gånger.

Figur 62. Funktionsnedsättning. Har du fått ovälkomna sexuella förslag eller blivit sexuellt ofredad per telefon eller på internet under de senaste 12 månaderna?

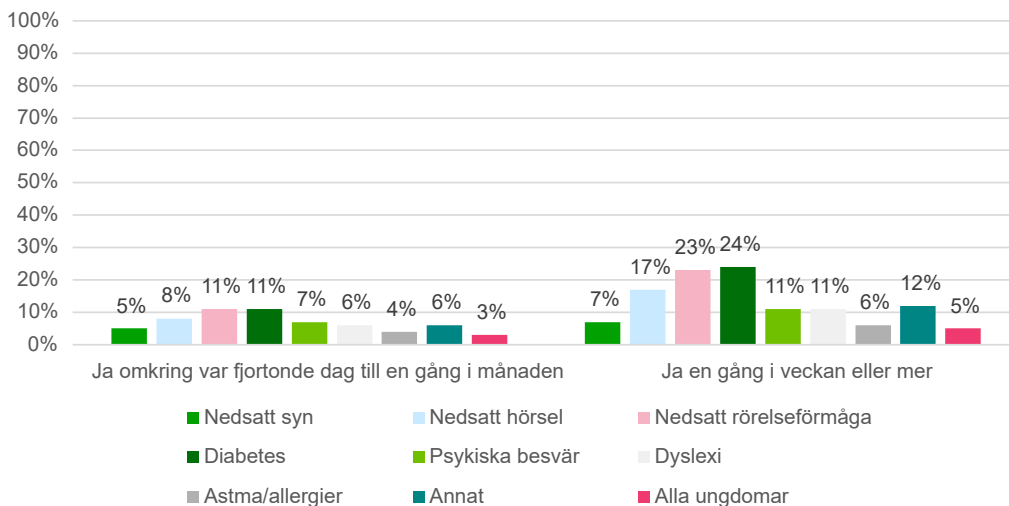

Datakälla: Jämlika liv 20

Unga 20

Ungdomar med nedsatt hörsel, nedsatt rörelseförmåga och diabetes är de som i högst grad uppger en regelbunden utsatthet för hot, utfrysning eller trakasserier. 24 procent av ungdomarna med diabetes svarar att de utsätts en gång i veckan eller mer. Motsvarande siffra för alla ungdomar är 5 procent. Vidare svarar 23 procent av ungdomarna med nedsatt rörelseförmåga och 17 procent av ungdomarna med nedsatt hörsel att de utsätts för hot, utfrysning eller trakasserier veckovis eller oftare.

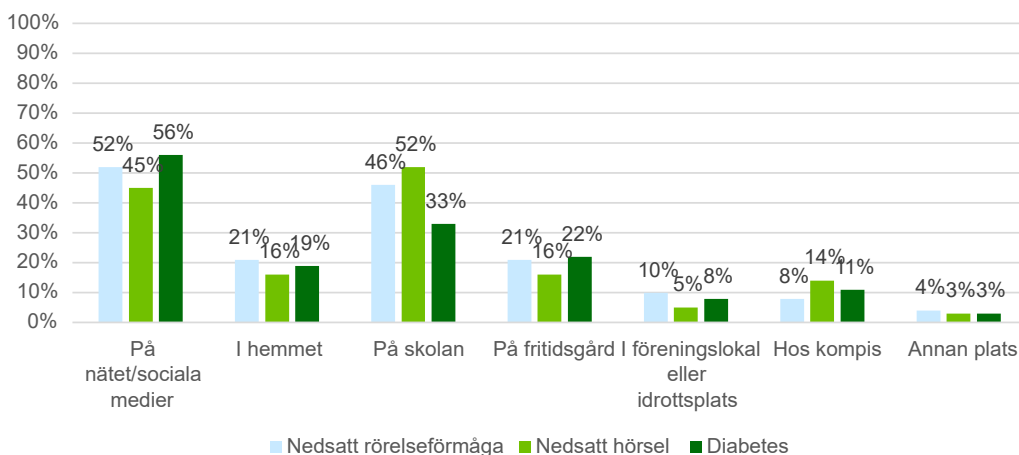
Figur 63. Har du blivit utsatt för hot, utfrysning eller trakasserier på skolan eller på fritiden?

Datakälla: Unga 20

De vanligaste platserna att utsättas för hot, utfrysning eller trakasserier på för ungdomarna med nedsatt rörelseförmåga, nedsatt hörsel och diabetes är på nätet/sociala medier och på skolan.

Figur 64. Vart hände det?

Datakälla: Unga 20

6.10 Våld mot äldre

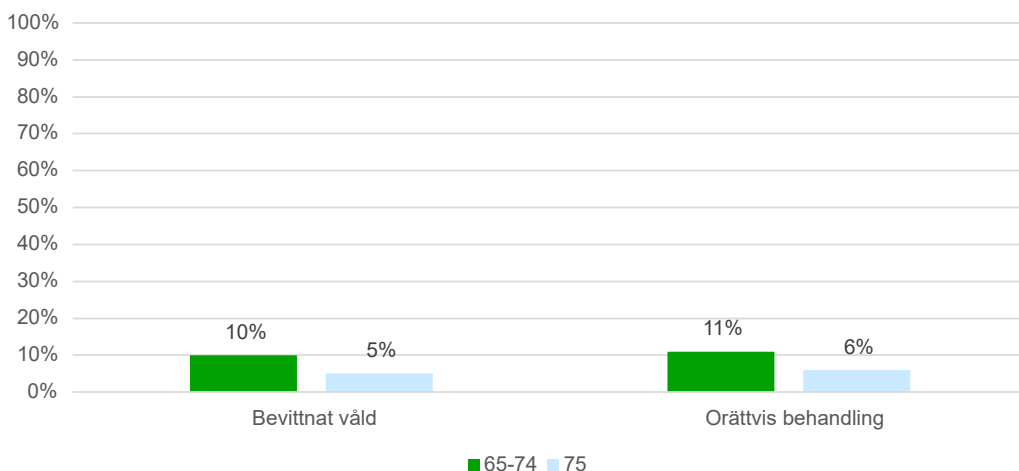
I den här kartläggningen definieras äldre som personer fyllda 65 år och uppåt.

Jämlika liv 20

Ålderskategorin 65–74 år uppger i högre grad att de bevittnat våld mellan familjemedlemmar och att de känt sig orättvist behandlade jämfört med befolkningen fyllda 75 år och uppåt.

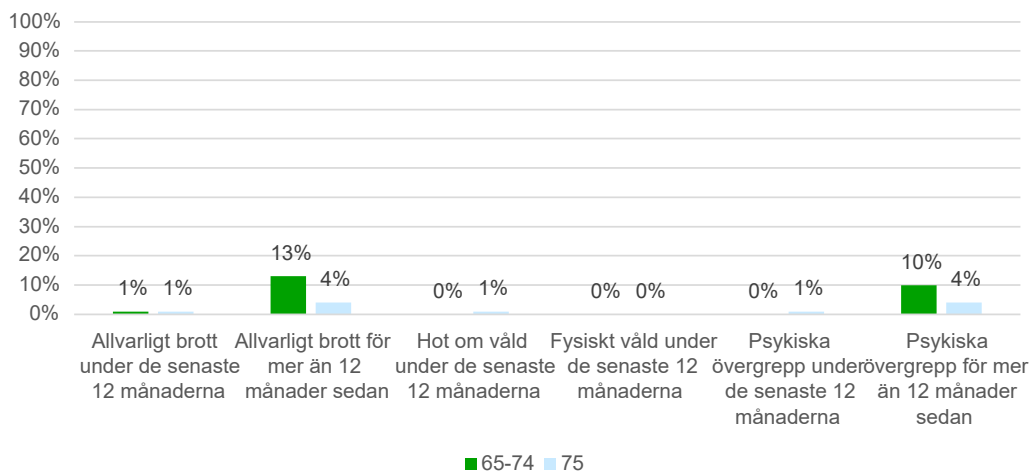
Figur 65. Bevittnat våld och orättvis behandling bland äldre.

Datakälla: Jämlika liv 20

Den äldre befolkningen rapporterar generellt en relativt låg utsatthet för våld. Däremot uppger 16 procent av Umeås äldre befolkning att de utsatt för ett allvarligt brott för mer än 12 månader sedan och 14 procent att de utsatts för psykiska övergrepp för mer än 12 månader sedan. Totalt 16 procent av Umeås äldre befolkning svarar att de utsatts för ett allvarligt brott och 14 procent uppger att de utsatts för psykiska övergrepp.

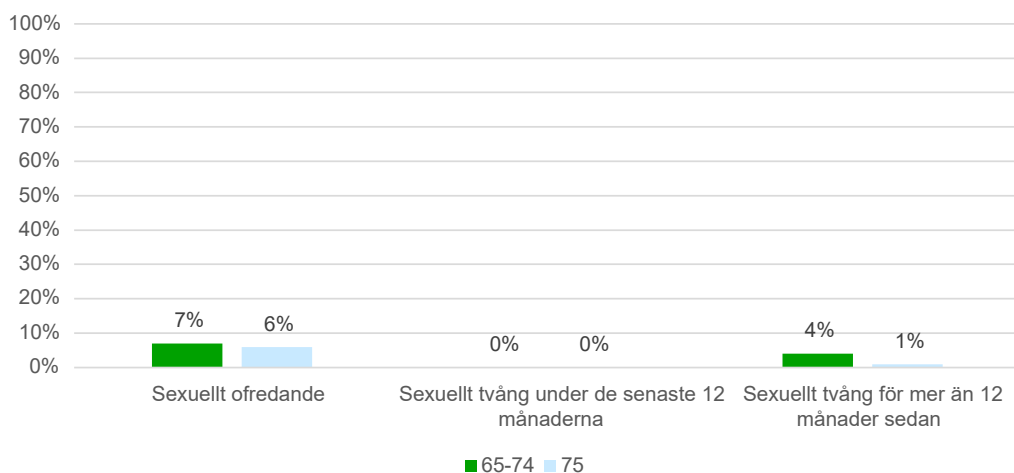
Figur 66. Äldres utsatthet för våld.

Datakälla: Jämlika liv 20

Ålderskategorin 65–74 år har en högre grad av utsatthet för sexuellt våld jämfört med den äldre befolkningen fyllda 75 år och uppåt. Bland personer mellan 65–74 år svarar 7 procent att de blivit utsatta för sexuellt ofredande och 4 procent svarar att de blivit utsatta för sexuellt tvång för mer än 12 månader sedan. Motsvarande siffror i den äldre ålderskategorin är 6 procent och 1 procent.

Figur 67. Äldres utsatthet för sexuellt våld.

Datakälla: Jämlika liv 20

Nationell statistik

I Brottsförebyggande rådets Nationella trygghetsundersökning (2020) redovisas befolkningens utsatthet för brott.

Generellt sett är den självrapporterade utsattheten för brott låg i de äldre ålderskategorierna.

6.11 Våld mot djur

Studier visar att våld mot djur eller hot om våld mot djur förekommer i nära relationer (Holmberg, 2004). Många av Sveriges kvinnojourer har träffat våldsutsatta kvinnor och barn som vittnar om att familjens husdjur har utsatts för våld eller vanvård av våldsutövaren i hemmet. Holmberg menar att detta utgör en del av våldsutövandet mot kvinnan och/eller barnen i syfte att främst kontrollera och tvinga till lydnad eller tystnad.

Länsstyrelsen Västerbotten

Under 2019 inkom det totalt 454 anmälningar gällande bristande djurhållning i Västerbotten, varav mindre än hälften ledde till kontroll. Av dessa fanns det avvikelser från djurskyddslagstiftningens krav vid ca hälften av kontrollerna. 124 anmälningar avsåg Umeå kommun, men kontroll utfördes i ca 30 av dessa. De som inte kontrollerades på plats tillskickades informationsbrev eller så avskrevs ärendena. Detta på grund av att inga brister formulerades i anmälan eller att det saknades namn- och adressuppgifter. Rutinkontroller utfördes av ca 200 djurhållningar i länet, varav ca 30 i Umeå kommun.

Vid 36 kontroller i Umeå kommun fanns det under 2019 avvikelser från djurskyddslagstiftningens krav, av olika allvarlighetsgrad. 8 st kontroller resulterade i omedelbart omhändertagande av djur. Noteras bör att omedelbart omhändertagande exempelvis kan förledas av att ägaren blivit sjuk och inte har någon som kan ta hand om djuret eller liknande, men dessa ärenden kan inte särskiljas från de ärenden där djur faktiskt har vanvårdats.

6.12 Rasism och hatbrott

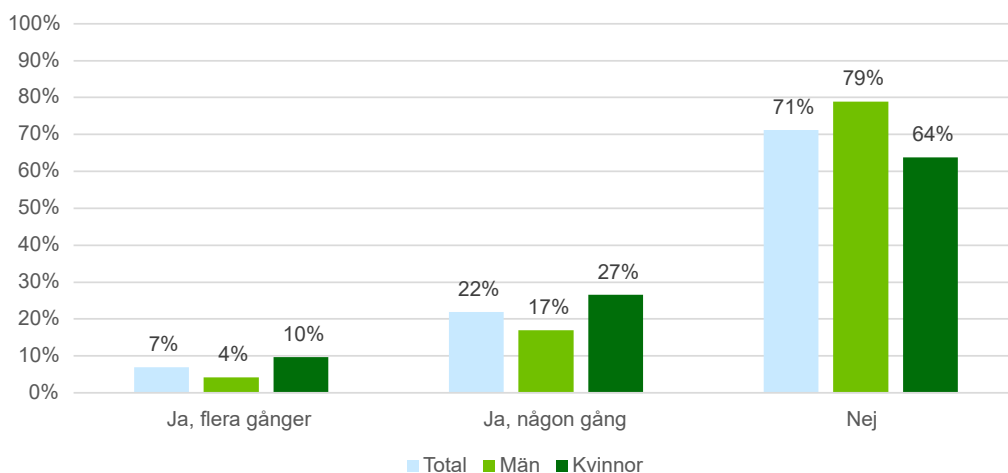
Brott som begås på grund av hat eller fördomar mot en viss grupp i samhället benämns som hatbrott. Det kan exempelvis handla om en fientlig inställning mot personer med en viss hudfärg, religion eller sexuell läggning. Mätningarna i den här kartläggningen utgörs inte endast av det som i lagens mening är brottsligt, utan här redovisas åsikter som indikerar en fientlig inställning gentemot andra människor.

Jämlika liv 20

Totalt uppger 29 procent att de känt sig orättvist behandlade under de senaste 12 månaderna. Bland dessa anger 7 procent att det hänt flertalet gånger och 22 procent att de hänt vid något tillfälle. Kvinnor (37 procent) uppger i högre grad att de någon gång eller flertalet gånger blivit orättvist behandlade jämfört med män (21 procent).

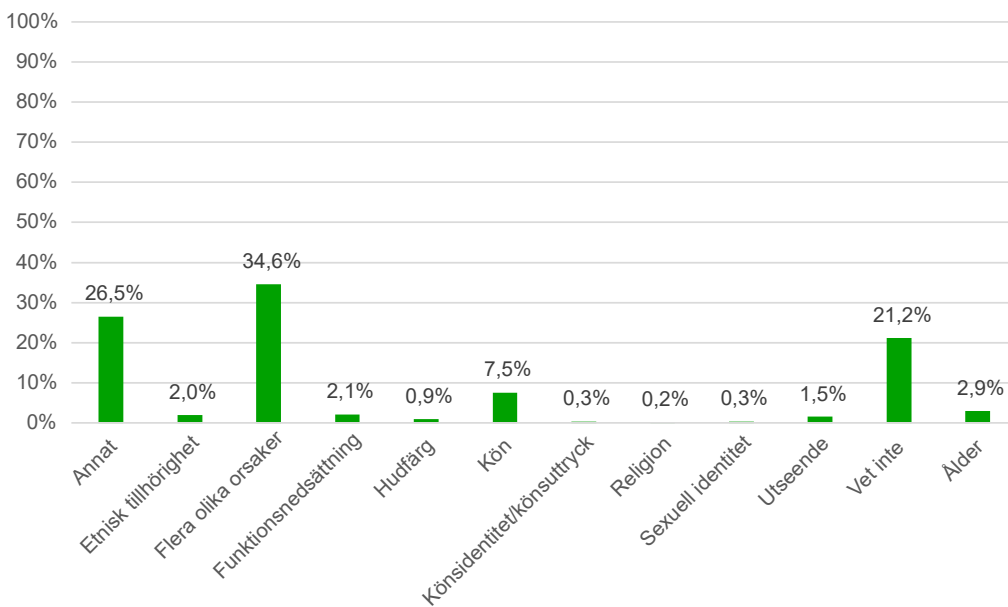
Figur 68. Har du upplevt att du blivit orättvist behandlad under de senaste 12 månaderna? Efter kön.

Datakälla: Jämlika liv 20

Den främsta orsaken som Umeborna uppger som anledning till den orättvisa behandlingen, bortsett från flera olika anledningar, annat och vet inte, är kön. 7,5 procent svarar att de blivit orättvist behandlade på grund av kön.

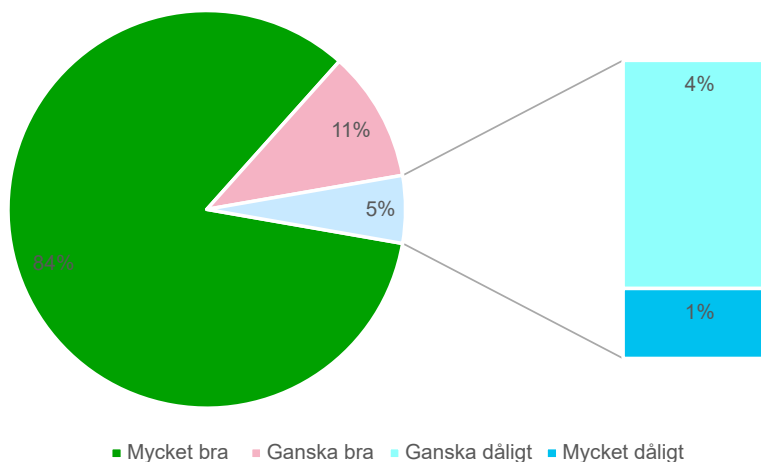
Figur 69. Vad berodde det på?

Datakälla: Jämlika liv 20

Av befolkningen i Umeå svarar totalt 5 procent att de anser att det är ganska dåligt eller mycket dåligt att män och kvinnor har lika rättigheter.

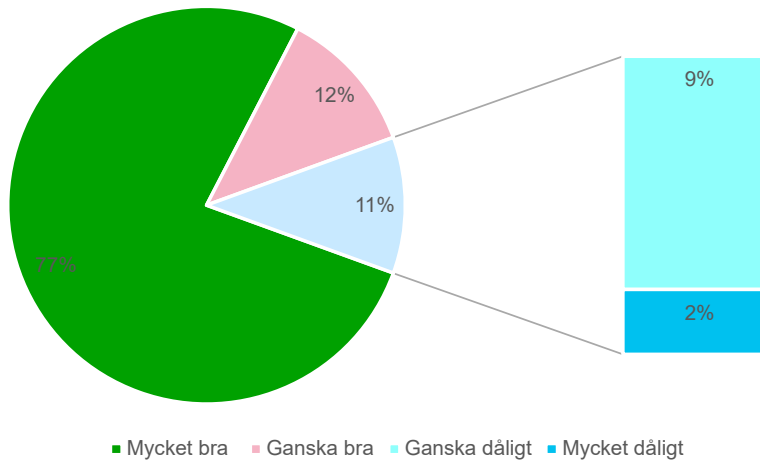
Figur 70. Attityder till att män och kvinnor har lika rättigheter.

Datakälla: Jämlika liv 20

Vidare anger 11 procent att det är ganska dåligt eller mycket dåligt att alla människor har lika rättigheter oavsett bakgrund.

Figur 71. Attityder till att alla har lika rättigheter oavsett bakgrund.

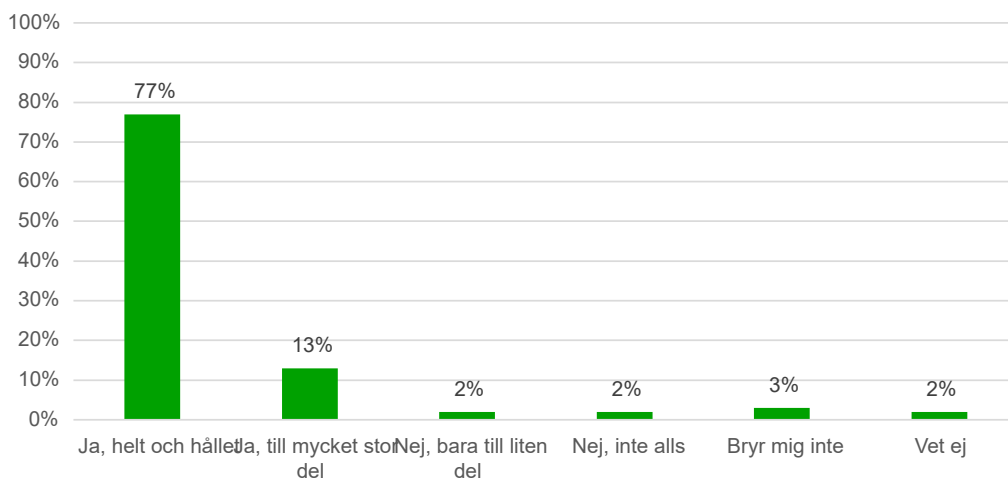

Datakälla: Jämlika liv 20

Unga 20

De allra flesta ungdomarna i Umeå tycker att alla människor är lika mycket värda oavsett kön, könsidentitet, religion, sexualitet, funktionsnedsättning eller var man kommer ifrån. Däremot svarar totalt 7 procent att de endast håller med till liten del, att de inte håller med alls eller att de inte bryr sig.

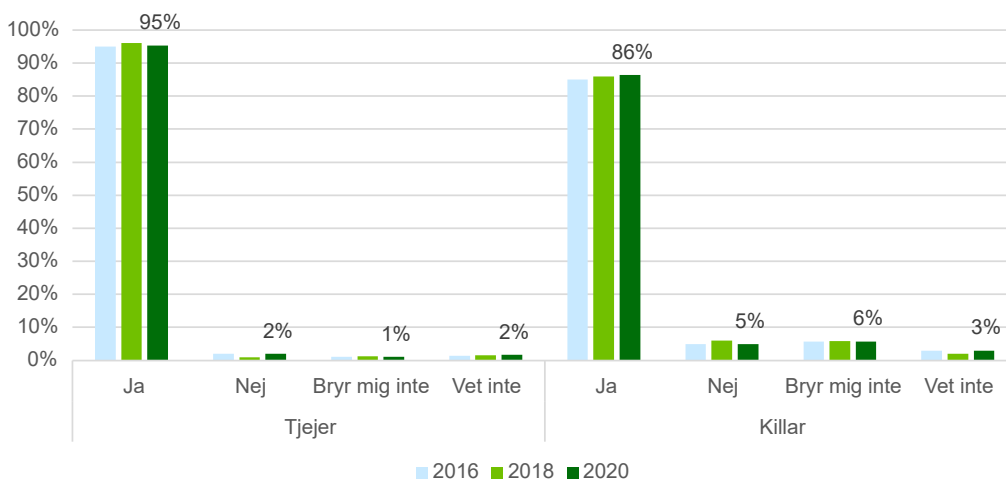
Figur 72. Håller du med om att alla människor är lika mycket värda oavsett kön, könsidentitet, religion, sexualitet, funktionsnedsättning eller var man kommer ifrån?

Datakälla: Unga 20

Det finns en skillnad mellan könen där 10 procentenheter mer tjejer än killar år 2020 säger att alla är lika mycket värda. Bland killarna är det 6 procent som svarar att de inte bryr sig och 5 procent som anser att alla människor inte är lika mycket värda.

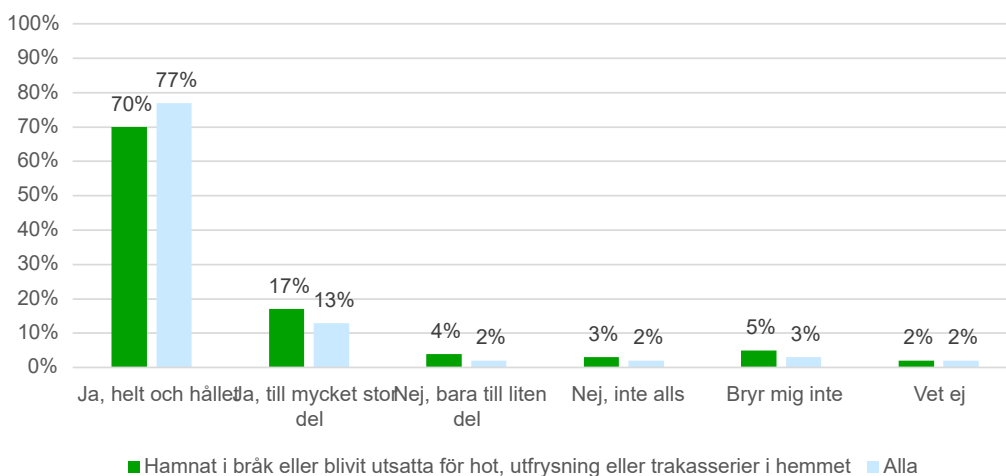
Figur 73. Håller du med om att alla människor är lika mycket värda oavsett kön, könsidentitet, religion, sexualitet, funktionsnedsättning eller var man kommer ifrån? Efter kön.

Datakälla: Unga 16–20

Ungdomar som hamnat i bråk eller blivit utsatta för hot, utfrysning eller trakasserier i hemmet uppger i högre grad åsikter om att alla människor inte är lika mycket värda. 12 procent av den gruppen svarar att de endast håller med påståendet till liten del, att de inte håller med alls eller att de inte bryr sig. Motsvarande siffra för alla ungdomar är 7 procent.

Figur 74. Håller du med om att alla människor är lika mycket värda? I kombination med hamnat i bråk och utsatthet för hot, utfrysning eller trakasserier i hemmet.

Datakälla: Unga 20

Nationell statistik

Brottsförebyggande rådet redovisar statistik från Nationella trygghetsundersökningen 2019 gällande hatbrottsmotiv. Där framkommer det att bland personer som utsatts för misshandel, hot, sexualbrott, personrån, trakasserier och/eller nätkränkning uppgav 22 procent av männen och 19 procent av kvinnorna att det fanns ett hatbrottsmotiv. De vanligaste motiven handlade om hud-

färg, nationalitet, etnisk bakgrund, religionstillhörighet och sexuell läggning.

I skolundersökningen om brott 2019 uppgav 10 procent av eleverna i årskurs 9 att de utsatts för ett hatbrott och likt NTU var de vanligaste hatbrottsmotiven hudfärg, nationalitet eller etnisk bakgrund.

6.13 Hedersrelaterat våld och förtryck

I kartläggningen utgår Umeå kommun från regeringens definition av hedersrelaterat våld och förtryck.

”Hedersrelaterat våld och förtryck, liksom mäns våld mot kvinnor generellt, har sin grund i kulturella föreställningar om kön, makt och sexualitet. I hederstänkandet står föreställningar om oskuld och kyskhet i fokus och familjens rykte och anseende ses som avhängigt flickors och kvinnors faktiska eller påstådda beteende. Kontrollen kan sträcka sig från begränsningar i vardagen som rör exempelvis klädval, socialt umgänge och rörelsefrihet till livsval som utbildning, jobb, giftermål och skilsmässa. Det är inte ovanligt att kontrollen utvecklas till hot om våld och våld, och ibland även dödligt våld.

Pojkar samt homosexuella, bisexuella och personer med könsöverskridande identitet och uttryck kan också drabbas. Det hedersrelaterade våldets kollektiva karaktär innebär att det kan finnas fler förövare, både kvinnor och män, och att offren kan vara kvinnor och män samt flickor och pojkar. Det kan också innebära att våldet sanktioneras av familjen och den närmaste omgivningen, även av andra kvinnor.”

Regeringskansliet, Skr 2007/08:39

Finns det moralpoliser i Umeå?

STORY 3

Den här berättelsen handlar om en 31-årig kvinna med tre barn. Hon har flyttat från en kommun i södra Sverige, hon har bytt namn och lever nu med skyddad folkbokföring, i vår kommun. I denna berättelse namnger vi henne som Zara som söker hjälp och som förstår sin situation och utsatthet. På så vis kom Zara i kontakt med Centrum mot våld (CMV) via en socialsekreterare.

I samtal på CMV berättar Zara om omfattande våld från barnens pappa. Både mot henne och barnen. Äktenskapet med barnens pappa var ett tvångsäktenskap som hon tvingades in i när hon var 16 år. Det har även förekommit våld från släktingar. Bland annat har kvinnans svärfar och svåger slagit henne. Zara har också utsatts för våld av sin mamma och pappa. Det fysiska våld hon och barnen utsatts för har polisanmälts, men inget åtal har väckts. Som Zara uttrycker det, ”det fanns inga kameror i lägenheten när han slog oss” och ingen i slakten ville backa upp henne. Tvärtom intygade de att hennes man aldrig har slagit någon och allt är påhittat av henne. Med hjälp av en granne lyckades hon ta sig till en kvinnojour, som hjälpte henne att komma i kontakt med socialtjänsten. Zara tycker själv att hon fick bra hjälp och hon och barnen fick hjälp att flytta till en annan kommun och hon ansökte om skilsmässa.

Zaras tidigare man har ett stort kontaktnät och med hjälp av de lyckades han lokalisera var Zara och barnen befann sig. Två av hans landsmän försökte kidnappa en av döttrarna men hon lyckades springa iväg. De fick återigen hjälp att flytta till en ny kommun, där de nu befinner sig. På grund av den stora hotbild som finns mot Zara och barnen har de fått hjälp att göra en säkerhetsplanering tillsammans med skolan. Säkerhetsplanering innebär att man i detalj planerar för säkerhet och trygghet för barnen och att om någon okänd kommer till skolan och frågar efter barnen, vet skolpersonal hur de ska agera och vem de ska ringa till. De har också extra koll på barnen under rasterna. Zara och barnen lever med en ständig känsla av osäkerhet och otrygghet.

Det är flera gånger som okända landsmän närmat sig barnen och Zara och frågat vad de heter och vad deras pappa heter. Barnen har kvar sina gamla namn och Zara har sökt kontakt med försörjningsstöd för att få bistånd för namnbyte av barnen.

Zara får också frågor om varför hon lever ensam och att det bara är horor som gör det. Vid flera tillfällen har döttrarna fått kommentarer om hur de klär sig. Fram för allt när de klätt sig i shorts och t-shirt. Flickorna har fått höra att de klär sig som horor. Ingen av flickorna bär slöja och de har fått många kommentarer om detta. ”Du drar skam över din familj”. Zara har fått hjälp med att flytta till ett annat område, där de inte känner sig så bevakade.

Hela familjen mår mycket dåligt och har fått hjälp att komma i kontakt med psykiatrin där hon inlett traumabehandling. Två av barnen har fått hjälp att påbörja Trappan-samtal på centrum mot våld. Trappan-samtal är enskilda krissamtal med barn som upplevt våld i nära relationer, metoden har utvecklats av Rädda Barnen. Meningen med samtalen är att ge kunskap om vanliga reaktioner när man upplevt våld, avlasta skuld känslor, förbättra barnets/den ungas självkänsla, öka tilliten till vuxna och hjälp att lämna händelserna bakom sig.

Hela familjen har stora begränsningar i vardagslivet och upplever en stor utsatthet och har svårt att känna sig trygga. Att hela tiden känna sig bevakad, att undvika vissa stadsdelar och att åka kollektivtrafik under rusningstid är en omöjlighet.

Zaras är inte ensam om sin berättelse med att leva i en hederskontext i Sverige idag. Zara säger att hon inte litar på sina landsmän längre och umgås därför sällan med dem. Ett stort och växande problem med det som benämns som ”moralpoliser” där enskilda individer eller grupperingar tar sig rätten att begränsa andras frihet som en del av en hederskultur.

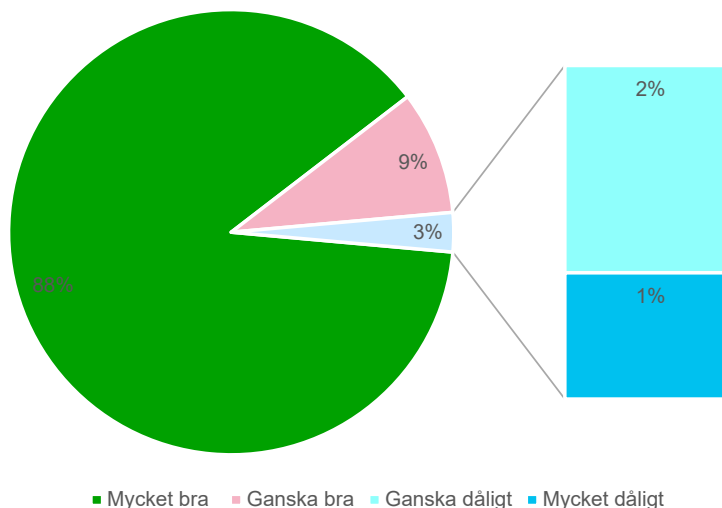
Är det så att dom finns även i Umeå?

Utifrån den definition av hedersrelaterat våld och förtryck som kartläggningen utgår ifrån, har vi valt att ta med frågor som mäter de föreställningar som är grundläggande för denna typ av våld samt uttryck för kontroll. Genom att följa några verksamma faktorer kan vi följa utvecklingen och bedöma omfattningen med stöd av mer djupgående undersökningar. Det innebär att vi fångar delar där kopplingen till våld inte är lika tydlig och direkt, men där tidigare forskning visat på samband med utsatthet för olika typer av våld. Detta gäller alla frågor nedan som kommer från Jämlika liv 20 och Unga 20. De ungdomar som svarar att de inte själva får välja sin framtida partner är exempelvis betydligt mer utsatta för alla typer av våld och löper ökad risk för multiutsatthet, där olika typer av våld överlappar varandra.

Jämlika liv 20

I Jämlika liv 20 ställdes ett antal frågor om Sveriges lagstiftning, friheter och rättigheter på några utvalda områden. Däribland några enkätfrågor med kopplingar till hederskultur. Totalt anser 3 procent av Umeås befolkning att det är ganska dåligt eller mycket dåligt att giftermål under 18 år ej är tillåtet i Sverige.

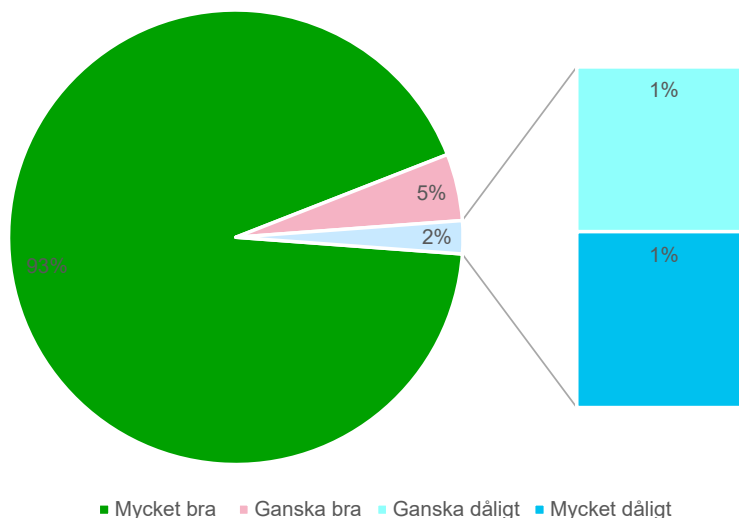
Figur 75. Åsikter om att giftermål under 18 år ej är tillåtet i Sverige.

Datakälla: Jämlika liv 20

2 procent av befolkningen tycker att det är ganska dåligt eller mycket dåligt att det inte är tillåtet att bestämma vem någon annan ska gifta sig eller vara tillsammans med.

Figur 76. Åsikter om att det inte är tillåtet att bestämma vem någon annan ska vara tillsammans efter gifta sig med.

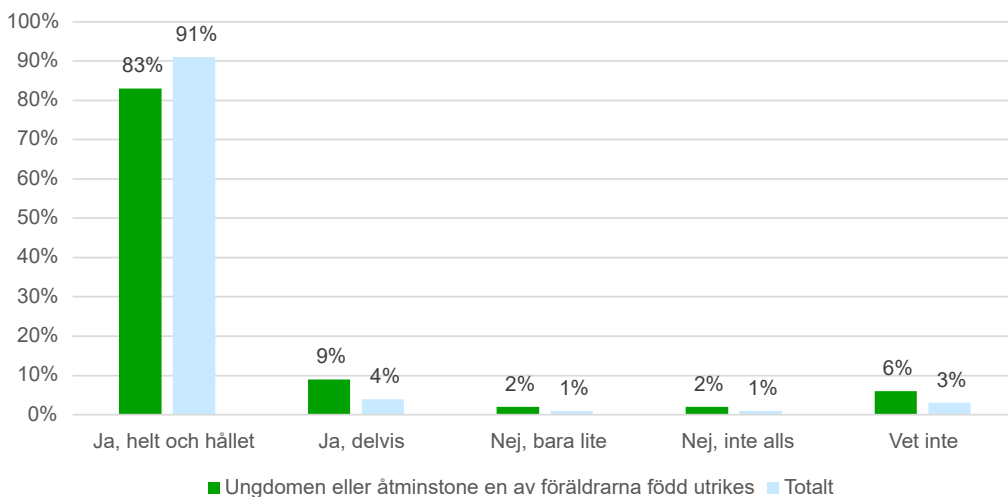
Datakälla: Jämlika liv 20

Unga 20

Vid en jämförelse mellan ungdomarna som är födda i Sverige och ungdomarna som antingen är födda utanför Europa eller har en förälder som är född utanför Europa, visar det sig att ungdomarna med utrikes bakgrund generellt upplever att de inte själv får välja partner i lika stor utsträckning.

1 procent av ungdomarna som är födda i Sverige med båda föräldrarna födda i Sverige svarar att de inte alls eller bara lite, får bestämma vem de ska gifta sig med eller leva tillsammans med som vuxna. Motsvarande siffra för ungdomar som är födda utanför Europa eller som har en förälder som är född utanför Europa är 4 procent.

Figur 77. Får du själv bestämma vem du ska vara tillsammans med?

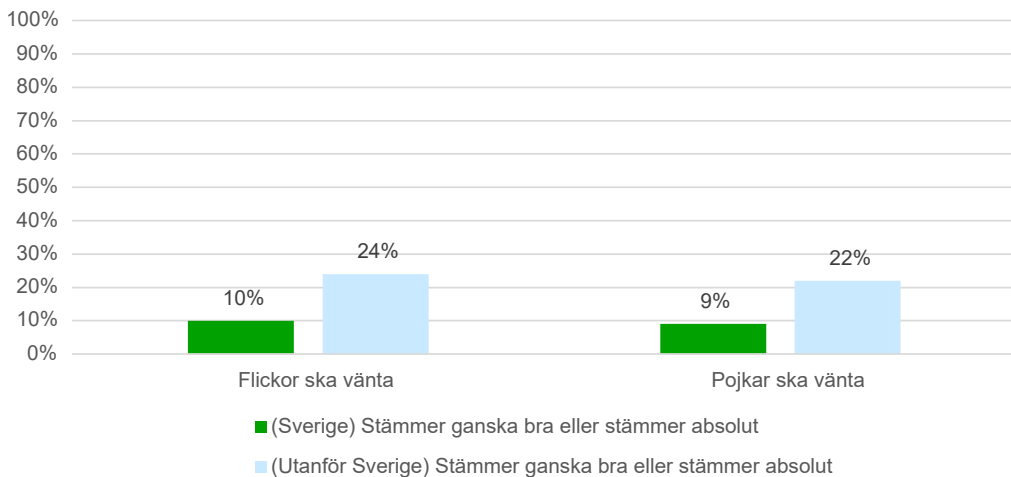

Datakälla: Unga 20

Inom familjer som praktiserar hedersnormer är oskuldskrav centralt. På frågan om det finns en förväntan från familjen eller släkten om att ungdomar ska vänta med sex tills de gifter sig skiljer sig svaren beroende på ens födelse-land. Bland de svenskfödda är det fler än tre av fyra ungdomar som säger att det inte finns förväntningar från familj eller släkt att unga ska vänta med sex tills de gifter sig. Ungdomar som själva är födda utanför Sverige eller som har minst en förälder som är född utrikes uppger i högre grad att det finns ett krav gällande att både flickor och pojkar ska vänta med sex tills giftermål. Bland ungdomarna med utländsk bakgrund är det en betydligt lägre andel som säger att dessa förväntningar inte finns, jämfört med ungdomarna som är födda i Sverige.

Svaren skiljer sig endast åt mellan vilka som besvarat frågorna. De svarande verkar inte tycka att det finns olika förväntningar gällande att vänta med sex beroende på om det är en tjej eller kille det handlar om.

Figur 78. Finns en förväntan från familjen eller släkten om att unga ska vänta med sex tills de gifter sig?

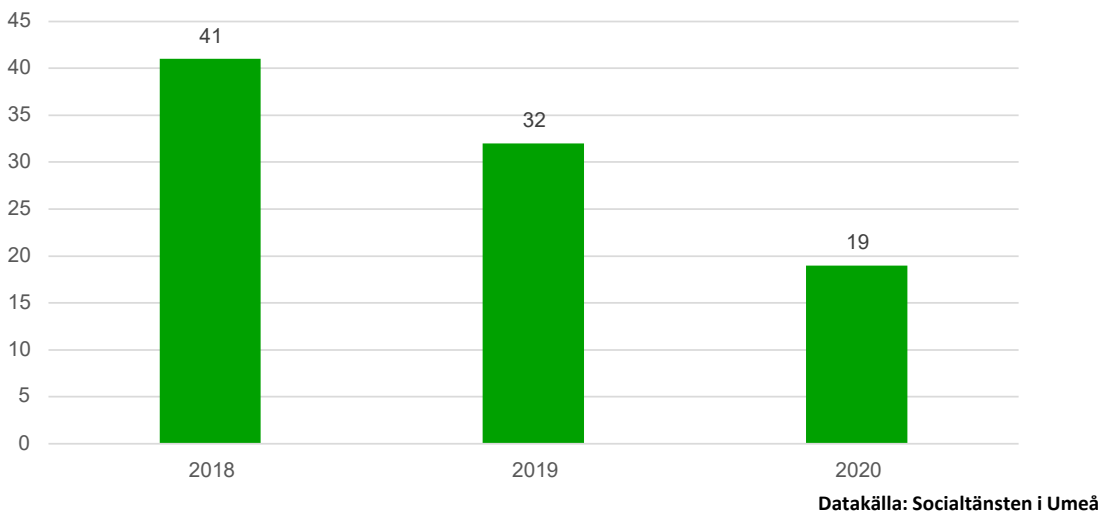

Datakälla: Unga 20

Socialtjänsten

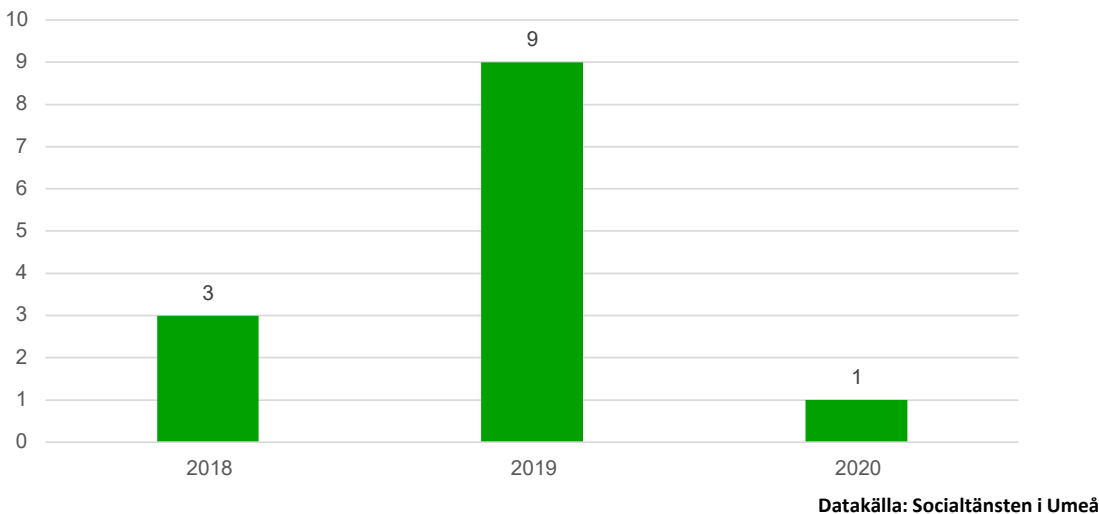
Antalet aktualiseringar som registrerats som hedersrelaterade har minskat de senaste åren från 41 st 2018 till 19 st 2020. Aktualiseringarna avser barn under 18 år. Viktigt att notera är att det handlar om de aktualiseringar som inkommit till Socialtjänsten och att det troligtvis finns ett stort mörkertal och att bara en begränsad del av allt hedersrelaterat våld och förtryck kommer till Socialtjänstens kännedom.

Figur 79. Aktualiseringar gällande hedersrelaterat våld.

Under de senaste tre åren har det inkommit mellan 1 och 9 aktualiseringar gällande risk för tvångsgiftermål. Aktualiseringarna avser barn under 18 år.

Figur 80. Aktualiseringar gällande risk för giftermål.

Centrum mot våld

Centrum mot våld har en särskild verksamhet med inriktning mot hedersrelaterat våld och förtryck. Denna verksamhet har dels i uppgift att stödja utsatta och dels ett uppdrag som handlar om att ge konsultativt stöd till personal som kommer i kontakt med barn, ungdomar eller vuxna som utsätts eller misstänks utsättas för våld, hot om våld, kontroll och begränsningar.

Hedersrelaterade ärenden under 2020

- Antal klientträffar under 2020: 81 st
- Antal konsultationer under 2020: 39 st

Förekomst av hedersrelaterat våld och förtryck i kommunen

Hedersrelaterat våld och förtryck är en kollektiv form av våldsyttning som vid stark tillväxt, inte låter sig underkastas av det demokratiska samhällets regler. Det drabbar både enskilda individer, speciellt kvinnor och särskilt utsatta grupper som personer med normbrytande sexuell läggning och personer med funktionsnedsättningar, men denna typ av våld påverkar även samhället i stort. Samtliga individer som Centrum mot våld möter har upplevt att förtrycket finns närvarande i den offentliga miljön i Umeå kommun, i form av personer som håller koll på om de rådande hedersnormerna efterföljs. Innebörden av att hedersförtrycket når denna samhällsnivå är att det blir mycket svårt för enskilda individer, familjer eller grupper av individer att bryta sig loss från hederskontexten.

Nationell statistik

Det finns ett flertal rapporter om hedersrelaterat våld och förtryck bland unga. Bland annat TRIS rapport Ung 018 som undersöker förekomsten och omfattningen av detta i Uppsala kommun. Ung 018 visar att ungdomar som har ett oskuldskrav hemifrån i större utsträckning uppger att det är familjen som bestämmer vem de ska gifta sig eller leva tillsammans med i framtiden. 5 procent av flickorna och 1 procent av pojkarna svarar att det är familjen som bestämmer deras framtida partner. 14 procent av flickorna och 11 procent av pojkarna svarar att de har villkorade möjligheter i valet av partner.

Rapporten lyfter multiutsatthet och polyviktisering som termer för att beskriva utsatthet för flera olika former av våld eller utsatthet för våld vid upprepade tillfällen. 17 procent av flickorna respektive 8 procent av pojkarna som inte får välja sin framtida partner har varit med om tre till fyra olika former av våld. Bland unga som uppger att de själva får välja sin framtida partner är motsvarande siffror 6 procent av flickorna och 3 procent av pojkarna. De flesta unga som har utsatts för flera olika våldsformer har även svarat att de har utsatts för olika typer av våld vid upprepade tillfällen.

6.14 Våldsbejakande extremism

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och följaktligen stödjer, främjar eller uppmanar till våldshandlingar för att uppnå ett ideologiskt mål.

Säkerhetspolisen (2020) rapporterar att det i Sverige finns tre huvudsakliga extremistmiljöer: den våldsbejakande högerextremistiska miljön, den våldsbejakande vänsterextremistiska miljön och den våldsbejakande islamistiska miljön. En gemensam nämnare för alla tre miljöer är att dem brukar våld som metod för att uppnå samhällsförändring.

”Med extremistmiljö avser Säkerhetspolisen individer, grupper och organisationer som hålls samman av en ideologi och betraktas som våldsbejakande genom att de utifrån denna förespråkar, främjar, eller utövar våld, hot, tvång eller annan allvarlig brottslighet för att uppnå förändringar i samhällsordningen, påverka beslutsfattandet eller myndighetsutövningen eller hindra enskilda individer från att utöva sina grundlagsfästa fri- och rättigheter.”

Säkerhetspolisen, 2020

Säkerhetspolisen (2020) redogör även för att det finns ensamagerande personer som inte formellt tillhör extremistmiljöerna, men som på olika sätt sympatiserar med dessa och motiveras av de extremistiska ideologierna.

Konsultationsforum för våldsbejakande extremism

Lägesbild Umeå 2019

Konsultationsforum för våldsbejakande extremism presenterar i årsrapporten 2019 att det finns våldsbejakande islamism i Umeå. Den är dock inte särskilt synlig för det övriga samhället i och med att sympatisörerna strävar efter att leva avskilt från majoritetsbefolkningen.

Den våldsbejakande högermiljön finns också representerad i Umeå, men är en relativt marginell företeelse. Dess aktiviteter ökade i samband med valet och därför var den under 2018 mer synlig än tidigare. Konsultationsforum uppger även att miljön hade en viss tillströmning av sympatisörer i gymnasieåldern under det året.

Den våldsbejakande vänsterextrema miljön var under 2018 relativt inaktiv i Umeå.

Lägesbild Umeå 2020

Konsultationsforum rapporterar att det finns våldsbejakande extremism i Umeå. Under 2020 har aktiviteten varit relativt sett låg i alla tre miljöer.

- Den högerextrema miljön har under 2020 minskat sin aktivitet jämfört med tidigare år.
- Det finns våldsbejakande islamisk extremism i Umeå. Den är inte särskilt synlig för det övriga samhället, i och med att sympatisörerna strävar efter att leva avskilt från majoritetsbefolkningen.
- Den vänsterextrema miljön har under 2020 varit inaktiv i Umeå.

Under året har konsultationsforum även uppmärksammat nya former av radikaliserings som kan vara relevanta för uppdraget. Det gäller den så kallade incel-miljön och frågor som rör klimat- och djurrätt.

7. Våldets konsekvenser

7.1 Kostnader – Hur mycket kan våldet kosta?

Att våldet orsakar omfattande kostnader för samhället är ingen nyhet. Våld i nära relationer är ett stort samhällsproblem som medför negativa konsekvenser i form av både fysiskt och psykiskt lidande för dem som drabbas, samt stora omkostnader för samhället.

För att beräkna hur mycket våldet uppskattningsvis kostar samhället ur ett verksamhetsperspektiv har Socialstyrelsen (2018) gjort en kalkyl med schablonkostnader för insatser och sjukvårdsåtgärder som föranletts av våld i nära relationer. I rapporten presenterar Socialstyrelsen två exempelfall framtagna i samarbete med Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS). I det ena fallet uppgår kostnaderna av insatserna till 225 800 kr per fall, och i det andra fallet uppgår kostnaderna till 602 400 kr per fall. Socialstyrelsen poängterar däremot att exempelfallen bör ses som förenklade beskrivningar av fall där våld i nära relation förekommit och att exempelfallen inte fångar all den komplexitet och multiproblematik som ofta präglar fall av våld i nära relation.

Liknande beräkningar har nationalekonomen Ingvar Nilsson gjort. Som en del av regeringens satsning på en nationell strategi gällande mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck (SOU 2015:15) fick han i uppdrag att beräkna hur mycket kvinnovåldet kostar samhället. Kalkylmodellen som användes har utvecklats av Ingvar Nilsson och Anders Wadeskog under mer än 30 års tid och ger en mer komplex bild över våldet och dess konsekvenser, både på kort och på lång sikt.

I Nilssons rapport presenteras ett fiktivt men realistiskt fall som åskådliggör hur mäns våld mot kvinnor kan se ut i nära relationer och vilka socioekonomiska effekter som kan uppstå kring alla familjemedlemmar, både kvinnan, våldsutövaren och eventuella barn. Den totala kostnaden för våldet och dess konsekvenser för kvinnan, barnen och förövaren uppgår i det fiktiva fallet till mellan 6 och 10 miljoner kronor. Nilsson har sedan översatt dessa siffror till en kommunal kontext och valt Södertälje, en stad med cirka 90 000 invånare, som fallstudie. Grunden i hans beräkning utgörs av antalet polisanmälningar gällande kvinnovåld under 2013 men av försiktighetsprincipen är endast en begränsad del av anmälningarna medräknade i studien. Nilsson redogör för att de totala samhällskostnaderna för Södertälje uppgår till drygt 127 miljoner kronor, en siffra som troligtvis ligger i underkant.

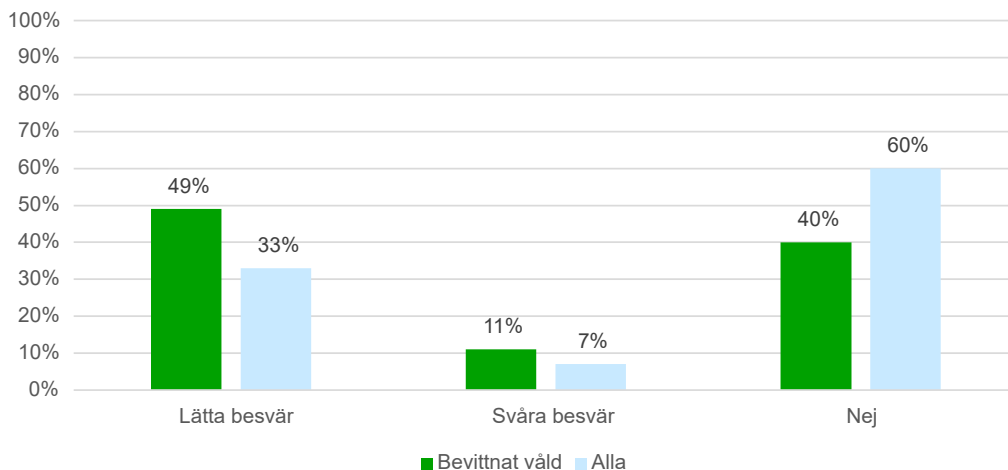
7.2 Våldets konsekvenser för hälsan

Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) gjorde 2012 en riksrepresentativ befolkningsstudie på nationell nivå i syfte att undersöka utsattheten för fysiskt, psykiskt och sexuellt våld bland kvinnor och män samt kopplingen till hälsa. Studiens resultat visar på en tydlig koppling mellan utsatthet för våld och fysisk och psykisk ohälsa senare i livet. De som utsatts för allvarligt våld uppgav symptom på depression, riskbruk av alkohol och tecken på PTSD i betydligt högre utsträckning jämfört med de som inte blivit utsatta för våld av allvarlig grad.

Jämlika liv 20

Andelen som bevittnat våld mellan familjemedlemmar uppgår i högre grad att de har besvär med ångslan, oro och ångest. 49 procent av de som bevittnat våld svarar att de har lätta besvär och 11 procent uppgår att de har svåra besvär. Motsvarande siffror för den totala befolkningen är 31 procent respektive 7 procent.

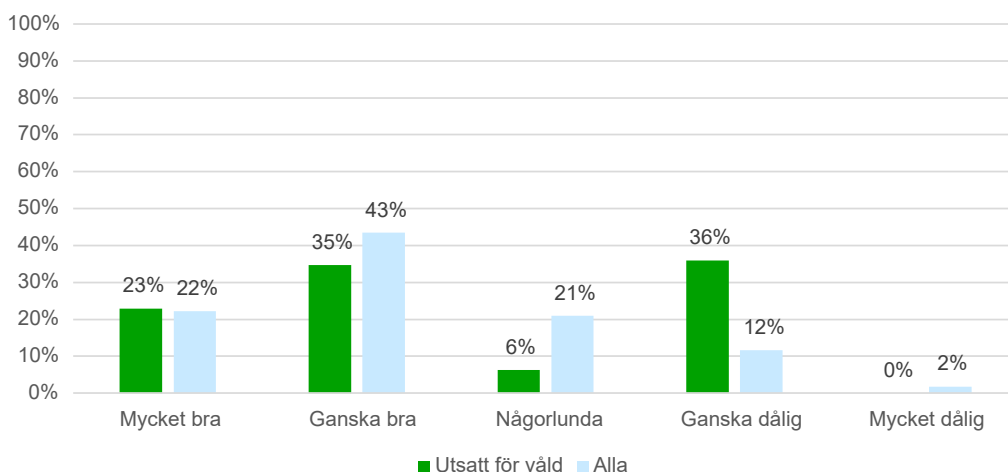
Figur 81. Har du besvär med ängslan, oro eller ångest? I kombination med bevittnat våld.

Datakälla: Jämlika liv 20

Den totala befolkningen har överlag en bättre sömnkvalitet jämfört med andelen som utsatts för våld. För svarsalternativet mycket bra ser svaren lika ut mellan grupperna, men individerna som utsatts för våld rapporterar i högre grad att de bedömer kvaliteten på sin sömn som dålig jämfört med den totala befolkningen. Bland individerna som blivit utsatta för våld svarar 36 procent att de bedömer sin sömnkvalitet som ganska eller mycket dålig. Motsvarande siffra för den totala befolkningen är 14 procent.

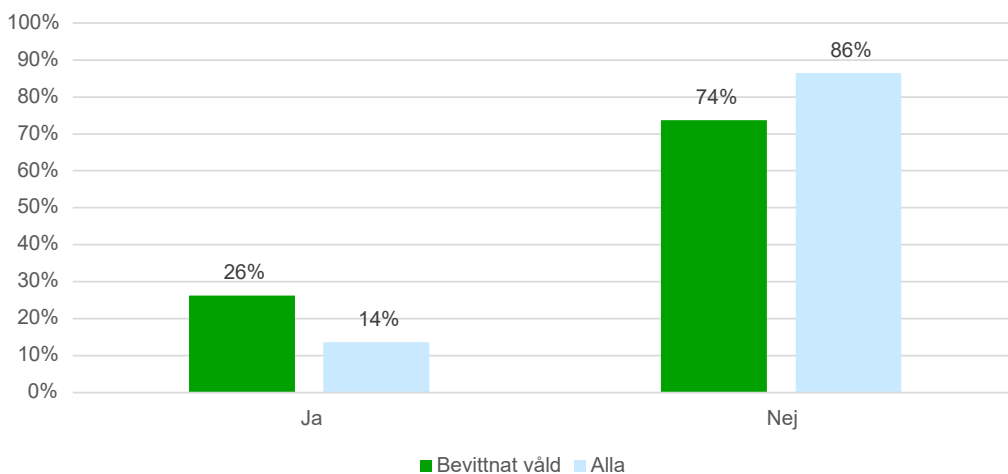
Figur 82. Hur bedömer du kvaliteten på din sömn i allmänhet? I kombination med utsatthet för våld.

Datakälla: Jämlika liv 20

26 procent av de som bevittnat våld uppger att de känt ett behov av att söka vård på grund av psykisk ohälsa under de senaste 12 månaderna men avstått. Motsvarande siffra för den totala befolkningen är 14 procent.

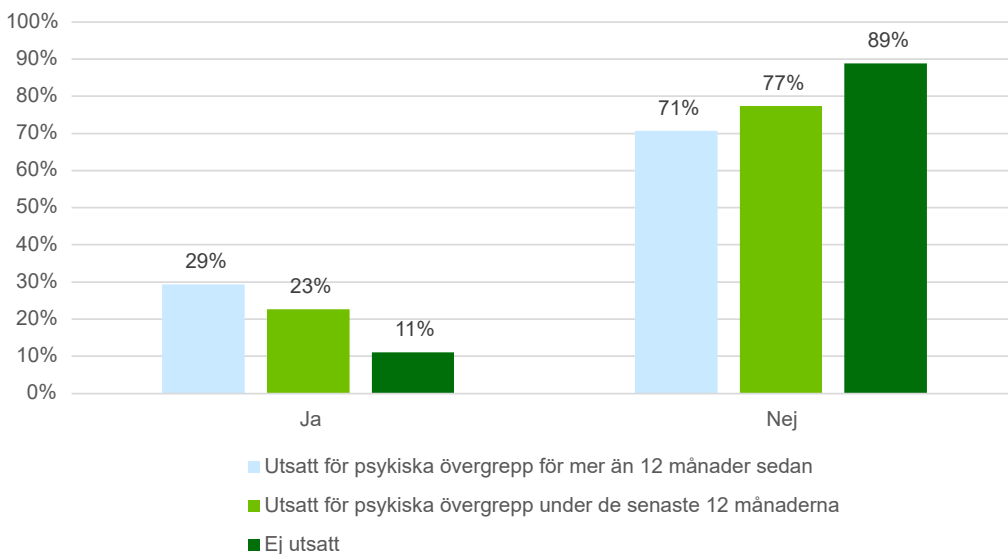
Figur 83. Har du ansett dig vara i behov av vård/hjälp på grund av psykisk ohälsa men ändå avstått från att söka vård/hjälp under de senaste 12 månaderna? I kombination med bevittnat våld.

Datakälla: Jämlika liv 20

Drygt en av fem personer (23 procent) som utsatts för psykiska övergrepp under det senaste året uppger att de känt ett behov av att söka hjälp för psykisk ohälsa men avstått från det. Motsvarande siffra för gruppen som ej utsatts för våld är 11 procent.

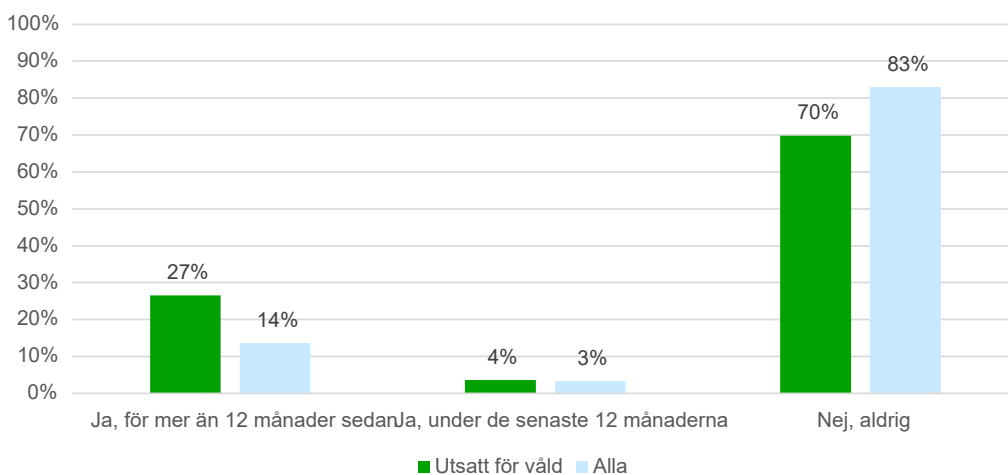
Figur 84. Har du ansett dig vara i behov av vård/hjälp på grund av psykisk ohälsa men ändå avstått från att söka vård/hjälp under de senaste 12 månaderna? I kombination med utsatthet för psykiska övergrepp.

Datakälla: Jämlika liv 20

Andelen som blivit utsatta för våld uppger i högre grad att de har fått diagnosen depression av läkare. Totalt 31 procent av individerna som blivit utsatta för våld har någon gång diagnostiserats med depression av läkare. Motsvarande siffra för den totala befolkningen är 17 procent.

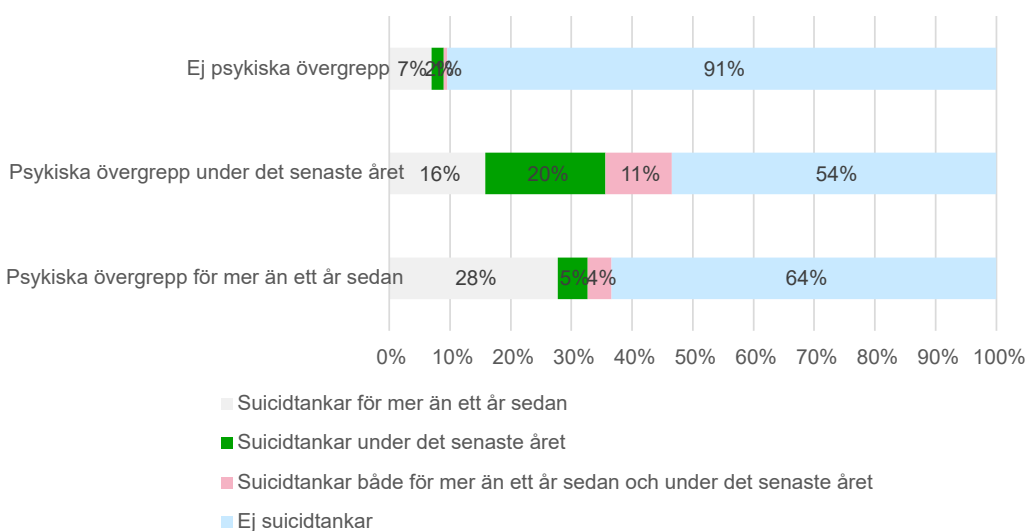
Figur 85. Har du någon gång fått diagnosen depression av läkare? I kombination med utsatthet för våld.

Datakälla: Jämlika liv 20

Bland de som utsatts för psykiska övergrepp under de senaste 12 månaderna svarar en femtedel (20 procent) att de haft suicidtankar under samma tidsperiod. Motsvarande siffra för gruppen som ej blivit utsatt för psykiska övergrepp är 2 procent.

Figur 86. Har du någon gång blivit utsatt för någon form av psykiskt övergrepp?

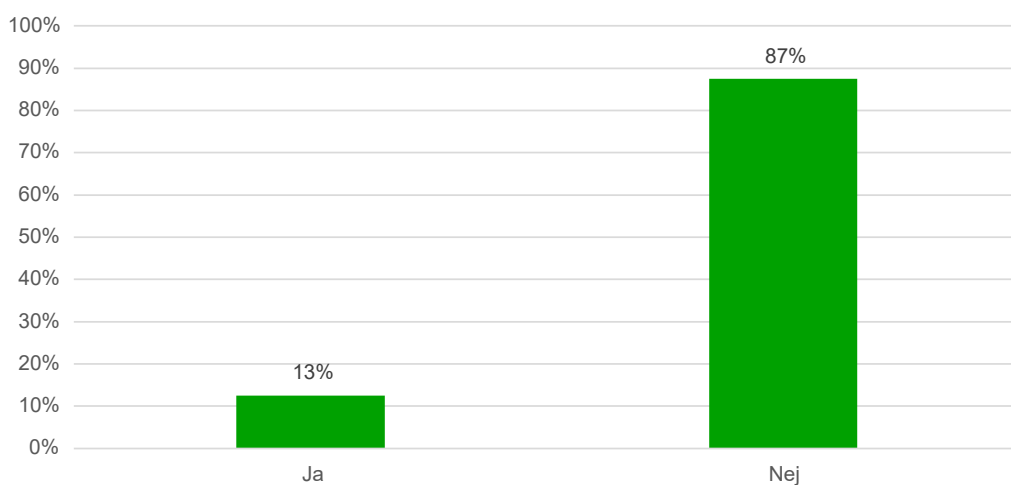

Datakälla: Jämlika liv 20

Unga 20

13 procent av ungdomarna i Umeå uppger att de har sökt hjälp för mobbing eller psykisk ohälsa under de senaste 12 månaderna. Vanligast att söka hjälp är hos sjukvården (BUP eller hälsocentral) och därefter kommer hos mamma, på skolan samt hos pappa.

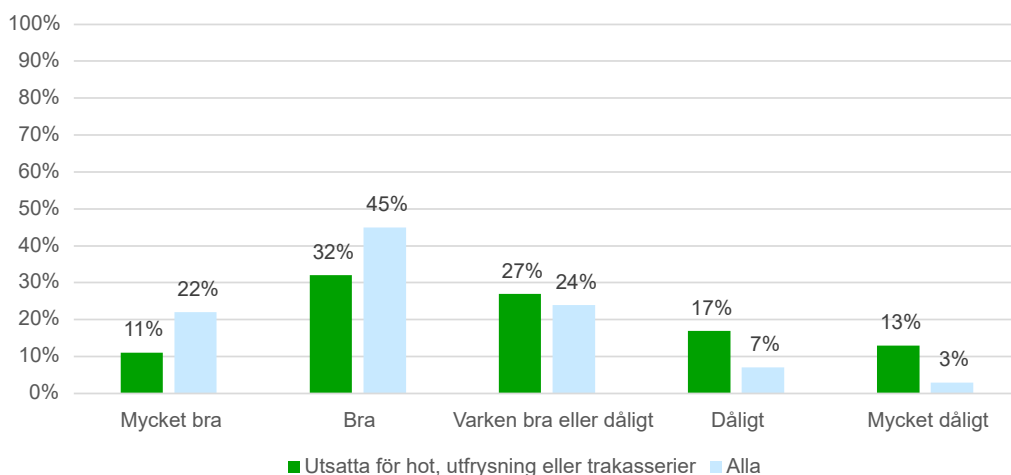
Figur 87. Har du under de senaste 12 månaderna sökt hjälp för mobbing eller psykisk ohälsa?

Datakälla: Unga 20

Ungdomarna i Umeå som utsatts för hot, utfrysning eller trakasserier rapporterar ett sämre allmänt mående under det senaste året jämfört med alla ungdomar. Bland ungdomarna som blivit utsatta för hot, utfrysning eller trakasserier uppger 30 procent att deras allmänna mående varit dåligt eller mycket dåligt under de senaste 12 månaderna. Motsvarande siffra för alla ungdomar är 10 procent.

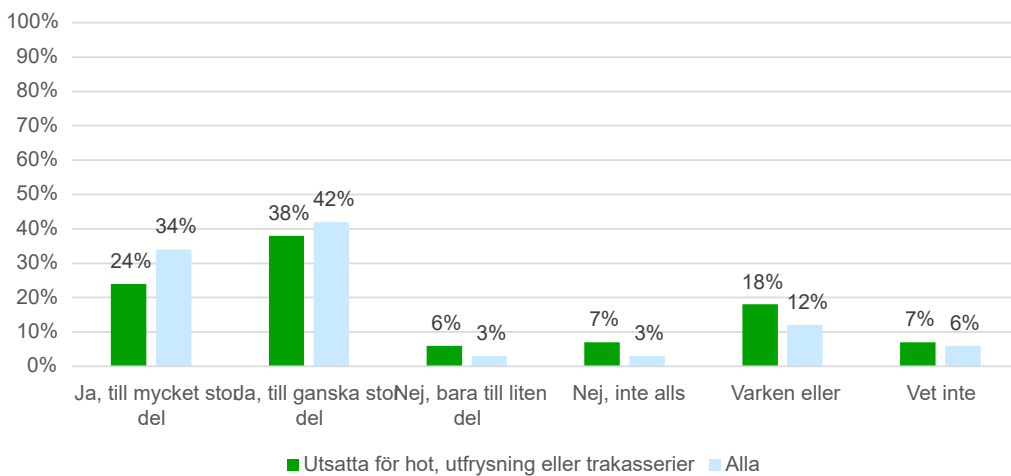
**Figur 88. Hur har du mått under de senaste 12 månaderna?
I kombination med utsatthet för hot, utfrysning eller trakasserier.**

Datakälla: Unga 20

Ungdomarna som blivit utsatta för hot, utfrysning eller trakasserier svarar i högre grad att de ser mindre ljus på framtiden jämfört med alla ungdomar. 13 procent av ungdomarna som utsatts för hot, utfrysning eller trakasserier tycker inte att framtiden ser ljus ut. Motsvarande siffra för alla ungdomar är 6 procent.

**Figur 89. Tycker du att din framtid ser ljus ut?
I kombination med utsatthet för hot, utfrysning eller trakasserier.**

Datakälla: Unga 20

8. Alkohol och narkotika i relation till våld

År 2020 publicerades en rapport om multiutsatthet rörande barn som utsatts för flera olika former av barnmisshandel (Jernbro & Landberg, Stiftelsen Allmänna Barnhuset). Studien är en fördjupning av den nationella kartläggningen gällande våld mot barn som genomfördes under 2016 av Carolina Jernbro och Staffan Janson för Stiftelsen Allmänna Barnhuset på uppdrag av regeringen. Den nya rapporten innehåller fördjupade resultat vad gäller barn som utsatts för flera olika typer av barnmisshandel.

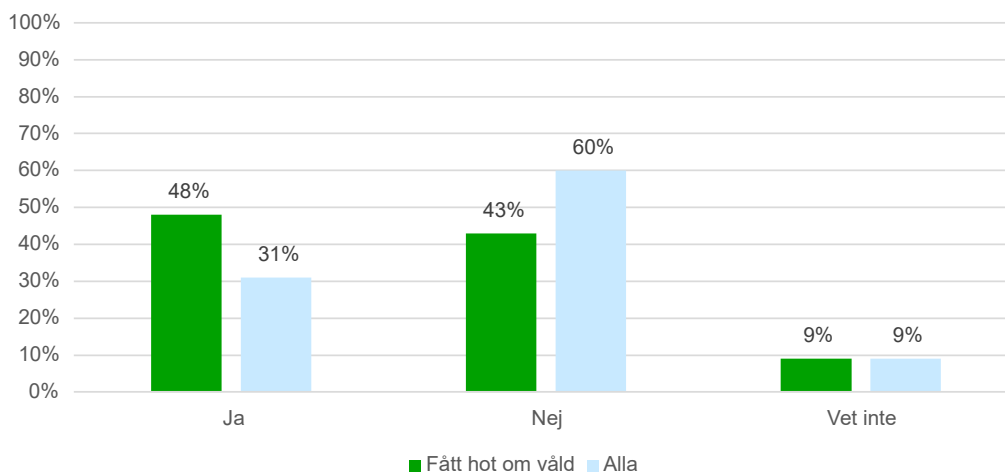
Studiens resultat visar att en av de främsta riskfaktorerna för multiutsatthet hos barn och unga är relaterad till någon form av svårighet eller problembeteende hos den vuxna i familjen. I rapporten uppges kriminalitet, psykisk sjukdom, suicid samt problem med alkohol eller narkotika hos en förälder som riskfaktorer som ökar sannolikheten för att barn och unga drabbas av multiutsatthet. Det var betydligt vanligare att ungdomarna som levt med en förälder med någon form av ovan nämnd problematik utsatts för fysisk och psykisk misshandel samt sexuella övergrepp av vuxna både inom och utanför familjen. Allvarliga problem hos en förälder kan leda till våld i hemmet, men det kan också resultera i att barn utsätts för våld utanför familjen. Det kan till exempel handla om att tillsynen brister, att barnen vistas i olämpliga miljöer, att barnen söker kontakt med vuxna utanför familjen eller helt saknar trygga vuxna att anförtro sig åt.

Även Brottsförebyggande rådet (2015) rapporterar att det finns en koppling mellan brott och alkoholpåverkan, både för den som utsätter någon för brott och för den som utsätts. Kopplingen är särskilt stark vid misshandel där resultat från NTU visar att andelen berusade gärningspersoner var högst vid misshandel (62 procent). Studien visar också att det är stora skillnader i förekomsten av alkoholpåverkan mellan män och kvinnor, både som utsatta och som förövare. Brott som begås av och mot män har en starkare koppling till alkoholberusning än när kvinnor är inblandade.

Jämlika liv 20

Siffrorna är behäftade med en viss osäkerhet men materialet indikerar att gruppen som fått hot om våld i högre grad uppger att någon i den nära släkten har eller har haft problem med alkohol eller narkotika. Närmare hälften av individerna som fått hot om våld anser att en släkting har eller har haft den typen av problematik.

Figur 90. Anser du att någon i din nära släkt har eller haft problem med alkohol eller narkotika? I kombination med hot om våld.

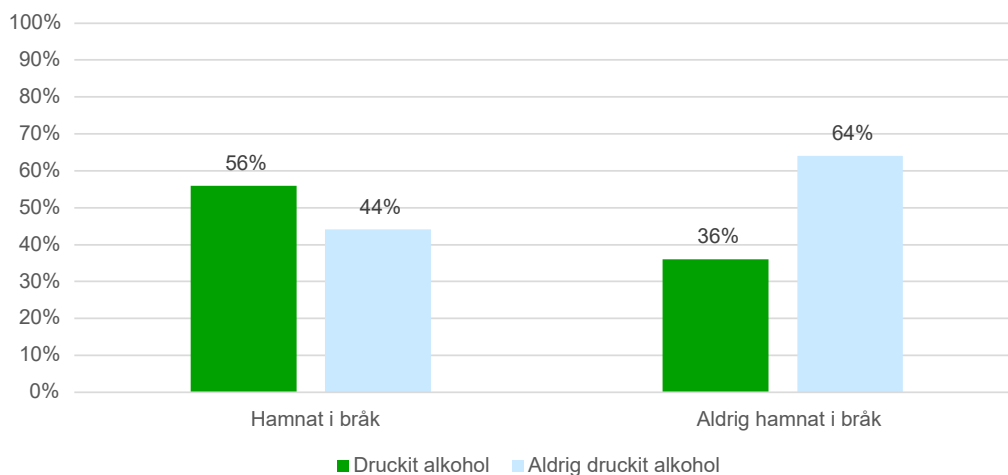

Datakälla: Jämlika liv 20

Unga 20

Bland ungdomarna som hamnat i bråk under de senaste tre månaderna uppger mer än hälften (56 procent) att de någon gång druckit alkohol.

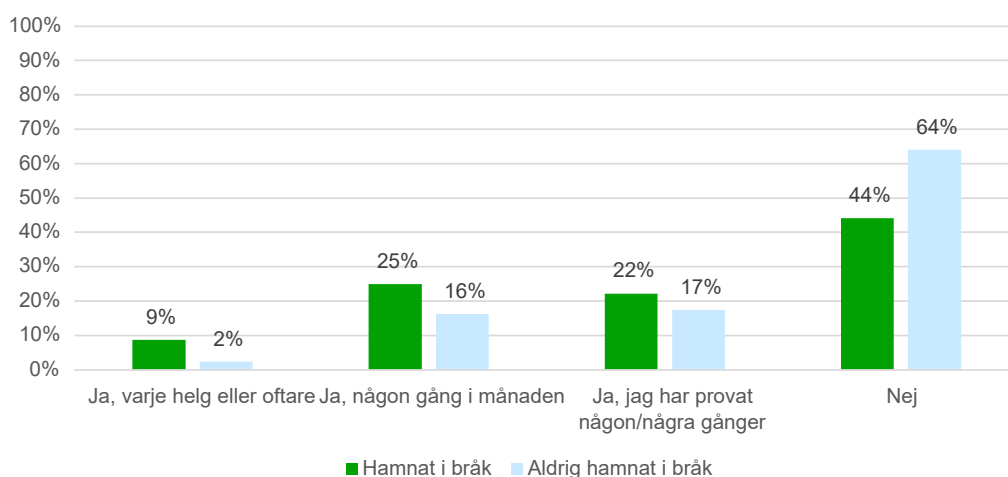
Figur 91. Har du hamnat i bråk någon gång under de senaste tre månaderna? I kombination med alkoholbruk.

Datakälla: Unga 20

Ungdomarna som hamnat i bråk uppger i högre grad att de konsumerar alkohol regelbundet jämfört med övriga ungdomar. Totalt 34 procent av de som hamnat i bråk dricker alkohol någon gång i månaden, varje helg eller oftare. Motsvarande siffra för ungdomarna som aldrig hamnat i bråk är 18 procent.

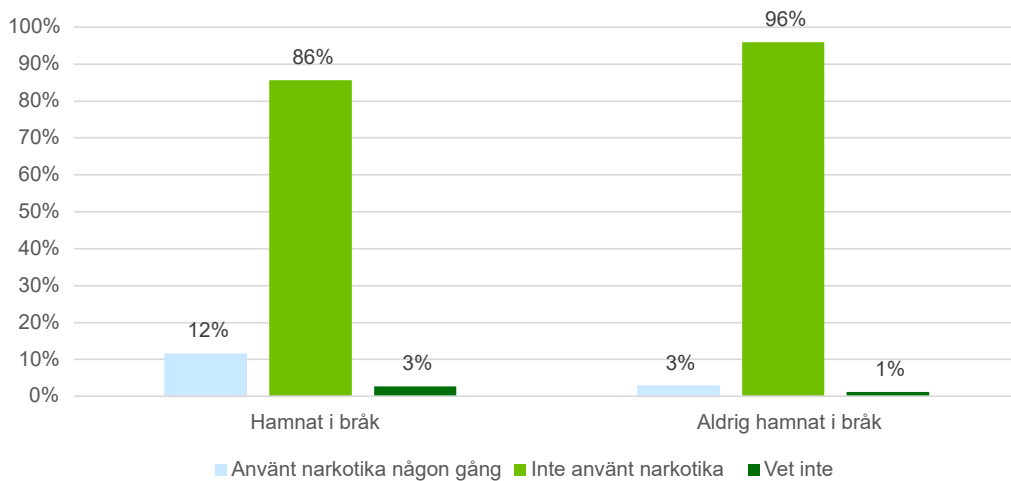
Figur 92. Dricker du alkohol? I kombination med hamnat i bråk under de senaste tre månaderna.

Datakälla: Unga 20

Ungdomarna som hamnat i bråk uppger i högre grad att de använt narkotika (12 procent) jämfört med ungdomarna som aldrig hamnat i bråk (3 procent).

**Figur 93. Har du hamnat i bråk någon gång under de senaste tre månaderna?
I kombination med använt narkotika.**

Datakälla: Unga 20

9. Avslutande reflektioner

Ambitionen med denna kartläggning har varit att sammanställa redan befintliga lokala data om våld i Umeå kommun. Vilken ny kunskap kan utvinnas med en sådan ambition? Vår första slutsats är att det finns användbart material som kan tjäna som en utgångspunkt, för att få en heltäckande bild av våldet i kommunen. Det finns vissa luckor och i rapporten nämns ekonomiskt våld, materiellt våld och institutionellt våld som exempel på områden där data saknas. Det är viktigt att påminna om att detta är en start, snarare än en definitiv lägesbild. Det finns mycket att arbeta vidare med, dels sådant vi inte tänkt på eller hunnit med i befintligt material, dels där vi behöver samla in nya data eller förändra insamlingen.

Rapporten berör i några fall sociala medier, men som reflektion för kommande arbete är att det digitala våldet påverkar på ett nytt sätt genom sin ständiga närvaro, att det gör att våldet kan pågå oberoende om man går hem från skolan eller arbetsplatsen eller att kontrollmöjligheterna för exempelvis hedersrelaterat våld och förtryck ökar med digital teknik.

När rapporten nu är klar, syns även några andra mönster som vi tycker förtjänar att reflektera över. Ett mönster är att vi har med betydligt mer material som handlar om vilka som utsätts för våld och betydligt mindre utifrån vilka som utsätter andra. Utan att förringa stödet till våldsutsatta, är just förövarperspektivet viktigt för att kunna förebygga våld, eftersom det bara är genom att minska antalet förövare och att förmå dem att sluta använda våldet som vi kan minska det totala våldet. Ett nästa steg skulle därför kunna vara att titta mer på våldsdomar för att fånga detta perspektiv.

När resultaten för de olika kategorierna av våld nu står bredvid varandra och bredvid den nationella statistiken så framträder ett ovanligt lokalt mönster. Vi har en låg förekomst av våld och förvånansvärt små skillnader

mellan män och kvinnor, pojkar och flickor. Inom vissa kategorier framträder stora könsskillnader, framför allt det sexuella våldet, men skillnaderna är relativt sett små i Umeå kommun. Detta är självklart positivt, men hur kan detta resultat förklaras? En faktor är att Umeå har en låg grad av organiserad kriminalitet, något som nog påverkar den lokala lägesbilden en hel del. Den typen av våld som hög organiserad brottslighet brukar tillföra drabbar män och pojkar i högre utsträckning, vilket kan utgöra en förklaring till såväl våra skillnader i omfattning och fördelning. En annan reflektion är om den jämna fördelningen är ett uttryck för ett jämställt samhälle, eller om samhällets aktörer lyckats bättre med att förebygga våld som drabbar män. För den stora skillnaden mellan Umeå kommuns resultat och de nationella siffrorna är att männen i Umeå kommun uppger att de är mindre utsatta för våld än i övriga riket.

Att i samma rapport fånga grovt våld och samtidigt inte förringa lindrigt våld som drabbar många, har varit en utmaning under arbetet. Omfattningsmått är viktiga för att få en övergripande bild, men samtidigt problematiska. Vi vet från forskning att våldet drabbar och påverkar olika. Exempelvis är att äldre är mindre utsatta för våld, men att våld mot äldre ofta får väldigt allvarliga konsekvenser och påverkar livskvaliteten på ett annat sätt än för yngre personer. Mörkertalet kan också skilja mycket mellan olika grupper och de olika våldstyperna.

Som vi nämnt i metodavsnittet är detta den första delen i av kartläggningen. Nu återstår del två som handlar om att förbättra befintlig datainsamling för att kunna följa uppsatta målsättningar kring våld.

10. Referenslista

Andersson, P. (2021). *Hot, våld och emotionellt arbete på de särskilda ungdomshemmen – Personalens berättelser* (Doktorsavhandling, Stockholms universitet, Institutionen för socialt arbete).

Brottsförebyggande rådet. (2014). *Brott i nära relationer – En nationell kartläggning* (Rapport 2014:8). Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet. (2015). *Alkohol- och drogpåverkan vid misshandel, hot, personrån och sexualbrott*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet. (2018). *Brott i nära relationer bland unga* (Kortanalys 6/2018). Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet. (2020). *Barnmisshandel*. Hämtad 14 oktober 2020 från www.bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/barnmisshandel.html

Brottsförebyggande rådet. (2020). *Nationella trygghetsundersökningen 2020 – Om utsatthet, otrygghet och förtroende* (Rapport 2020:8). Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet. (2020). *Självrapporterad utsatthet för hatbrott – Analys utifrån Nationella trygghetsundersökningen, Politikernas trygghetsundersökning och Skolundersökningen om brott* (Rapport 2020:14). Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet. (2020). *Skolundersökningen om brott 2019 – Om utsatthet och delaktighet i brott* (Rapport 2020:11). Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet. (2020). *Våld i nära relationer*. Hämtad 14 oktober från www.bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/vald-i-nara-relationer.html

Ghadimi, M. & Gunnarsson, S. (2019). *Ung 018 – En kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck bland unga i Uppsala*. Uppsala: TRIS.

Holmberg, C. (2004). *Med husbondens röst – Om våld mot djur i misshandelsrelationer*. Ystad: Kabusa böcker.

Isdal, P. (2017). *Meningen med våld* (Andra upplagan). Stockholm: Gothia Fortbildning AB.

Jernbro, C. & Landberg, Å. (2020). *Multiutsatthet – Om barn som utsatts för flera typer av barnmisshandel*. Stockholm: Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

Jernbro, C. & Janson, S. (2017). *Våld mot barn 2016 – En nationell kartläggning*. Stockholm: Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

Nationellt centrum för kvinnofrid. (2014). *Våld och hälsa – En befolkningsundersökning om kvinnors och mäns våldsutsatthet samt kopplingen till hälsa* (NCK-rapport 2014:1). Uppsala: Nationellt centrum för kvinnofrid.

Nationellt centrum för kvinnofrid. (u.å.). *Våldets uttryck och mekanismer*. Hämtad 7 april 2021 från www.nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/vald-i-nara-relationer/valdets-uttryck-och-mekanismer/

Nilsson, I. (2015). *Passivitetens prislapp. En belysning av de socioekonomiska effekterna av mäns våld mot kvinnor i nära relationer* (SOU 2015:55, Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck). Stockholm: Fritzes offentliga publikationer.

Regeringen. (2016). *Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid* (Skr 2016/17:10). Stockholm: Regeringen.

Regeringskansliet. (2007). *Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer* (Skr 2007/08:39). Stockholm: Regeringskansliet.

Socialstyrelsen. (2018). *Vägledning för att uppskatta kostnaden av insatser efter våld*. Hämtad från www.socialstyrelsen.se

Statistiska centralbyrån. (2018). *Hot, våld och oro 1980–2017*. Stockholm: SCB, Enheten för social välfärdsstatistik.

Svedin, C. G., Jonsson, L. & Landberg, Å. (2016). *Om barn med funktionsnedsättning i Sverige och deras utsatthet för våld och kränkningar*. Stockholm: Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

Säkerhetspolisen. (2020). *Årsbok 2019*. Stockholm: Säkerhetspolisen.

World Health Organization. (1999). *Report of the Consultation on Child Abuse Prevention*. Geneva: World Health Organization.

11. Bilagor

Bilaga 1

Socioekonomiska typområden

Den geografiska indelningen i denna fördjupning består av sju områden. Områdena har grupperats efter en statistisk klusteranalysmetod och benämns här socioekonomiska typområden. Områden som liknar varandra ingår i samma typområde och kan finnas spridda över hela kommunen. Fördelarna med att gruppera områden på detta sätt är att vi kan göra en bättre analys av hur olika demografiska förutsättningar påverkar umebornas hälsa. Givetvis finns det variationer inom varje typområde och resultaten ska ses som generaliseringar.

Typområdenas gruppering baseras på ett antal socioekonomiska variabler. Dessa är: andel unga (20–29 år), andel äldre (65+), hushållens disponibla inkomst, andel utrikes födda och andel ensamboende. Nedan följer några karaktäristiska beskrivningar om varje område:

Figur 94. Socioekonomiska typområden

Klustergrupp	Andel unga	Hushållsinkomst	Andel ensamboende	Andel äldre 65+	Summa bef	Utrikes
1	6 %	643 099	6 %	17 %	19 533	6 %
2	13 %	450 649	27 %	38 %	7 323	9 %
3	21 %	449 589	25 %	17 %	47 631	13 %
4	31 %	349 341	28 %	10 %	11 377	26 %
5	10 %	586 347	11 %	15 %	18 908	6 %
6	9 %	547 155	14 %	23 %	13 689	6 %
7	60 %	205 085	55 %	0,02 %	8 564	32 %
Medelvärde kommun	18,80 %	593 876	17 %	16,70 %	127 025	12,00 %

Typområde 1: kännetecknas av en mycket liten andel unga (20–29 år), höga hushållsinkomster, mycket få ensamboende och en andel äldre som är nära kommunens genomsnittliga nivå. Man har också få utrikes födda i dessa områden generellt sett jämfört med kommunens genomsnitt, ungefär hälften så stor andel.

Exempel på områden inom Typområde 1 är: Rödäng, Ersmark, Brännland, Sörfors, Söderslätt, Ön, Carlslid, Innertavle, Yttertavle, Berghem NO, Västerslätt (villaområde).

Typområde 2: Kännetecknas av en andel unga (20–29 år) som ligger något under medelvärdet för kommunen, hushållsinkomster ligger något under kommunens genomsnittliga nivå, man ligger en bit över medel gällande andelen ensamboende, en hög andel äldre och en andel utrikes födda som ligger något under kommunens genomsnittliga nivå.

Exempel på områden inom Typområde 2 är: Fridhem, Centrum NV, Norrbyn, Mariestrand, Holmön, Karlsborgområdet, Brinkvägen, Dragonfältet.

Typområde 3: Kännetecknas av hushållsinkomster som ligger lägre än kommunens genomsnitt, en andel yngre som är ungefär i likhet med kommunens genomsnitt, andelen ensamboende ligger en bit över medlet för kommunen, andelen äldre ligger på genomsnittlig nivå för kommunen, andelen utrikes födda är också ungefär på kommunens genomsnittliga nivå.

Exempel på områden inom typområde 3 är: Berghem SV, Sandbacka, Haga NV, Ytterhiske, Väst på stan, Centrum S, NO, O, Östermalm, Öbacka, Ersboda, V, O, S, Sandåkern, Kronoparken, Böleäng, N.

Typområde 4: Kännetecknas av att de har en stor andel unga, låga hushållsinkomster ganska långt under kommunens genomsnittliga nivå, andelen ensamboende ligger en bit över medlet för kommunen, en ganska låg andel äldre och en stor andel utrikes födda.

Exempel på områden inom typområde 4 är: Berghem SO, nordöstra Ersboda, Ålidbacken, Ålidhem S, Ålidhöjd, Carlshem V, Mariehemshöjd, Olofsdal.

Typområde 5: kännetecknas av en ganska liten andel unga (20–29 år), höga hushållsinkomster men lägre än i grupp 1, ganska få ensamboende, andel äldre i likhet med kommunens genomsnitt. Man har också få utrikes födda i dessa områden generellt sett.

Exempel på områden inom typområde 5 är: Sandabrånet, Sanbacka Ö, Kyrkogatan S, Grubbe S, Baggböle, Flurkmark, Hissjö, Överboda, Rådåsel, Böleäng V, Röbäck, Hössjö, Stöcke.

Typområde 6: Kännetecknas av en ganska liten andel unga, hushållsinkomster som ligger över kommunens genomsnittliga nivå, andel ensamboende ligger strax under kommunens genomsnitt, något fler äldre än kommunens genomsnitt och en låg andel utrikes födda i likhet med område 1 och 5.

Exempel på områden inom typområde 6 är: Kungsänget, Västerhiske, Tavelsjö, Mariedal, Obbola, Sävar V, Sävar omland Ö.

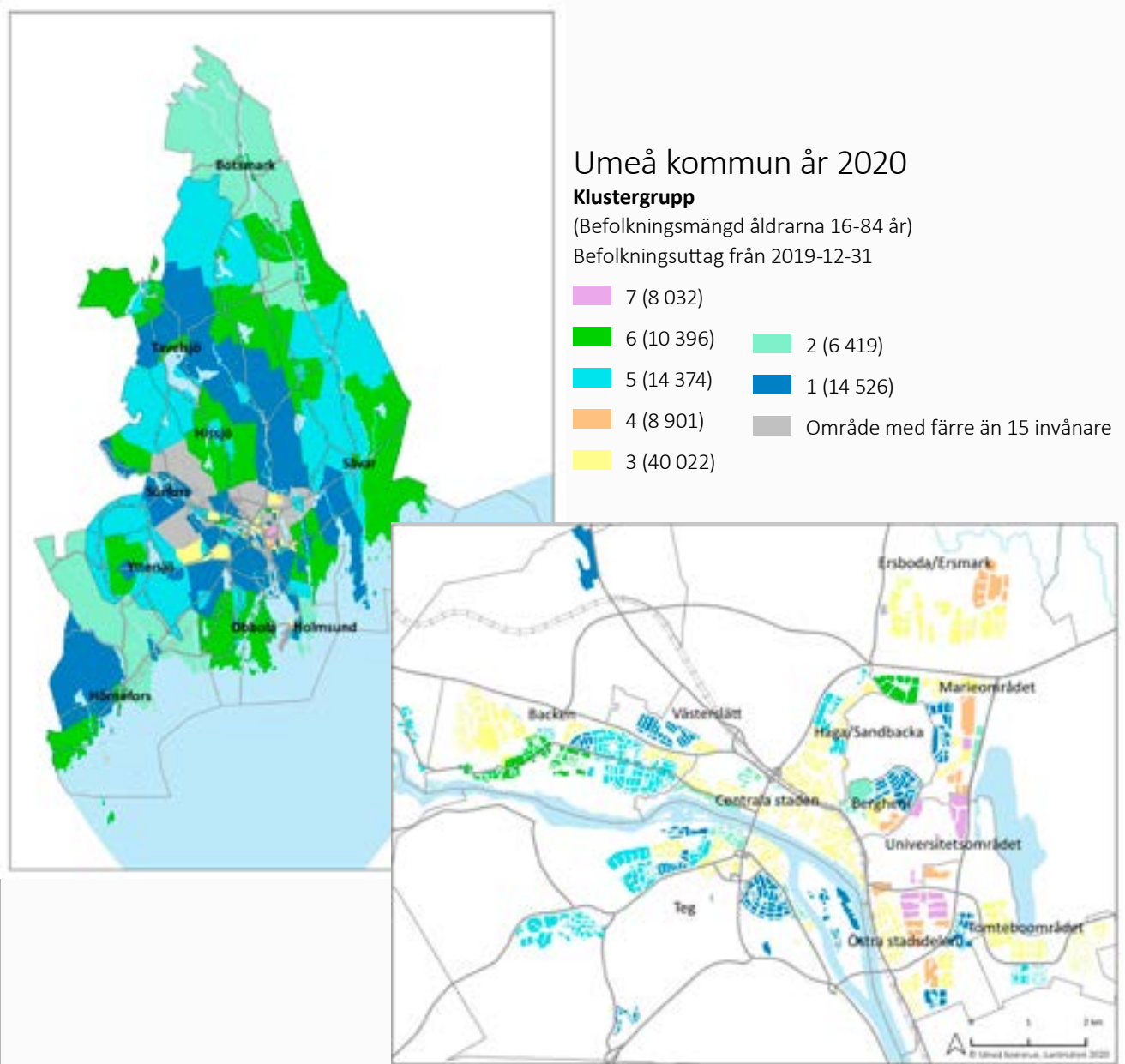
Typområde 7: Kännetecknas av huvudsakliga studentområden med en mycket stor andel unga, mycket låga hushålls-inkomster, mycket stor andel ensamboende, en mycket liten andel äldre och en mycket stor andel utrikes födda.

Exempel på områden inom typområde 7 är: Ålidhem V, Ålidhem Ö, Mariehem (studentbostäder), Universitetsområdet, Nydalahöjd, Lill-Jans berget.

Komplett tabell över vilka områden som tillhör respektive 1–7 typområde.

[Se bilaga 2.](#)

Figur 95. Umeå kommun, typområde 1–7 Typområden

Bilaga 2

Hjälp och stöd när du upplevt våld i nära relationer

- Polisen: I ett akut nödläge ring 112. I annat fall ring 114 14
- Socialtjänstens mottagningsenhet: www.umea.se/kontaktasocialtjansten, 090-16 10 02
- Centrum mot våld: 020-41 04 20
- Kvinno- och tjejjouren: www.kvinnojoureniumea.se, 090-77 97 00
- Ungdomshälsan för ungdomar mellan 13 och 22 år, 090-785 91 52
- Hälsocentralen: www.1177.se
- Kvinnofridslinjen är en nationell stödtelefon för den som utsatts för hot och våld. Du som är anhörig eller vän kan också ringa. Telefonen är öppen dygnet runt och samtalet är gratis oavsett var du bor i Sverige. Samtalet syns inte på telefonräkningen 020-50 50 50
- Manscentrum har öppnat en stödlinje för våldsutövare - Välj att sluta 020-555 666 Öppettiderna för telefonlinjen är måndagar, tisdagar och torsdagar 08.30-16.00 mejl info@valjattsluta.se
- RFSL: Brottsofferjour för hbtq-personer, erbjuder samtalsstöd via telefon, 020-34 13 16 eller mejla stod@rfs.se
- BRIS. Barnens rätt i samhället, hjälper alla barn, telefon 116 111, eller via chatt på www.bris.se som alltid är öppen – även på natten
- Brottsofferjouren ger stöd till dig som är utsatt för brott och slussar dig vidare till rätt kontakter: 116 006
- Ungarelationer.se: en stödplattform för unga (15-20 åringar) som utsätts för våld i sina parrelationer. Chatt varje kväll kl. 20-22.
- Jourhavande präst kan hjälpa med akut samtals- och krisstöd. Nås via larmnumret 112. Be om att få bli kopplad till jourhavande präst.
- Roks: riksorganisation för kvinnojouren och tjejjouren i Sverige 08-442 99 30 mejla info@roks.se
- Unizon samlar över 130 kvinnojouren, tjejjouren i Sverige och andra stödverksamheter som arbetar för ett jämställt samhälle fritt från våld.

Om rapporten

Att få leva ett liv fritt från våld är en grundläggande mänsklig rättighet och en av samhällets viktigaste uppgifter att säkra. Den här rapporten ger en övergripande lägesbild över våldet i Umeå kommun och utgör därmed ett centralt underlag i det fortsatta arbetet framåt mot ett Umeå fritt från våld.